

N:o 93.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring i vissa delar af 30 kap. rättegångsbalken; gifven Stockholms slott den 8 mars 1907.

Under åberopande af bilagda i statsrådet och högsta domstolen förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå Riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändring i vissa delar af 30 kap. rättegångsbalken.

Af rikets hofrätter i ärendet afgifna utlåtanden bifogas.

Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres sjukdom:

G U S T A F.

Albert Petersson.

Förslag
till
Lag
om ändring i vissa delar af 30 kap. rättegångsbalken.

Härigenom förordnas, att nedannämnda §§ i 30 kap. rättegångsbalken skola erhålla följande ändrade lydelse:

2 §.

Har hofrätt i dit instämmt tvistemål förklarat sig obehörig eller stämningen ogill, skall öfver det utslag klagan föras genom besvär.

Har underrätt i slutligt utslag meddelat beslut af beskaffenhet att, där det under rättegången gifvits, särskild klagan däröfver varit tillåten, och varder talan mot det beslut i hofrätten fullföljd i sammanhang med klagan i hufvudsaken, skall part, som allenast i den sålunda fullföljda särskilda frågan vill klaga öfver hofrättens utslag, fullfölja sin talan genom besvär, ändå att målet efter vad till hofrätten inkommit.

3 §.

Öfver utslag, hvarigenom hofrätt visat mål åter till underrätt, må ej klagas; innefattar utslaget pröfning af fråga, som på målets utgång inverkar, vare dock part berättigad att däremot fullfölja talan i sammanhang med hufvudsaken, där denna kommer under Konungens pröfning.

Hvad nu är sagdt äge dock ej tillämpning, där hofrätt dömt till värjemålsed och på den grund visat målet åter.

Har i brottmål hofrätt, jämte det utslag meddelats, tillika hänvisat målet till fortsatt handläggning vid annan öfverrätt, skall, i fråga om tid

för klagan öfver det utslag, hvad i 25 kap. 6 § är stadgadt äga motsvarande tillämpning.

4 §.

Öfver hofrätts utslag i fråga, som jämlikt 16 kap. 3 § blifvit från underrätt fullföljd, må ej klagas, utan så är att hofrätten upphäft beslut, hvarigenom underrätten förklarat sig behörig att målet upptaga.

5 §.

Mot hofrätts slutliga utslag i vädjadt mål äge part ej fullfölja talan, när utslaget, i hvad det gått honom emot, rör enbart penningar eller sådant, som kan till visst värde i penningar skattas, och värdet af hvad han tappat uppenbarligen icke öfverstiger två tusen daler. Är målet sådant, att enligt 25 kap. 1—5 §§ talan skolat i hofrätten fullföljas genom besvär, varde frågan om parts rätt att söka ändring i hofrättens utslag så bedömd, som om målet genom besvär inkommit till hofrätten.

6 §.

I brottmål, som fullföljts i hofrätt eller blifvit dess pröfning underställdt, må ej ändring i hofrättens slutliga utslag sökas utom i dessa fall:

1:o) Tilltalad äge fullfölja talan, där han för brott, som i lagen är belagdt med dödsstraff, straffarbete, fängelse, afsättning eller mistning af ämbete på viss tid, blifvit sakfälld eller under framtiden ställd.

2:o) Målsägande vare tillåtet föra klagan, där hans talan afser ansvar för brott, som i lagen är belagdt med dödsstraff, straffarbete eller afsättning.

3:o) I afseende å ansvar för brott af beskaffenhet, som i 2:o) sägs, må, där brottet ej är sådant, att det allenast af målsäganden åtalas må, justitiekanslern förordna om fullföljd af talan, när synnerliga skäl därtill äro.

4:o) Har part dömts till böter eller vite eller har utslaget eljest gått honom emot rörande penningar eller sådant, som kan till visst värde i penningar skattas, äge parten fullfölja talan, såvidt ej uppenbart är, att sammanlagda värdet af hvad han tappat icke öfverstiger två tusen daler. För allmän åklagare skall det värde beräknas med hänsyn allenast till honom ådömd ansvars- eller ersättningsskyldighet; och må han ej heller söka ändring i annat hänseende än nu är sagdt.

5:o) Part må föra klagan, när utslaget gått honom emot beträffande något, som icke angår ansvar och ej kan i penningar skattas.

Genom hvad nu är stadgadt göres ej rubbning i den åtalsrätt, som Riksdagens justitieombudsman tillkommer.

7 §.

Är enligt 5 eller 6 § parts rätt att fullfölja talan beroende på värdet af något, hvarom dömdt blifvit, må vid beräkning af det värde hänsyn icke i något fall tagas till rättegångskostnad.

Har genom hofrätts utslag väremålsed blifvit part ålagd, äge han i utslaget söka ändring utan hinder af hvad i 5 och 6 §§ är stadgadt om inskränkning i rätt att fullfölja talan.

8 §.

Öfver hofrätts utslag i fråga, hvarom i 16 kap. 10 § förmåles och som blifvit från underrätt fullföljd, må ej klagas, utom af den, som dömts till fängelse eller böter, mer än två tusen daler, eller i fall fullmäktig blifvit skild från fullmäktigskapet eller hofrätt fastställt beslut, hvaren genom kvarstad eller skingringsförbud eller annan därmed jämförlig åtgärd beviljats eller yrkande om häfvande af sådan åtgärd ogillats.

Har underrätt meddelat föreskrift om någons häktande eller kvarhållande i häkte eller hämtande till rätten, och varder det beslut af hofrätten upphäfdt, vare ej klagan öfver hofrättens utslag tillåten. Ej heller må klagan föras öfver hofrätts utslag i fråga, som enligt 16 kap. 12 § dragits under hofrättens pröfning.

9 §.

I mål, som blifvit i hofrätt fullföljdt eller dess pröfning underställdt, vare ej tillåtet emot hofrättens utslag fullfölja talan allenast beträffande rättegångskostnad.

10 §.

Har hofrätt i där anhängigt mål under rättegången meddelat beslut af beskaffenhet, som i 16 kap. 10 eller 11 § sägs, skall talan mot beslutet föras genom besvär; är beslutet meddeladt i det slutliga utslaget, skall i fråga om sättet för fullföljd af talan hos Konungen hvad för hvarje fall finnes i 25 kap. 5 § stadgadt om klagan öfver underrätts beslut i sådan fråga äga motsvarande tillämpning.

I fråga om beslut, som i annat fall, än nu är sagdt, blifvit af hofrätt i där anhängigt mål under rättegången meddeladt, skall hvad i 25 kap. 7 § är angående där omförmälda beslut föreskrifvet äga motsvarande tillämpning.

11 §.

Då hofrätt meddelar utslag eller beslut, skall hofrätten tillika pröfva, huruvida part må däremot omedelbarligen fullfölja talan. Är partens rätt till klagan beroende på uppskattning af något, hvarom dömdt blifvit, skall vid hofrättens pröfning därutinnan bero.

Finnes parten till fullföljd berättigad, skall i utslaget eller beslutet gifvas tillkänna, huruvida han skall fullfölja talan genom revisionsansökning eller genom besvär; och varde jämnväl angifvet, där talan skall fullföljas genom revisionsansökning, huru missnöje skall i hofrätten anmälas, samt, i annat fall, inom hvilken tid och hvarest besvär skola inlämnas. Hvad hofrätten sålunda föreskrifver skall i fråga om sättet för fullföljd af talan lända till efterrättelse.

I mål, där någon hålles häktad, skall utslag eller beslut, hvarom nu är sagdt, ofördröjligen genom hofrättens föranstaltande delgifvas den häktade, där det ej blifvit för honom muntligen afsagdt.

16 §.

Part, som rätteligen anmält missnöje med hofrättens utslag, skall före klockan tolf å fyratiofemte dagen från den dag, då utslaget gafs, inställa sig i Konungens nedre justitierevision samt dit ingifva revisionsinlaga. Vid inlagan foga han ej allenast revisionsskilling, sex hundra daler, utan ock öfverklagade utslaget jämte bevis om anmält missnöje samt under rättens protokoll i målet, såvidt deras insändande ej åligger hofrätten, så ock de hos hofrätten förda protokoll. Har i mål, däri flere äga gemensam talan, en af dem erlagt revisionsskilling, gälle det äfven för medpart, som rätteligen anmält missnöje.

Från erläggande af revisionsskilling njute sökanden befrielse, där han, före utgången af den för inställelse stadgade tid, med intyg af Konungens befallningshafvande eller underrätten eller häradshöfdingen eller borgmästaren eller kronofogden eller, i mål från Norrbottens eller Västerbottens läns lappnark, länsmannen eller lappfogden i den ort, där sökanden har sitt hemvist, styrker, att sökanden icke äger tillgång till gäldande af revisionsskillingen eller efter dess utgifvande skulle sakna nödtorftigt uppehälle. Sökes hos någon af de myndigheter nu sagda äro sådant intyg, som här

afses, och äro ej sökandens förmögenhetsvillkor myndigheten kunniga; uppdrage då åt trovärdig man att därom hålla undersökning, och gifve sedan intyg, där det pröfvas kunna ske.

Kronan vare ock fri från erläggande af revisionsskilling.

22 §.

Gör Konungen ändring i hofrätts utslag i tvistemål, som blifvit till hofrätten instämmt, eller varder i annat genom revisionsansökning fullföljdt mål ändringssökandet i allo eller i hufvudsakliga delar bifallet, förordnar Konungen tillika, att sökanden äger återbekomma nedsatt revisionsskilling. Gifves ej sådant förordnande, skall revisionsskillingen tillfalla Kronan.

Menar part, som nedsatt revisionsskilling, att enligt lag talan skolat fullföljas genom besvär, eller att af annan orsak revisionsskilling rätteligen ej skolat af parten gäldas, äge han, intill dess målet blifvit afgjordt, hos Konungen framställa yrkande om afgiftens återfående.

24 §.

Hvad i 25 kap. 10 § är för där afsedt fall stadgadt skall äga motsvarande tillämpning i fråga om klagan öfver utslag, som af hofrätt meddelats; och gälle i ty fall icke hvad i 5, 6 och 9 §§ i detta kap. är stadgadt om inskränkning i parts rätt att fullfölja talan.

Denna lag träder i kraft den 1 september 1907; dock att i fråga om fullföljd af talan mot hofrätts utslag eller beslut, som tidigare meddelats, äldre lag skall äga tillämpning.

*Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet
å Stockholms slott fredagen den 6 oktober 1905.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LUNDEBERG,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve WACHT-
MEISTER,

Statsråden: HAMMARSKJÖLD,
ALBERT PETERSSON,
LINDMAN,
BERG,
WIDÉN,
STAAFF,
ALFRED PETERSSON,
BIESÈRT.

Chefen för Justitiedepartementet statsrådet Berg anmälde inom Justitiedepartementet upprättade förslag dels till lag om ändrad lydelse af 30 kap. rättegångsbalken dels ock till lag om ändring i vissa delar af skiftesstadgan. Härefter anförde departementschefen:

Högsta Domstolens växande arbetsbörda föranledde år 1897 en ökning af justitierådens antal från 16 till 18. Härigenom kunde den tid af året Högsta Domstolen arbetar å två afdelningar ökas med omkring åtta veckor, hvilken ökning då antogs vara tillräcklig för att hindra uppkomsten af ytterligare balans. Därjämte bestämdes att Högsta Domstolen, då den med hänsyn till antalet balanserade mål fann sådant nödigt, ägde

under sammanlagdt sex veckor af året arbeta å ytterligare en afdelning. Detta kan ske därigenom att två af afdelningarna besättas med endast fem justitieråd. Af denna redan då såsom nödfall betecknade utväg har Högsta Domstolen alltjämt begagnat sig; men trots detta har balansen, som vid 1901 års slut nedgått till 1,106 mål, däraf 631 revisions-saker, sedermera åter ökats så att densamma vid 1904 års slut utgjorde 1,761 mål, däraf 924 revisionssaker. Det befanns på grund häraf nödvändigt att ånyo tillgripa åtgärder för ökande af Högsta Domstolens arbetsprodukt och enligt lagen den 20 juni 1905 kommer Högsta Domstolen att från den 1 november 1905 intill 1908 års utgång utgöras af tjugue justitieråd och tiden för Högsta Domstolens tjänstgöring å den tredje afdelningen att utsträckas från sex till tjugufem veckor årligen. Det antogs att härigenom Högsta Domstolens arbetsprodukt skulle ökas med omkring 300 mål årligen och att såsom följd häraf, samt under förutsättning att redan under tiden för den utsträckta tjänstgöringen å tre afdelningar tillströmningen af mål till följd af vidtagna lagändringar minskats, balansen skulle till 1908 års slut kunna nedbringas till någorlunda lämplig storlek. Efter sistnämnda tidpunkt skall antalet justitieråd, i den mån sådant i följd af inträffade ledigheter kan ske, nedbringas till aderton och under tiden, intill detta skett, tiden för tjänstgöring å tre afdelningar lämpas efter befintliga arbetskrafter.

Full enighet torde råda därom att Högsta Domstolens tjänstgöring å tre afdelningar är en utväg, som endast tillfälligtvis får komma till användning. Enhet i rättsskipningen blir svårare att upprätthålla i den mån ledamöternas och afdelningarnas antal ökas. Ett litet land kan heller icke alltid påräkna tillgång till ett tillräckligt antal framstående domare för att på det värdigaste sätt fylla en alltför talrik Högsta Domstol. Förutsatt att ett större antal domare innebär en borgen för en allsidigare pröfning af målen, kan det ur rättssäkerhetens synpunkt synas mindre tillfredsställande att en af Högsta Domstolens afdelningar blifver sammansatt af allenast fem ledamöter. Det är därför af största vikt tillse att Högsta Domstolens arbetsbörda nedbringas därhän att densamma kan medhinnas under de sammanlagdt sjuttiosex arbetsveckor, hvarunder Högsta Domstolen med aderton ledamöter arbetar å två fulltaliga afdelningar.

Emellertid vore det önskvärdt, om Högsta Domstolens arbetsbörda kunde därutöver ytterligare lättas så att, på sätt från Högsta Domstolens sida jämväl framhållits, »tjänstgöringen lämnade justitieråden mer tid att gifva besluten en fylligare och mera uttömmande motivering än nu kunde vara fallet och Högsta Domstolen sålunda sattes i tillfälle att fylla sin viktiga uppgift att värna om enhet och konsekvens i lagtolkning och

rättsskipning samt därigenom erbjuda allmänheten den säkra ledning vid bedömande af förekommande rättsförhållanden, som för samfärdselns trygghande och rättstvisters undvikande vore af nöden».

Då man söker efter utvägar att minska Högsta Domstolens arbetsbörda, ligger den tanken närmast att helt eller delvis befria Högsta Domstolen från densamma nu åliggande befattning med granskning af lagförslag samt afgifvande af yttranden i ansökningsärenden. Lagföredragning har upptagit under åren 1899—1903 omkring 9 arbetsveckor årligen och enligt från Nedre Revisionen inkomna uppgifter har under år 1904 för Högsta Domstolens befattning med nådemål och andra ansökningsärenden åtgått en tid af omkring 5 veckor. Det vore således en väsentlig, ehuru visserligen icke tillräcklig, lättnad, som skulle beredas Högsta Domstolen, om den befriades från dessa för dess egentliga uppgift främmande ämnen, helst i betraktande af det hemarbete laggranskningen medför för de däri deltagande justitieråden. Frågan härom kan emellertid icke för närvarande erhålla sin lösning, emedan upphörandet af Högsta Domstolens befattning med lagförslag och nådeansökningar icke kan ske utan ändring af grundlag. Härtill kommer att beträffande vissa lagärenden torde kunna ifrågasättas att öfverflytta befattningen med dem å en s. k. regeringsrätt, därest en sådan, efter nu pågående utredning, kommer till stånd.

Om således på dessa vägar ingen minskning i Högsta Domstolens arbetsbörda kan under de närmaste åren vinnas, torde det vara så mycket nödigare att med allvar gripa an den utväg, som återstår, nämligen att minska de till Högsta Domstolen fullföljda målens antal genom att inskränka den nu nästan obegränsade rätten att hos Konungen söka ändring. Af sådana inskränkningar känner vår nuvarande rätt endast förbud att från hofrätt fullfölja lagsökningsmål och förbud för allmän åklagare att hos Konungen fullfölja talan utan justitiekanslerns förordnande; härtill komma stadgandena om revisionsskilling, hvilka äfven verka till minskning af de fullföljda målens antal. Att öka eller skärpa dessa inskränkningar är för visso icke något i och för sig önskvärdt, men erfarenheten från andra länder visar att förr eller senare kommer en punkt i utvecklingen, då förhållandena påkalla sådana inskränkningar för att därigenom råda bot på det större onda, som utgöres af den högsta instansens öfverhopande med arbete.

Icke ens i Danmark och Norge har man trots de mindre förhållandena kunnat undvara sådana inskränkningar. I mål om förmögenhetsrättsliga anspråk må talan till högsta instansen ej fullföljas med mindre föremålet för tvisten har ett värde: i Danmark af 200 kr. och i Norge af 1,000 kr. Från fullföljd redan till mellaninstansen äro uteslutna mål

rörande värde, som understiger: i Danmark 20 kr. och i Norge 32 kr. Ehuru i Danmark tillströmningen af mål till Högsteret torde motverkas af tvänget för part att där företrädas af advokat och af den höga kostnadsersättning, som lärers ådömas den tappande parten, har man emellertid ansett sig icke kunna stanna vid bestående inskränkningar i fullföljdsrätten. Enligt Udkast til Lov om den borgerlige Retspleje af 1899 äro alla de mål, som i första instans behandlas af underrätterna och i andra instans af landsrätterna, uteslagna från fullföljd till högsta instans. Sådana mål äro de som röra förmögenhetsrättsliga anspråk ej öfver 400 kr., servitut och partiel nyttjanderätt, växlar och vissa andra obligationer, äktenskaps-saker och barnuppfostringsmål. Andra mål gå till landsrätt såsom första instans och fullföljden därifrån till högsta instans är fri endast med den inskränkning att frågor om rättegångskostnad och processuella straff icke få fullföljas utan sammanhang med hufvudsaken. Det danska förslaget känner således icke för något mål mer än två instanser.

I Tyska riket gå mål, som röra förmögenhetsrättsliga anspråk ej öfver 300 mark äfvensom vissa andra mål såsom hyrestvister, tvister mellan husbonde och tjänstefolk eller mellan arbetsgifvare och arbetare m. fl. i första instans till Amtsgericht och fullföljas till Landgericht. Men vidare fullföljd af dessa mål är utesluten. Andra mål kunna däremot fullföljas till högsta instansen (Reichsgericht), dock med den betydande inskränkning att i tvister om förmögenhetsrättsliga anspråk värdet af det, hvarom talan fullföljes (Beschwerdegegenstand), skall öfverstiga 2,500 mark. Härtill har beloppet bestämts genom lag i juni 1905, sedan förut stadgade gräns af 1,500 mark visat sig medföra för stor tillströmning af mål.

I Danmark och Norge kan saken i högsta instans prövas ungefär i samma fullständiga omfattning som hos oss. Beträffande andra länder däremot gäller att den pröfning af de fullföljda målen, som äger rum i högsta instans, är strängt begränsad och, ehuru reglerna härför växla, kan man säga att i allmänhet blott rättsfrågor komma under den högsta instansens pröfning, hvilken således är inskränkt till frågorna om processen blifvit förd i laga former och om den öfverklagade domen stöder sig på rätta lagrum och om dessa blifvit på det föreliggande fallet rätt tillämpade. Medan i germanska länder den högsta instansen äger att, om den finner underrätts rättstillämpning oriktig, själf gifva annan dom i målet, har man i Frankrike och Italien endast tillerkänt den högsta instansen befogenhet att, om den ogillar den rättstillämpning, som skett, kassera underrättens dom och förvisa målet till nytt afdömande af lägre domstol. Då med detta förfaringssätt den tid handläggningen af hvarje

mål kräfver i högsta instans betydligt inskränkes, har man i dessa länder kunnat lämna rätten att söka kassation, d. v. s. fullfölja mål till högsta instans, nästan obegränsad. Likväl har man nödgats föreskrifva vissa prästanda, hvilka skola af kassationssökanden fullgöras. Sålunda fordras i Frankrike att sökanden deponerar 150 francs, hvilka, i händelse kassation ej beviljas, jämte ytterligare lika stort bötesbelopp tillfalla staten; motparten får 150 francs i skadestånd samt ersättning för sina kostnader. I Italien fordras deposition af från 25 till 150 lire, beroende på hvilken domstols beslut, som sökes kasseradt; beloppet förverkas, därest ansökningen om kassation ej bifalles.

Jämte uttryckliga lagbestämmelser, som inskränka eller hindra fullföljden af mål till högsta instansen, torde i andra länder med undantag af Danmark och Norge, där förfarandet i civila mål icke framter så stora olikheter med det gällande svenska, hela anordningen af processen: med förfarandets tyngdpunkt förlagd till första instansen, med advokat tvång samt fordran på muntlighet och omedelbarhet jämväl i öfverrätt verka till minskning af antalet fullföljda mål. Särskildt är detta förhållandet där, hvarest man såsom i Österrike lyckats anordna processen så att den, med alla garantier för ett riktigt afgörande, medger stor snabbhet i rättskipningen. Härigenom bortfaller nämligen den frestelse till talans fullföljande, som ligger i den vissa utsikten att under årtal draga ut på tvisten.

Hvad brottmål beträffar gäller i utlandet såsom allmän regel att frågan, om den tilltalade är skyldig eller ej, icke kommer under pröfning i högsta instansen. Regeln gäller icke blott sådana mål, hvari skuldfrågan varit hänskjuten till jury, utan äfven sådana mål, som afgjorts utan medverkan af jury. Så i Norge, där därjämte är stadgadt att i fråga om straffmätning äger Högsteret göra ändring endast om ett lagbud är oriktigt tillämpadt eller det ådömda straffet står i uppenbart missförhållande till förbrytelsen.

I Tyska riket äro helt och hållet uteslutna från fullföljd till högsta instans (Reichsgericht) mål, hvilka icke medföra högre straff än 600 mark böter eller 3 månader fängelse. Gröfre brott, för hvilka straffet icke går öfver 5 år tukthus eller hvilka begåtts af personer under 18 år, äfvensom vissa vanligast förekommande ännu gröfre brott af dömas af kollegiala underrätter, från hvilka talan kan fullföljas till högsta instansen, om revisionsansökning göres med åberopande af någon bestämmelse i rikslagstiftningen. Annars fullföljes målet till domstol, motsvarande våra hofrätter. Andra gröfre brott bedömas i första instans af jurydomstolar och efter revisionsansökning af Reichsgericht. Den pröfning, som efter revisionsansökning äger rum, är liksom i civila mål inskränkt till frågan

om målet blifvit behandladt och bedömdt med riktig tillämpning af rätta lagrum.

Enligt fransk rätt står äfven i brottmål rätt öppen att söka kassation af alla i sista instans fällda utslag. Samma är förhållandet i Italien. Det åligger kassationssökanden, om han ej är dömd för gröfre brott, att deponera visst belopp: i Frankrike 150 francs, i Italien ej öfverstigande 150 lire, hvilket belopp, därest ansökningen icke bifalles, är förverkadt till statskassan.

Äfven för äldre svensk rättsuppfattning är uteslutandet af ringare mål från fullföljd från en instans till annan ej så främmande, som man numera i allmänhet synes benägen antaga. Från de först genom förordningen d. 18 april 1849 upphäfda kämnarsrätterna vädjades till rådstufvurätt; i Stockholm dock endast om hufvudsaken hade högre värde än 30 daler. För städerna Arboga, Falun, Göteborg, Norrköping och Jönköping gällde enligt särskilda för dessa städer under tiden från 1620 till 1716 utfärdade privilegier en appellationssumma af 50 daler. Från rådstufvurätt var enligt 25 kap. 16 § rättegångsbalken i dess ursprungliga lydelse ej tillåtet vädja till hofrätt där ej hufvudsaken gick öfver 50 dalers värde. För vissa städer gällde en betydligt högre summa appellabilis nämligen för:

Göteborg (1621, 1716)	1000 svenska daler
Stockholm (1636, 1694, 1766) . .	300 daler s. m.
Halmstad (1648)	300 » » »
Kalmar (1650)	100 » » »
Kristianstad (1660)	300 » » »
Landskrona (1663)	500 » » »
Marstrand (1664)	200 riksdaler
Uddevalla (1664)	150 daler s. m.
Helsingborg (1664)	150 » » »
Karlskrona (1680)	1000 » k. m.
Gefle (1728)	200 » s. m.

Mot lagmans dom var vad till hofrätt tillåtet endast om hufvudsaken steg öfver 50 daler eller tvisten rörde något, som till visst värde i penningar ej utsättas kunde. I tvistemål, som fullföljdes från konsistorium minus i Uppsala till konsistorium majus, var summa appellabilis 45 daler (1655) och för fullföljd från större konsistoriet till hofrätt bestämdes 1750 motsvarande belopp till 100 riksdaler.

Att sådana stadganden vid tiden för tillkomsten af 1734 års lag inneburo en afsevärd inskränkning i fullföljdsrätten framgår däraf att priset å en tunna råg, enligt hvad en förordning af den 18 dec. 1733 gifver vid handen, nämnda år rört sig mellan 3 $\frac{1}{2}$ och 6 daler s. m. Dessa inskränkningar förlorade väl betydelse i den mån penningevärdet föll, men att de ansågos värda att upprätthållas synes, bland annat, däraf att Kungl. Maj:t ännu i bref till Göta hofrätt den 14 nov. 1829 förklarade att, äfven sedan kämnarsrätten i Uddevalla blifvit indragen, summa appellabilis från rådstufvurätten därstädes skulle utgöra det dittills stadgade beloppet 50 riksdaler banko.

Jämte dessa lagstadgade förbud att till konungen fullfölja vissa mål, hvilka fullständigt bortföllö först genom förordningen den 18 april 1849, innehöll 1734 års lag ytterligare en rad bestämmelser verkande till minskning af antalet i justitierevisionen fullföljda mål. Revisionsskillingen af 200 daler torde motsvara i våra dagars värden minst 500 kronor; härtill kom skyldighet för revisionssökanden att ställa borgen för kostnad och skada samt att fullgöra hofrättens dom; och för styrkande af fattigdom en invecklad procedur med skyldighet i visst fall att träda i fängelse till sakens slut. Äfven de långa afstånden och dåliga kommunikationerna försvårade tillträdet till sista instansen. Den pröfning, som där i civila mål ägde rum, var också inskränkt till det processmaterial, som redan förelegat i hofrätten, så länge det lagstadgade förbudet mot förebringande af ny bevisning hos Konungen upprätthölls. I brottmål ägde endast den till straff dömda fullfölja talan och han hade skyldighet att nedsätta ådömda böter, skadestånd och rättegångskostnad.

Äfven dessa hinder och inskränkningar hafva emellertid helt bortfallit eller förlorat i betydelse. Det befanns därför nödigt i sammanhang med 1901 års fullföljdslag, hvarigenom alla andra prästanda än revisions-skillning borttogos, att höja denna till 150 kronor och att i brottmål återinföra förbudet för allmän åklagare att fullfölja talan, dock med rätt för justitiekanslern att, när anledning därtill förekom, förordna om fullföljd.

Då, på sätt redan är omförmäldt, dessa medel icke varit nog verk-samma att förekomma Högsta Domstolens öfverhopande med mål, låter sig tanken på ytterligare steg i samma riktning icke längre afvisas. Det medel att minska den högsta instansens arbete, som kunde ligga i att för dess pröfning förbehålla endast rättsfrågan, medan beträffande sakfrågan finge vid hofrättens pröfning bero, lär ej låta sig genomföras utan i sammanhang med en fullständig omgestaltning af domstolsförfarandet i de lägre instanserna. Ej heller torde ett återinförande af förbudet mot före-

bringande af ny bevisning i sista instansen vara att förorda utan att samtidigt förfarandet i underrätterna erhöles en förändrad anordning ägnad att motväga det ingrepp i rättssäkerheten, som ett sådant förbud eljest kunde medföra. Återstå då utvägarna att från fullföljd utesluta vissa mål eller viss talan samt att genom höjande af revisionsskillingen eller i fall, då sådan ej är förskrifven, dess ersättande med en afgift lagd å klagande part, som ej vinner ändring, söka afskräcka från fullföljd af ohemula anspråk. I stället för att anlita ett af dessa medel i en utsträckning, som skulle visa sig tillräckligt verksam, torde det finnas mera med billighet öfverensstämmande att låta de särskilda medlen, med varsamhet använda, samverka till det afsedda ändamålets vinnande.

Då det gäller att uppdraga gränslinien mellan till fullföljd berättigade och därifrån uteslutna mål, torde man böra utgå från att i mål, som röra rättigheter, hvilka hufvudsakligen äga annat än förmögenhetsrättsligt värde, det icke bör betagas part rätten att ännu i sista instans göra sitt anspråk gällande. Till dessa mål höra till exempel sådana, hvori fråga är om äktenskaps upplösning, om af äktenskap härflytande icke enbart förmögenhetsrättsliga rättigheter och skyldigheter, om härstamning, om omyndighet.

Beträffande andra civila mål, hvilka, såsom det i förslaget uttryckes, röra penningar eller något, som kan till visst värde i penningar sättas, torde det möta mindre betänklighet att, när ett offentligt intresse fordrar det, inskränka parts rätt att till sista instans fullfölja sitt anspråk. Särskildt torde detta gälla om man, såsom i förslaget afses, icke utsträcker förbudet mot fullföljd af talan i civila mål till andra än sådana, i hvilka, med hänsyn till den jämförelsevis ringa utsikten att vinna ändring, sakens värde knappast kan sägas stå i rimligt förhållande till sammanlagda beloppet af hvad sökanden, om han icke vinner ändring i sista instans, har att vidkännas i revisionsskillning samt till gäldande af egna och motpartens ofta betydliga rättegångskostnader. Mot antagandet, att ett sådant förbud skulle företrädesvis drabba i ekonomiskt afseende mindre lyckligt lottade parter, torde kunna invändas att, medan en fattig, som tappat i hofrätten, ofta måste underlåta att fullfölja talan för att icke ådraga sig de därmed förenade kostnaderna, hans rikare motpart, om han tappat, icke har samma anledning att låta nöja sig med hofrättens dom. Förbudet skulle således snarast vara ägnadt att utjämna förhållandet genom att beröfva den rikare ett faktiskt företräde.

I de civila mål, hvori föremålet för tvisten icke är af beskaffenhet att kunna till visst värde i penningar sättas eller där sakens värde går öfver summa revisibilis, har man i revisionsskillingen en motvikt mot partens benägenhet att till sista instans fullfölja talan. Erfarenheten visar

emellertid att revisionsskillingen, sådan den nu är bestämd, icke i tillräcklig mån förekommer onyttigt ändringssökande. Om en afsevärd förhöjning af beloppet vidtoges t. ex. till 500 kronor, skulle därigenom tillskapas ett nästan oöfverstigligt hinder för fullföljd af en hel del mål, hvaremot med afseende å mål rörande mycket stora värden revisionsskillingen ändock knappast fyllde sitt ändamål att innebära en kraftig maning till parten att icke utan goda skäl söka ändring i hofrättens dom. En lösning af dessa svårigheter har man i förslaget trott sig finna genom att ställa revisionsskillingens belopp i lämpligt afvägdt förhållande till sakens värde. Såsom en beaktansvärd fördel framstår att den progressiva skalan medger att revisionsskillingens nuvarande belopp, hvilket så nyligen blifvit fastställt, kan lämnas orubbadt för ett stort antal mål.

I fråga om skiftesmålen, hvilka nu från ägodelningsrätt fullföljas omedelbart hos Konungen, föreslås i särskild lag om ändring i vissa delar af skiftesstadgan, att desamma skola fullföljas i hofrätt och att klagan därifrån må vara tillåten till Konungen utom i mål rörande ägostyckning. Då i mål af sistnämnda beskaffenhet rättsfrågor sällan förekomma och i alla händelser icke äro af den betydelse och omfattning, som de stundom i de egentliga skiftesmålen förekommande, har betänklighet icke ansetts möta att i ägostyckningsmålen låta bero vid hofrättens beslut.

Af utsökningsmålen stanna nu lagsökningsmålen i hofrätt. Någon ytterligare inskränkning i fullföljdsrätten har icke föreslagits. Denna underlåtenhet beror dels därpå att det visat sig förenadt med vida större svårigheter att beträffande dessa mål uppdraga gränser för fullföljdsrätten, än förhållandet är i fråga om de egentliga tvistemålen, dels därpå att utsökningsmålen, hvilka i jämförelsevis ringa omfattning fullföljas till Konungen och således icke väsentligt bidra till Högsta Domstolens arbetsbörda, likväl, då de förekomma, merendels erbjuda svårlösta lagtolkningsfrågor.

Samma skäl tala jämväl för att lämna orubbad fullföljdsrätten i öfriga civila besvärsmål.

En inskränkning af antalet till Konungen fullföljda brottmål är däremot oafvislig. Föga betänklighet torde därvid möta att kringskära allmän åklagares och målsägandes rätt att söka ändring i hofrätts utslag. Däremot när det gäller förbud för en till straff dömd att därifrån söka befrielse, är mera varsamhet af nöden. För att urskilja de ringare brott, med afseende hvarå sådant förbud kunde genomföras, ligger närmast att låta den i hvarje särskildt fall ådömda straffsatsen vara bestämmande, till exempel från fullföljd utesluta mål, hvari icke ådömts annat straff än böter. Detta

möter emellertid den betänklighet att, sådana brott, i hvilkas straffskala, jämte böter, ingår fängelse eller straffarbete, måste anses svårare än sådana, hvilka icke kunna beläggas med strängare straff än böter, och att vid de förra vanligen i den allmänna föreställningen häftar något särskildt vanhedrande. Det torde därför icke böra betagas en person, som dömts, låt vara, till böter för sådant mera vanhedrande brott, den möjlighet att visa sig saklös, som kan ligga i rätten att till tredje instans fullfölja sin talan. Den ådömda straffsatsen såsom afgörande för rätten till fullföljd skulle också till en viss grad lämna till domstolens bestämmande parts rätt att söka ändring. Blotta skenet af något sådant torde böra undvikas.

I förslaget har därför valts utvägen, att låta den latitud, inom hvilken straff för brottet kan ådömas, vara bestämmande, och från fullföljd hafva uteslutits endast mål, hvari fråga är om brott, därå ej annat straff än böter kan följa. Från Högsta Domstolens sida hade uttalats att betänklighet ansågs icke böra möta att, med undantag för de fall, då någon är af hofrätt dömd till urbota straff, låta vid hofrätts utslag bero i mål angående förseelser, som falla utom området för grundlag, allmän strafflag, strafflagen för krigsmakten och strafflagen för präster. Från hvad sålunda förordats skiljer sig förslaget därigenom att, å ena sidan, fullföljd af talan medgifves en till böter dömd, om förseelsen är sådan att därå kan följa urbota straff, och, å andra sidan, från rätt till fullföljd undantagits de förseelser enligt grundlag och allmän strafflag, å hvilka endast böter kan följa. Dessa förseelser kunna nämligen icke öfver hufvud anses vara af svårare beskaffenhet än de icke urbota förseelserna enligt andra författningar. Beträffande krigsrättsmålen råder det särskilda förhållande, att de i de lägre instanserna behandlas af domstolar, hvilka hafva en från de allmänna domstolarna afvikande organisation. Då af den för revision af krigsrättslagstiftningen förordnade kommitté framställts förslag om förändrad organisation af förstnämnda domstolar, torde frågan om inskränkning i rätten att i krigsrättsmål fullfölja talan till Konungen icke böra komma under pröfning utan i sammanhang med kommitténs förslag. Hvad strafflagen för präster angår upptager densamma icke något brott, i hvars latitud ingår endast bötesansvar. Regeln att fullföljd af talan i bötesmål är utesluten har emellertid ansetts böra inskränkas att gälla endast då sammanlagda beloppet af hvad i hufvudsaken ålagts parten att i penningar utgifva icke öfverstiger den för revisionssaker gällande summa revisibilis.

Enligt statistiska undersökningar, som verkställts inom justitiedepartementet rörande beskaffenheten af de under åren 1902—1904 afgjorda

målen, skulle af revisionssaker omkring 25 procent och af brottmål omkring 28 procent fallit under de föreslagna förbuden mot fullföljd. Den lättnad i Högsta Domstolens arbetsbörda, som utgallringen af dessa mål skulle medfört, torde kunna beräknas för revisionssakerna till omkring åtta arbetsveckor och för brottmålen till omkring fyra veckor. För beräkning af den verkan revisionsskillningens höjande kan medföra saknas däremot hvarje hållpunkt. För att icke utsätta sig för faran af en mera betydande misräkning torde man icke böra antaga att däraf skall föränlidas större minskning i de inkommande målens antal än som motsvarar två veckors arbete för Högsta Domstolen. Lika litet låter sig beräkna hvad verkan ofvan omförmälda förändringar med afseende å fullföljden af skiftesmål medför för Högsta Domstolens arbetsbörda. Under antagande att skiftesmålen skulle reduceras till hälften, skulle för Högsta Domstolen inbesparas omkring tre arbetsveckor.

Äfven om förhållandena skulle visa sig svara mot dessa beräkningar, hvilkas osäkra beskaffenhet icke kan nog skarpt betonas, skulle lättnaden i Högsta Domstolens arbetsbörda likväl icke kunna uppskattas till mer än omkring sjutton veckor. Då det antal mål, hvarmed under hvart af de senaste åren balansen ökat, skulle för att under året afgöras kräft omkring tolf arbetsveckor, återstår således till verklig lättnad för Högsta Domstolen endast omkring fem veckors arbete. Äfven efter förslagets genomförande skulle således de inkommande målen för sitt afgörande kräva icke blott de sjuttiosex veckor Högsta Domstolen med aderton ledamöter skall arbeta å två afdelningar, utan därutöfver minst en vecka af den tredje afdelningens arbete.

Häraf torde framgå att det är långt från att de föreslagna förändringarna i 30 kap. rättegångsbalken och i skiftesstadgan motsvara behovet af minskning i Högsta Domstolens arbetsbörda. Men om denna ytterligare lättas, såsom föreslagits, genom väsentlig minskning af lagföredragningen samt genom upphäfvande af Högsta Domstolens nuvarande befattning med ansökningsärenden, torde likväl för en tid framåt vara åvägabräddt ett drägligt förhållande mellan antalet inkommande och afgjorda mål. Till sist torde böra anmärkas att i den mån de nu ifrågasatta medlen icke komma till användning eller använda icke visa sig motsvara de förväntningar man på dem ställer, lär en förhöjning af summa revisibilis blifva nödvändig. Af förut omförmälda statistiska undersökningar synes framgå att en höjning till 1,500 kronor skulle motsvara en besparing af inemot tre arbetsveckor.

De föreslagna inskränkningarna i fullföljdsrätten hafva kraft så stora rubbningar i 30 kap. rättegångsbalken att det synts lämpligt att, oaktadt vissa §§ kunnat lämnas orörda, låta förslaget omfatta hela detta kapitel.

De första sex §§ hafva bibehållit sin nuvarande lydelse endast med den förändring att 4 och 5 §§ förenats till en ny 4 § och nuvarande 6 § erhållit nytt nummer 5.

En ny 6 § har inskjutits och innehåller hufvudstadgandet rörande rätt att i tvistemål fullfölja talan såväl mot hofrätts slutliga utslag som mot de, enligt 1 §, med dem i fråga om fullföljden likställda utslag, hvarigenom hofrätten dömt till värjemålsed. Stadgandet gör rätten att söka ändring beroende af det anspråk, hvarom talan fullföljes. Afser detta anspråk, om ock blott till någon del, sådant, som ej kan i penningar skattas, må saken i hela dess vidd fullföljas. Grunden härtill är det nära sammanhang, som antages förefinnas mellan de särskilda anspråk, som i ett och samma mål göras gällande. Afser anspråket däremot ett uteslutande förmögenhetsrättsligt intresse, är fullföljdsrätten beroende af storleken af detta intresse uttryckt i penningar. Om parts skyldighet att uppgifva sakens värde och påföljder för hans försummelser därutinnan stadgas i 13 § och om vissa grunder för uppskattningen i 31 §. Då sistnämnda § innehåller att uppskattningen skall afse värdet sådant detta var vid tiden för hofrättens utslag, uteslutes därigenom att senare värdefluktuationer äga inverka på rätten att få anmaldt ändringssökande pröfvadt. Men att minskning i sakens värde, orsakad af att denna slutligen fullföljes i minskad omfattning, ansetts böra medföra sådan verkan ses af 20 §. Äfven i de fall, då fullföljdsrätten är beroende af sakens värde, är det möjligt att den ändring, som verkligen vinnes, ej i värde uppgår till summa revisibilis. Det har nämligen ej synts med den materiella rätten öfverensstämmande att, då Högsta Domstolen i allt fall måste ingå i fullständig pröfning af saken för att bedöma ändringssökandets berättigande, sökandens talan likväl skulle afvisas därför att det, som enligt nämnda pröfning borde honom tillerkännas, icke uppnådde det för rätt till pröfning föreskrifna belopp. Till förekommande af de missbruk, hvartill nämnda medgifvande kunde föranleda, innehåller 23 § stadgandet, att blott ett till alla delar bifallet ändringssökande ovillkorligen berättigar till återfående af nedsatt revisionsskilling.

7 § innehåller enligt förslaget, liksom förut, stadgandena om rätt att fullfölja talan i sådana brottmål, hvari hofrätt ej är första domstol. De första tre punkterna gälla brottmål i egentlig mening d. v. s. sådana, i hvilka föres talan om ansvar, vare sig sådan talan fullföljes till högsta

instansen eller ej. Fjärde punkten däremot afser mål, hvilka, ehuru i dem ej föres talan om ansvar, likväl behandlas såsom brottmål, t. ex. mål angående skillnad i äktenskap eller angående barnuppfostringsbidrag. För en tilltalad, som blifvit dömd till ansvar för något af de under 1:o) afsedda brott, finnes ingen inskränkning med afseende å beskaffenheten af den talan han äger fullfölja. Det har nämligen antagits att sådana inskränkningar blott skulle föranleda ett fullföljande af målet i vidsträcktare mån, än hvartill klaganden eljest kunde finna sig hafva anledning, och sålunda, i stället för att verka till minskning, framkalla en ökning af den högsta instansens arbete. — Beträffande justitiekanslerens befogenhet att förordna om fullföljd af talan har ansetts böra antydas att samma befogenhet bör utöfas endast då synnerliga skäl därtill äro. Den allmän åklagare tillkommande rätt att, såvidt angår ansvars- och ersättningsskyldighet för honom själf, söka ändring i hofrätts utslag lider enligt förslaget ej annan inskränkning än den, som träffar hvarje i brottmål tilltalad eller till ersättning dömd.

I de i 8 § gifna bestämmelserna om fullföljd af talan i fråga om underrätts beslut i ämnen, som omförmälas i 16 kap. 10, 11 och 12 §§, har annan ändring icke skett än som ansetts erforderlig för att bringa dem i öfverensstämmelse med de för fullföljd af talan mot hofrätts hufvudsakliga utslag föreslagna inskränkande bestämmelser. Dock har rätt att till Konungen fullfölja talan i fråga om underrätts yttrande angående vittnes- eller annan dylik ersättning ansetts kunna helt och hållet uteslutas. — 9 och 10 §§ äro oförändrade.

Skyldigheten enligt 11 § för hofrätt att meddela hänvisning huru talan skall fullföljas har bibehållits. Stadgandet har tarfvat ett tillägg huru hofrätten skall förfara i de fall, då parts rätt att fullfölja talan är beroende på värdet af det, som han i hofrätten tappat, och i handlingarna saknas upplysning om detta värde. — 12 § är oförändrad.

Enligt 13 § skall parten i misshöjesanmälan gifva tillkänna, i hvilken omfattning han vill fullfölja saken. Begagnar han icke denna rätt är han underkastad att anses söka ändring i allt hvad han i hofrätten tappat. Ehuru det åligger parten att i erforderliga fall i misshöjesanmälan uppgifva sakens värde och förete sina skäl och bevis därför, har underlåtenhet i något af dessa afseenden icke ansetts böra göra misshöjesanmälan kraftlös, utan endast framkalla någon af de i senare delen af 13 § nämnda påföljder. Är det tvifvelaktigt om sakens värde är sådant att ändrings sökandet må fullföljas, skall hofrätten förelägga parten att förebringa den utredning hofrätten anser nödig för att därutinnan vinna erforderlig upp-

lysning. Underlåtenhet att fullgöra detta föreläggande medför äfventyret att missnöjesanmälan varder kraftlös. Det måste nämligen anses vara partens ovillkorliga skyldighet att i tvifvelaktiga fall visa att sakens värde uppgår minst till summa revisibilis. För att icke öfver höfvan betunga hofrätten och parter har anordnandet af sådant särskildt förfarande till utrönande af sakens värde inskränkts till de fall, då parts rätt att fullfölja talan beror på värderingens resultat. I andra fall, då endast revisionsskillingen storlek är däraf beroende, har såsom påföljd för bristande utredning om värdet, ansetts tillräckligt att hofrätten äger bestämma revisionsskillingen efter det högsta värde, hvartill saken skäligen kan skattas.

Enligt 14 §:s ändrade lydelse äga parterna väl under Konungens pröfning draga frågan om missnöjesanmälan skett i laga ordning och om saken är sådan att den må fullföljas, men däremot äger ingen af parterna hos Konungen föra talan om det belopp, hvartill hofrätten bestämt revisionsskillingen, eller om det värde, hvarå nämnda bestämmande grundar sig. Då besvär öfver en icke upptagen missnöjesanmälan hindra att hofrättens utslag i hufvudsaken vinner laga kraft, har det ansetts nödigt tillskapa någon motvikt mot en befarad benägenhet hos en tappande part att genom ett så enkelt medel, som sådana besvärs anförande, hålla en icke revisibel sak sväfvande. Förslaget innehåller därför att part, som å sådan besvärstalan ej vinner ändring, skall till kronan erlagga en afgift till samma belopp som lägsta revisionsskillning. Denna afgift är, liksom förverkandet af revisionsskillning, en civil påföljd. — 15 § är oförändrad.

Då enligt förslaget hofrätts befattning med gjord missnöjesanmälan i vissa fall kräfver längre tidsutdräkt än för närvarande är fallet, har inställelsetiden hos Konungen, som nyligen förkortats till fyrtiofem dagar, ansetts böra ånyo utsträckas till sextio dagar. Det försenande af målens afgörande, som häraf kan föranledas, torde vara af ringa betydelse och framträder i allt fall icke förr än antalet balanserade mål nedbringats till det lägsta möjliga. — Stadgandet om revisionsskillings belopp har utbrutits ur 16 § och bildar den nya 17 §. Af sista stycket af 16 § har bildats en ny 18 §.

Revisionsskillingens belopp har bibehållits oförändradt för alla mål, som röra icke förmögenhetsrättsliga anspråk, samt för mål angående värden, som ej öfverstiga 1,500 kronor. Vid högre värde å tvistigt förmögenhetsrättsligt anspråk stiger revisionsskillingen med 50 kronor för hvarje 500 kronor af värdet intill ett värde af 5,000 kronor, men därefter med samma belopp för hvarje ytterligare 1,000 kronors värde till dess revisionsskillingen uppgår till 1,000 kronor, det högsta belopp, som ansetts böra ifrågasättas.

Förutvarande 17 och 18 §§ hafva sammanförts till en ny 19 § med allenast redaktionella ändringar.

Nuvarande 19 § ingår, med allenast redaktionell ändring, såsom första stycket i förslagens 20 §. Denna § innehåller i sitt andra stycke ett nytt stadgande, innehållande regler för det fall att, sedan en sak blifvit fullföljd, densamma kommit i sådant förändradt skick, att dess värde uppenbarligen icke uppgår till summa revisibilis.

20 och 21 §§ återfinnas med oförändrad lydelse i förslagens 21 och 22 §§.

De nuvarande bestämmelserna om återfående af revisionsskilling hafva bibehållits i förslagens 23 § med den förändring, som redan blifvit omförd.

Förslagens 24 § motsvarar nuvarande 23 §. — Till den nuvarande 24 §, hvars stadganden återfinnas i förslagens 25 §, har gjorts det förtydligande tillägg att klagan öfver domvilla icke skall vara underkastad de inskränkningar, som innehållas i 6 och 7 §§.

26 § i förslaget innehåller dels nuvarande 25 §, dels ock bestämmelser huru förfaras skall, då i brottmål parts rätt att fullfölja talan är beroende på sakens värde och det ej är uppenbart att detta värde uppgår till summa revisibilis. Stadgandet är analogt med hvad som i motsvarande fall i revisionssaker gäller för proceduren i hofrätt.

Aterstående delar af 30 kapitlet innehåller endast i en § nya bestämmelser, i det 31 § innehåller de regler angående uppskattning, hvilka ansetts erforderliga.

För innebörden af de i förslag till lag om ändring i vissa delar af skiftesstadgan föreslagna bestämmelser om fullföljd af skiftesmål har förut blifvit redogjort. Då det visat sig att, innan skiftesmål komma till afgörande i Högsta Domstolen, icke sällan utlåtande från landtmäteristyrelsen anses böra infordras för vinnande af sakkunnig utredning, men en sådan utväg, äfven om den står hofrätt öppen, medför tidsutdrägt och betungar hofrätten med dubbel föredragning af målet, har föreslagits att vid föredragning af skiftesmål i hofrätt skall närvara sakkunnig person för att omedelbart tillhandagå med upplysningar. Det torde icke behöfva påpekas att den sakkunnige, om hvars förordnande Kungl. Maj:t eger meddela erforderliga föreskrifter, endast i nämnda egenskap biträder hofrätten och icke eger deltaga i afgörandet af målet. Att närmare ingå på förslagens öfriga bestämmelser lär icke vara erforderligt.

Departementschefen uppläste härefter omfördade lagförslag af den lydelse, bilagorna litt. A och B vid detta protokoll utvisa, samt hemställde

i underdånighet, att, för det ändamål 87 § regeringsformen omförmåler, Högsta Domstolens utlåtande öfver förslagen måtte genom note ur protokollet inhämtas.

Till denna af statsrådets öfrige ledamöter biträdde hemställen tacktes Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i nåder lämna bifall.

Ur protokollet

Carl Lundquist.

Btl. A.**Förslag**

till

L a g**om ändrad lydelse af 30 kap. rättegångsbalken.**

Härigenom förordnas, att 30 kap. rättegångsbalken skall erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

Talan mot hofrätts slutliga utslag i vädjadt mål eller till hofrätten instämmt tvistemål skall, där ej här nedan annorlunda stadgas, hos Konungen fullföljas genom revisionsansökning.

Öfver hofrätts slutliga utslag i mål, som genom besvär inkommit till hofrätten eller blifvit dess pröfning underställt, skall klagan hos Konungen föras genom besvär. Lag samma vare beträffande klagan öfver hofrätts slutliga utslag i brottmål, som omedelbart i hofrätten anhängiggjorts, så ock i sådant tvistemål eller ärende, hvarmed, utan föregången stämning, hofrätten såsom första domstol tagit befattning.

Beslut, hvarigenom hofrätten utan att skilja målet från sig dömt till värjemålsed, vare i fråga om fullföljd af talan såsom slutligt utslag ansedt.

2 §.

Har hofrätt i dit instämmt tvistemål förklarat sig obehörig eller stämningen ogill, skall öfver det utslag klagan föras genom besvär.

3 §.

Har underrätt i slutligt utslag meddelat beslut af beskaffenhet att, där det under rättegången gifvits, särskild klagan däröfver varit tillåten, och varder talan mot det beslut i hofrätten fullföljd i sammanhang med

klagan i hufvudsaken, skall part, som allenast i den sålunda fullföljda särskilda frågan vill klaga öfver hofrättens utslag, fullfölja sin talan genom besvär, ändå att målet efter vad till hofrätten inkommit.

4 §.

Öfver utslag, hvarigenom hofrätt visat mål åter till underrätt, må ej klagas; innefattar utslaget pröfning af fråga, som på målets utgång inverkar, vare dock part berättigad att däremot fullfölja talan i sammanhang med hufvudsaken, där denna kommer under Konungens pröfning.

Hvad nu är sagdt äge dock ej tillämpning, där hofrätt dömt till väremålsed och på den grund visat målet åter.

Har i brottmål hofrätt, jämte det utslag meddelats, tillika hänvisat målet till fortsatt handläggning vid annan öfverrätt, skall, i fråga om tid för klagan öfver det utslag, hvad i 25 kap. 6 § är stadgadt äga motsvarande tillämpning.

5 §.

Öfver hofrätts utslag i fråga, som jämlikt 16 kap. 3 § blifvit från underrätt fullföljd, må ej klagas, utan så är att hofrätten upphäft beslut, hvarigenom underrätten förklarat sig behörig att målet upptaga.

6 §.

Mot hofrätts slutliga utslag i vädjadt mål rörande penningar eller annat, som kan till visst värde i penningar sättas, må ej talan fullföljas, med mindre ändringssökandet angår högre värde än två tusen daler; rörer målet till någon del sådant, som icke kan i penningar skattas, och söker part i den delen ändring, må han fullfölja målet i dess helhet.

7 §.

I brottmål, som fullföljts i hofrätt eller blifvit dess pröfning underställt, må ej ändring i hofrättens slutliga utslag sökas utom i dessa fall:

1:o) Tilltalad vare tillåtet att fullfölja talan, där han för brott, som i lagen är belagdt med dödsstraff, straffarbete, fängelse, afsättning eller mistning af ämbete på viss tid, blifvit sakfälld eller under framtiden ställd, eller han blifvit dömd till edgång angående gärning, därå straff, som nyss är sagdt, kan följa, eller den talan, han vill hos Konungen fullfölja, angår ett värde af mer än två tusen daler.

2:o) Af målsägande må klagan föras, där hans talan afser ansvar för brott, som i lagen är belagdt med dödsstraff, straffarbete eller afsättning, eller hans talan, i hvad den ej afser ansvar, angår något, som ej kan i penningar skattas, eller ock ett värde af mer än två tusen daler.

3:o) I afseende å ansvar för brott af beskaffenhet, som i 2:o sägs, må justitiekanslern förordna om fullföljd af talan, när synnerliga skäl därtill äro. Samma rätt tillkommer justitieombudsmannen, där målet hörer under hans åtal.

4:o) Föres i målet ej talan om ansvar, må paret föra klagan, där hans ändringssökande angår något, som ej kan i penningar skattas, eller ock ett värde af mer än två tusen daler.

8 §.

Öfver hofrätts utslag i fråga, hvarom i 16 kap. 10 § förmäles och som blifvit från underrätt fullföljd, må ej klagas, utom i fall part dömts till fängelse eller böter, mer än två tusen daler, eller fullmäktig blifvit skild från fullmäktigskapet eller hofrätt fastställt beslut, hvarigenom kvarstad eller skingringsförbud eller annan därmed jämförlig åtgärd beviljats eller yrkande om häfvande af sådan åtgärd ogillats.

Har underrätt meddelat föreskrift om någons häktande eller kvarhållande i häkte eller hämtande till rätten, och varder det beslut af hofrätten upphäfdt, vare ej klagan öfver hofrättens utslag tillåten. Ej heller må klagan föras öfver hofrätts utslag i fråga, som enligt 16 kap. 12 § dragits under hofrättens pröfning.

9 §.

Har hofrätt i där anhängigt mål under rättegången meddelat beslut af beskaffenhet, som i 16 kap. 10 eller 11 § sägs, skall talan mot beslutet föras genom besvär; är beslutet meddeladt i det slutliga utslaget, skall i fråga om sättet för fullföljd aftalan hos Konungen hvad för hvarje fall finnes i 25 kap. 5 § stadgadt om klagan öfver underrätts beslut i sådan fråga äga motsvarande tillämpning.

10 §.

I fråga om beslut, som i annat fall, än i 9 § afses, blifvit af hofrätt i där anhängigt mål under rättegången meddeladt, skall hvad i 25 kap. 7 § är angående där omförmälda beslut föreskifvet äga motsvarande tillämpning.

11 §.

Då hofrätt meddelar utslag eller beslut, däremot talan må omedelbarligen fullföljas, skall däri gifvas till känna, huruvida klagan skall föras genom revisionsansökning eller genom besvär; och varde jämväl angifvet, där talan skall fullföljas genom revisionsansökning, huru missnöje skall i hofrätten anmälas, samt, i annat fall, inom hvilken tid och hvarest besvär skola inlämnas. Är parts rätt att fullfölja talan beroende på uppskattning af något, hvarom dömdt blifvit, varde med erinran härom hänvisning lämnad, som nyss är sagd. Hvad hofrätten sålunda föreskrifver skall i fråga om sättet för fullföljd af talan lända till efterrättelse.

I mål, däri någon hålles häktad, skall utslag eller beslut, hvarom nu är sagdt, ofördröjligen genom hofrättens föranstaltande delgifvas den häktade, där det ej blifvit för honom muntligen afsagdt.

12 §.

Vill part söka revision, åligge honom att före klockan tolf å tjugonde dagen från den dag, då hofrättens utslag gafs, skriftligen hos hofrätten anmäla missnöje. Varder ej missnöje sålunda anmaldt, stånde utslaget fast; och varde förty missnöjesanmälan, som göres senare eller annorledes, än nu är sagdt, ej upptagen.

Den, som i hofrätten fört parts talan, äge, utan särskildt bemyndigande, å partens vägnar anmäla missnöje.

Ej vare nödigt att öfver missnöjesanmälan höra vederparten.

13 §.

Part äger i sin missnöjesanmälan gifva till känna, i hvilken omfattning han vill fullfölja saken hos Konungen. Gör han det ej, varde ansedt, att han vill söka ändring rörande allt, hvad han i hofrätten tappat. Angår ändringssökandet något, som kan i penningar skattas, skall parten i missnöjesanmälningen angifva hvad värde han anser saken äga, så ock förete de skäl och bevis, han för sin uppskattning vill åberopa.

Hofrätten pröfve om parten äger sådan talan, att han må sitt ändringsökande fullfölja. Uppstår tvifvel därom, varde parten förelagdt att inom viss tid, högst fjorton dagar, inkomma med den utredning hofrätten aktar nödig, vid äfventyr att missnöjesanmälningen ej upptages.

Hofrätten pröfve ock, till hvad belopp revisionsskilling, enligt hvad i 17 § sägs, skall af parten erläggas, och iakttaga därvid, att där i utredningen af sakens värde något brister, revisionsskillingen skall bestämmas efter det högsta värde, hvartill saken skäligen kan skattas.

Finner hofrätten, att part, som anmält missnöje, må sitt ändringsökande fullfölja, gifve hofrätten bevis därom med underrättelse om hvad parten enligt 16, 17 och 18 §§ har att iakttaga för fullföljd af sin talan.

14 §.

Har missnöjesanmälan ej upptagits eller har hofrätten funnit, att anmält ändringssökande icke må hos Konungen fullföljas, äge parten mot beslutet fullfölja talan genom besvär. Föranleda besvaren ej ändring i hofrättens yttrande, varde han dömd att till kronan utgifva hvad emot lägsta revisionsskilling svarar.

Ej må särskild klagan föras däröfver att hofrätten upptagit missnöjesanmälan eller förklarat, att part, som anmält missnöje, må sitt ändringssökande fullfölja. Varder talan i målet af parten fullföljd, äge vederparten inom den tid, som för svaromåls afgifvande gäller, påkalla pröfning af frågan, huruvida anmälan blifvit rätteligen gjord och tillstånd till talans fullföljande bort meddelas.

Öfver hofrätts beslut i fråga om revisionsskillings belopp må ej klagan föras.

15 §.

Har hofrätten gifvit tillstånd, att anmält missnöje må hos Konungen fullföljas, låte hofrätten före utgången af den tid, inom hvilken talan skall fullföljas, till Konungen insända hos hofrätten befintliga handlingar i målet.

16 §.

Part, som efter missnöjesanmälan erhållit hofrättens tillstånd till talans fullföljande, skall före klockan tolf å sextionde dagen från den dag, då utslaget gafs, inställa sig i Konungens Nedre Justitierevision samt dit ingifva revisionsinläga. Vid inlagan foge han ej allenast revisionsskilling till belopp, som nedan sägs, utan ock det öfverklagade utslaget, jämte hofrättens bevis, att tillstånd till talans fullföljande honom lämnats, samt underrättens protokoll i målet, såvidt deras insändande ej åligger hofrätten, så ock de hos hofrätten förda protokoll. Har i mål, däri flere äga gemensam talan, en af dem erlagt revisionsskilling, gälle det äfven för medpart, som rätteligen anmält missnöje och erhållit tillstånd att talan fullfölja.

17 §.

I mål, där hufvudsaken ej kan sättas till visst värde i penningar, vare revisionsskillingen trehundra daler.

Rörer saken penningar eller annat, som kan i penningar skattas skall revisionsskillingen erläggas efter sakens värde sålunda, att för sak, som

ej öfverstiger 3,000 daler	erlägges revisionsskillning med	300 daler,
öfverstiger 3,000, men ej 4,000 daler,	»	400 »
» 4,000 » » 5,000 »	»	500 »
» 5,000 » » 6,000 »	»	600 »
» 6,000 » » 7,000 »	»	700 »
» 7,000 » » 8,000 »	»	800 »
» 8,000 » » 10,000 »	»	900 »
» 10,000 » » 12,000 »	»	1,000 »
» 12,000 » » 14,000 »	»	1,100 »
» 14,000 » » 16,000 »	»	1,200 »
» 16,000 » » 18,000 »	»	1,300 »
» 18,000 » » 20,000 »	»	1,400 »
» 20,000 » » 22,000 »	»	1,500 »
» 22,000 » » 24,000 »	»	1,600 »
» 24,000 » » 26,000 »	»	1,700 »
» 26,000 » » 28,000 »	»	1,800 »
» 28,000 » » 30,000 »	»	1,900 »
» 30,000	»	2,000 »

Rörer saken allenast till någon del penningar eller något, som kan till visst värde i penningar sättas, och går saken i den delen öfver tre tusen daler, varde revisionsskillning erlagd efter den delens värde.

18 §.

Från erläggande af revisionsskillning njute sökanden befrielse, där han, före utgången af den för inställelse stadgade tid, med intyg af Konungens befallningshafvande eller underrätten eller häradshöfdingen eller borgmästaren eller kronofogden eller, i mål från Norrbottens eller Västerbottens läns lappmark, länsmannen eller lappfogden i den ort, där sökanden har sitt hemvist, styrker, att sökanden icke äger tillgång till gäldande af revisionsskillingen eller efter dess utgifvande skulle sakna nödtorftigt uppehälle. Sökes hos någon af de myndigheter nu sagda äro sådant intyg, som här afses, och äro ej sökandens förmögenhetsvillkor myndigheten

kunniga, uppdrage då åt trovärdig man att därom hålla undersökning, och gifve sedan intyg, där det pröfvas kunna ske.

Kronan vare ock fri från erläggande af revisionsskilling.

19 §.

Försummar part, som efter missnöjesanmälan erhållit hofrättens tillstånd till talans fullföljande, att inom den i 16 § stadgade tid inställa sig eller ingifva revisionsinläga eller ock revisionsskilling eller sådant intyg om fattigdom, som i 18 § sägs, stånde hofrättens utslag fast, där ej inom samma tid visas laga förfall. Visas förfall, utsätter Konungen ny tid.

Uteblifver parten, och vill vederpart, som inom den för svaromåls afgifvande stadgade tid sig inställer, njuta ersättning för sin kostnad, söke det skriftligen hos Konungen sist å trettionde dagen efter utgången af den tid.

20 §.

Har den, som söker revision, underlåtit att ingifva öfverklagade utslaget eller hofrättens bevis att tillstånd till talans fullföljande lämnats, eller underrättens eller hofrättens protokoll i målet, och är ej handlingen af annan part företedd eller från hofrätten insänd, varde sökanden förelagdt, att inom viss tid med det felande inkomma, vid äfventyr att, där det ej är hos Konungen tillgängligt, då målet till afgörande företages, sökanden skall hafva sin talan förlorat.

Har den, som söker revision i sak angående penningar eller annat, som kan i penningar skattas, i revisionsinlagan eller under rättegången hos Konungen inskränkt sitt ändringssökande, eller kommer eljest saken till Konungen i ringare omfattning än missnöjesanmälningen gifver vid handen; finner Konungen, att sakens värde i dess ändrade skick uppenbarligen icke öfverstiger två tusen daler, varde ändringssökandet ej upptaget.

21 §.

Svaranden skall inställa sig i Nedre Justitierevisionen sist å fjortonde dagen från den dag, då sökanden senast bör där tillstädeskomma. Inställer sig svaranden ej inom sagda tid, hafve sedan ej rätt att varda hos Konungen hörd, med mindre inom samma tid laga förfall visas. Visas förfall, utsätter Konungen ny tid.

Ändå att svaranden ej i rätt tid inställt sig, äge han framställa jäf mot vittne, som hos Konungen åberopas.

22 §.

Hvad i 26 kap. 9, 10, 11, 12, 13 och 14 §§ är stadgadt angående mål, som efter vad till hofrätt inkommit, skall äga motsvarande tillämpning i fråga om mål, som genom revisionsansökning dragits under Konungens pröfning.

23 §.

Gör ej Konungen ändring i hofrättens utslag eller förlikas parterna, skall nedsatt revisionsskilling tillfalla kronan. Varder ändringssökandet i hufvudsaken till alla delar bifallet, förordnar Konungen, att sökanden äger återbekomma revisionsskillingen. Bifalles ändringssökandet allenast till någon del, pröfvar Konungen efter omständigheterna, om sökanden må återbekomma revisionsskillingen eller någon del däraf.

Menar part, som nedsatt revisionsskilling, att enligt lag talan skolat fullföljas genom besvär, eller att af annan orsak revisionsskilling rätteligen ej skolat af parten gäldas, äge han, intill dess målet blifvit afgjort, hos Konungen framställa yrkande om afgiftens återfående.

24 §.

Besvär öfver hofrätts utslag eller beslut skola till Nedre Justitierevisionen ingifvas före klockan tolf å trettionde dagen från den dag, då utslaget eller beslutet gafs.

Part, som i målet hålles häktad, äge att till Konungens befallningshafvande eller tillsyningsmannen vid häktet ingifva sina besvär; och varde, där ej utslaget eller beslutet blifvit af hofrätten muntligen afsagdt för parten, tiden för besvärens ingifvande för honom räknad från den dag utslaget eller beslutet honom delgafs.

Har hofrätt fastställt underrätts beslut om någons häktande eller kvarhållande i häkte eller hämtande till rätten, vare klagan öfver hofrättens utslag i den fråga ej till viss tid inskränkt. Har hofrätt i där anhängigt mål meddelat beslut, hvarom nyss är sagdt, vare lag samma.

25 §.

Hvad i 25 kap. 10 § är för där afsedt fall stadgadt skall äga motsvarande tillämpning i fråga om klagan öfver utslag, som af hofrätt meddelats; och gälle i ty fall icke hvad i 6 och 7 §§ i detta kap. är stadgadt om inskränkning i parts rätt att fullfölja talan.

26 §.

Varda ej i mål, som skall genom besvär inom viss tid hos Konungen fullföljas, besvär inom den tid ingifna, stånde hofrättens utslag fast, där ej inom samma tid visas laga förfall. Visas förfall, utsätter Konungen ny tid.

Är i brottmål parts rätt att hos Konungen föra klagan beroende af värdet å det, hvarom han vill fullfölja talan, och är ej uppenbart, att ändringssökandet angår värde öfver två tusen daler, varde klaganden förelagdt, att inom viss tid inkomma med den utredning, Konungen aktar nödig, vid äfventyr, att klaganden skall hafva sin talan förlorat.

27 §.

Äro besvär öfver hofrätts utslag hos Konungen anförda, skola från hofrätten infordras därstädes befintliga handlingar i målet samt, där klaganden är allmän åklagare eller i målet häktad, jämväl hofrättens i målet förda protokoll, såvidt de ej redan äro hos Konungen tillgängliga.

28 §.

Vid besvär, som hos Konungen anföras, foge klaganden öfverklagade utslaget samt underrättens och hofrättens i målet förda protokoll, såvidt deras insändande ej åligger hofrätten efter ty i 27 § sägs.

Underlåter klaganden hvad sålunda är föreskrifvet, skall hvad i 27 kap. 4 § är för där afsedt fall stadgadt äga motsvarande tillämpning.

29 §.

Finnes någon böra höras öfver besvär, som hos Konungen anförts, eller öfver annan inlaga, som i målet ingifvits till Konungen, skall hvad i 27 kap. 6—14 §§ är för hofrätt stadgadt i tillämpliga delar gälla; dock skola, vid delgifning af besvär, jämväl hofrättens protokoll och utslag i målet samt de i hofrätten af klaganden ingifna handlingar, öfver hvilka tillfälle ej lämnats väderparten att sig yttra, honom delgifvas.

30 §.

Har någon blifvit af hofrätt dömd till döden, skall målet, i hvad det honom rör, underställas Konungens pröfning. I ty fall låte hofrätten inom en månad från den dag, utslaget meddelades, till Konungen insända

hofrättens protokoll och utslag i målet samt öfriga därtill hörande handlingar.

Hvad här ofvan är om besvärsmål stadgadt gälle ej om underställningsmål, utan skall å sådant mål hvad i 27 kap. 17 § sägs äga motsvarande tillämpning.

Då mål underställes Konungens pröfning, gifve hofrätten till känna, hvad part har att iakttaga, där han vill påminnelser i målet afgifva.

31 §.

Är frågan, huruvida part äger sådan talan, att den må hos Konungen fullföljas, beroende på uppskattning, eller är uppskattning erforderlig för bestämmande af revisionsskillings belopp, skola följande regler vid uppskattningen iakttagas:

1:o) Värdet uppskattas sådant det var, då hofrättens utslag gafs.

2:o) Hvad part ålagts att utgifva i penningar eller gods skall allt tillsammans räknas, dock varde ränta, afkomst, rättegångskostnad eller annat dylikt, som af hufvudsaken flyter, icke i beräkning taget. Förer tilltalad klagan däröfver, att edgång blifvit honom ålagd angående gärning, därå ej kan följa annat straff än böter, varde högsta bötesbelopp, som kan ådömas, i beräkning taget.

3:o) Äro i målet flera yrkanden af samma part, eller föra flera parter gemensam talan, skola de anspråk tillsammans räknas.

4:o) Servitut skall anses hafva värde motsvarande tjugu gånger det belopp, hvartill den årliga nyttan för den servitutsberättigade skattas må.

5:o) Nyttjanderätt till fast egendom, rätt till afgäld eller till afkomst eller annan förmån af fast egendom samt rätt till ränta eller annan dylik fordran, som ej är till kapitalet bestämd, skall uppskattas, där fråga är om beständig rätt, till tjugu gånger rättighetens årliga värde; där fråga är om rätt för lifstid eller annan obestämd tid, till tio gånger rättighetens årliga värde; samt, där fråga är om bestämd tid, till så många gånger det årliga värdet, som antalet år tvisten afser, dock i intet fall till mera än tjugu gånger samma värde.

Årliga värdet af nyttjanderätt skall, där viss årlig afgäld erlägges för rättighetens åtnjutande, anses motsvara afgäldens belopp.

32 §.

Hvad i 26 och 27 kapitlen är stadgadt i fråga om förhörs anställande i hofrätt äge motsvarande tillämpning, där i något mål Konungen finner

nödigt, att till vinnande af upplysning rörande viss omständighet förhör med parterne hålles.

33 §.

Har i mål, som dragits under Konungens pröfning, förlikning mellan parterne träffats, eller varder, efter det part jämlikt 12 § anmält missnöje med hofrätts utslag, förlikning ingången innan målet hos Konungen fullföljes, ankomme på Konungen att förlikningen stadfästa.

34 §.

Om fullföljd af talan mot hofrätts utslag i utsökningsmål skills i utsökningslagen.

Denna lag träder i kraft den 1 september 1906; dock att i fråga om fullföljd af talan mot hofrätts utslag eller beslut, som tidigare meddelats, äldre lag skall äga tillämpning.

Bil. B.

Förslag
till
L a g
om ändring i vissa delar af skiftesstadgan.

Häri genom förordnas, att nedannämnda delar af skiftesstadgan skola erhålla följande lydelse:

120 §.

Har mål, som icke rätteligen hör till Ägodelningsrättens pröfning, af landtmätare eller delägare hos ordföranden blifvit anmaldt; då äge han å landtmätarens protokoll eller delägarens anmälan teckna, det målet ej af rätten upptagas kan. Är någon därmed missnöjd, må han, efter delfäendet af ett sådant beslut, däröfver hos hofrätten anföra besvär inom den tid och i den ordning, som i 134 § sägs.

126 §.

När frågor af den i nästföregående § upptagna beskaffenhet, såsom i 54 § sagdt är, blifvit hos ordföranden i Ägodelningsrätten anmälda; åligge honom att utsätta dag och ställe till rättens sammanträde och kungörelse därom utfärda, som i 130 § sägs. Den, som med Ägodelningsrättens beslut i dessa frågor finner sig missnöjd, äger öppet att, på sätt i 134 § stadgadt finnes, hos hofrätten besvär anföra.

134 §.

Ägodelningsrättens slutliga utslag skall offentligen afkunnas och, ehvad missnöje anmäles eller ej, i utslaget underrättelse meddelas, att den, som vill söka ändring i hufvudsaken eller i det, som under rättegången förefallit, skall, vid talans förlust, inom trettio dagar, den oräknad, då utslaget föll, hos ordföranden i Ägodelningsrätten tvefaldt ingifva sina till hofrätten ställda besvär; bifoge ock i två exemplar de till saken hörande bevis, klaganden kan anse nödigt förete.

Missnöjd part äge äfven öppet att, där han finner sådant för sig bekvämligare, inom besvärstidens slut inlämna besvärshandlingarna till Konungens befallningshafvande i länet, som med påtecknande af dagen, då de blifvit inlämnade, desamma till ordföranden i Ägodelningsrätten, genast öfversänder.

135 §.

När, på sätt i nästföregående § föreskrifves, besvär öfver Ägodelningsrättens utslag inkommit, bör ordföranden genast låta ena exemplaret af besvärshandlingarna tillställas den, som enligt 105 § i denna stadga blifvit utsedd att förvara protokoll och öfriga förrättningshandlingar, eller, om hinder därför möter, annan delägare; låte ock kungörelse därom uppläsas från predikstolen i den eller de socknar, där jorden är belägen, med föreläggande för de icke klagande delägarne att, vid förlust af rättigheten att vidare varda i målet hörda, inom en månad efter kungörandet till ordföranden ingifva förklaring. Erfordras förklaring från skiftesmannen, böra handlingarna tillställas denne med föreläggande att inom en månad därefter vid påföljd, som nyss är nämnd, förklaring aflämnas. Sedan förklaring inkommit, eller den därtill förelagda tid tilländalupit utan att förklaring blifvit afgifven, åligge ordföranden att besvärshandlingarna, jämte kartor, protokoll och öfriga skifteshandlingar, ofördröjligen till hofrätten insända.

Har målet blifvit afgjort vid å stället hållen besiktning, hvars riktighet eller fullständighet af klaganden ifrågasättes, ankomme på hofrätten att, där förnyad besiktning finnes vara nödig, därom förordna.

Då skiftesmål handlägges i hofrätt, skall till biträde åt rätten vara tillstädes en i landtmäteri kunnig man. Konungen bestämmer, huru förordnande för sådan sakkunnig meddelas.

137 §.

Ordförande i Ägodelningsrätt skall öfver alla till rättens åtgärd anmälda ärender, så ock öfver inkomna besvär, hålla dagbok, på sätt särskildt stadgas, och densamma, inom en månad efter hvarje års slut, till Justitiekanslers-ämbetet insända, vid bot af 1 riksdaler 50 öre för hvar dag han uteblifver.

140 §.

När hofrätten meddelat utslag i skiftesmål, skola handlingarna i målet tillika med ett exemplar af hofrättens utslag och protokoll omedelbarligen till Ägodelningsrättens ordförande öfversändas; och skall hvad i 127 § är

föreskrifvet om ordförandens skyldighet att i visst fall meddela skiftesmannen underrättelse, att besvär ej blifvit anförda, äga tillämpning äfven i afseende å hofrättens utslag.

141 §.

Öfver utslag eller beslut, som hofrätt meddelat i ägostyckningsmål, må ej klagas.

Öfver utslag eller beslut, som af hofrätt meddelas i annat skiftesmål, må klagan genom besvär hos Kungl. Maj:t fullföljas. Hofrätten skall i utslaget eller beslutet meddela underrättelse, att den, som vill söka ändring skall vid talans förlust inom trettio dagar, den oräknad, då utslaget eller beslutet gafs, hos ordföranden i Ägodelningsrätten eller hos Konungens befallningshafvande i länet tvefaldt ingifva sina till Konungen ställda, underdåniga besvär, samt bifoga i två exemplar de till saken hörande bevis, han anser nödigt förete. Varda besvären inlämnade hos Konungens befallningshafvande, åligger denne att, med påtecknande af dagen då de blifvit inlämnade, desamma till ordföranden i Ägodelningsrätten genast öfversända. Ordföranden i Ägodelningsrätten åligger att i den ordning, 135 § föreskrifver, förelägga icke klagande delägare samt, där så erfordras, skiftesmannen vid den i nämnda § stadgade påföljd, att ingifva förklaring öfver besvären. Sedan tiden för förklarings ingifvande utgått, åligger ordföranden att till justitierevisionsexpeditionen insända besvärshandlingarna jämte förklaring, som må hafva inkommit, äfvensom de handlingar, han jämlikt 140 § från hofrätten mottagit.

Har målet i Ägodelningsrätten blifvit afgjort vid å stället hållen besiktning, hvars riktighet eller fullständighet af klaganden i fråga sättes, vill Kungl. Maj:t i nåder tillse, huruvida, före målets hufvudsakliga pröfning hos Kungl. Maj:t, förnyad besiktning må vara nödig, samt i sådant fall därom i nåder förordna.

Denna lag träder i kraft den 1 september 1906; dock att i fråga om fullföljd af talan mot Ägodelningsrätts utslag eller beslut, som tidigare meddelats, äldre lag skall äga tillämpning.

*Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
fredagen den 20 oktober 1905.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LUNDEBERG,

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve WACHT-
MEISTER,

Statsråden: HAMMARSKJÖLD,
ALBERT PETERSSON,
LINDMAN,
TINGSTEN,
BERG,
WIDÉN,
STAAFF,
ALFRED PETERSSON,
BIESERT.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Berg anmälde i underdånighet högsta domstolens genom utdrag af protokollet öfver lagärenden för den 17 innevarande månad gjorda hemställan, att utlåtande från rikets hofrätter måtte infordras öfver de, jämlikt nådigt beslut den 6 i samma månad, till högsta domstolen öfverlämnade förslag till dels lag om ändrad lydelse af 30 kapitlet rättegångsbalken dels ock lag om ändring i vissa delar af skiftesstadgan.

Efter att hafva redogjort för innehållet i nämnda protokollsutdrag, hemställde departementschefen, att hofrätterna måtte anbefallas att i ple-

num afgifva underdåniga utlåtanden öfver omförmälda förslag, i hvad desamma röra förfarande i hofrätt.

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen i nåder lämna bifall; och skulle nådig remiss tecknas å utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden för den 6 oktober 1905 rörande ifrågavarande lagärende.

Ur protokollet
Carl Lundquist.

Till Konungen.

Genom nådig remiss den 20 oktober 1905 har Eders Kungl. Maj:t anbefallt hofrätten att i plenum afgifva utlåtande öfver särskilda inom justitiedepartementet upprättade förslag dels till lag om ändrad lydelse af 30 kapitlet rättegångsbalken dels ock till lag om ändring i vissa delar af skiftesstadgan, i hvad samma förslag röra förfarande i hofrätt.

Till åtlydnad häraf får hofrätten, som på grund af remissens innehåll icke torde hafva att inlåta sig på bedömande af de principer, hvarå förslagen byggts, härmed afgifva underdånigt yttrande i ärendet, därvid hofrätten till en början företager till behandling förslaget till lag om ändrad lydelse af 30 kapitlet rättegångsbalken.

Sedan genom lagen den 14 juni 1901 bestämmelserna om sättet för fullföljande af talan mot hofrätts dom blifvit i väsentlig mån förenklade, har den behandling, som beträffande rättsmedlen mot hofrätts beslut åligger samma rätt, vanligen tagit obetydlig tid i anspråk. Skulle nu det remitterade förslaget läggas till grund för lagstiftning, torde handläggning i hofrätt af frågor om fullföljande af talan i högsta instans ånyo komma att ofta nog kräfva afsevärdt arbete. Enligt hofrättens mening äro emellertid de stadganden, som förslaget inrymmer, icke af den tydlighet och uttömmande beskaffenhet, som för underlättande i möjligaste mån af nyss antydda arbete och framför allt för tillvaratagande af vederbörande parter rätt synas önskvärda.

Hvad först angår hofrätts slutliga utslag i vädjade mål, har enligt 6 § rätten till fullföljande af talan mot sådant utslag lämnats obegränsad i alla fall, där målet, om ock endast till någon del hvari ändring sökes, rör sådant, som icke kan i penningar skattas. Vid anmälan af förslaget i statsrådet yttrade i fråga härom departementschefen, enligt hvad det vid remissen fogade utdrag af statsrådsprotokollet gifver vid handen, bland annat, att, då det gällde att uppdraga gränslinjen mellan till fullföljd berättigade och därifrån uteslutna mål, man syntes böra utgå från att i mål,

som rörde rättigheter, hvilka hufvudsakligen ägde annat än förmögenhetsrättsligt värde, det icke borde betagas part rätten att ännu i sista instans göra sitt anspråk gällande. Afsåge däremot det anspråk, hvarom talan fullföljdes, ett uteslutande förmögenhetsrättsligt intresse, vore, yttrade departementschefen, fullföljdsrätten enligt förslaget beroende af storleken af detta intresse, uttryckt i penningar. Såsom exempel på mål af förstnämnda kategori anfördes sådana, hvari fråga är om äktenskaps upplösning, om af äktenskap härflytande, icke enbart förmögenhetsrättsliga rättigheter och skyldigheter, om härstamning, om omyndighet.

Tydligt är, att det stundom skall möta icke ringa svårighet att, utan annan ledning än den föreslagna lagen erbjuder, afgöra, huruvida ett framställt anspråk skall anses afse sådant, som kan till visst värde i penningar skattas eller icke. I de af departementschefen anförda exemplen, som hämtats uteslutande från familjerättens område, synes visserligen uppenbart, att tvistens föremål ej kan skattas i penningar. Men i åtskilliga andra fall, exempelvis tvister om skyldighet att beediga bouppteckning, om åläggande att såsom bevismedel tillhandahålla viss handling, om klander af vissa bolagsstämmobeslut o. s. v., lärer ofta nog gifvas anledning till tvekan, och det vore synnerligen önskvärdt om förslagets verkliga innebörd uti ifrågavarande hänseende kunde på ett eller annat sätt tydligare än som skett angifvas.

I vädjadt mål rörande uteslutande penningar eller annat, som kan till visst värde i penningar sättas, har enligt hufvudregeln i 6 § rätten att fullfölja talan gjorts beroende däraf, att ändringssökandet angår högre värde än ettusen kronor, och hafva i 31 § meddelats särskilda regler till iakttagande vid uppskattning, då sådan blifver erforderlig. Vid sammanställning af innehållet i dessa paragrafer har hofrätten funnit vissa spörsmål framställa sig rörande de föreslagna bestämmelsernas rätta tillämpning.

Svaranden i ett mål har exempelvis förklarats vara till käranden ersättningsskyldig med ettusen femhundra kronor men samtidigt berättigats att mot skulden kvitta ett ostridigt belopp af femhundra kronor och förpliktas följaktligen att till käranden utgifva ett belopp af allenast ettusen kronor. I detta fall är ju tvistens värde för svaranden ettusen femhundra kronor, men å andra sidan har honom ej ålagts att utgifva mer än ettusen kronor och på grund af innehållet i 2 momentet af 31 § kan därför uppstå tvekan, om han i dylikt fall må anses befogad att fullfölja talan.

Enligt samma moment skall, vid uppskattning, hvad part ålagts att utgifva i penningar eller gods räknas tillsammans, dock att, bland annat,

rättegångskostnad icke tages i beräkning. Fall kunna ju dock förekomma, då hofrätt haft att bedöma allenast fråga om ersättning för rättegångskostnader, likasom understundom kan inträffa, att käromål af hofrätt ogillats, men svaranden icke tillerkänts askad godtgörelse för utgifterna å målet och han förty vill söka ändring. Det synes hofrätten önskvärdt, att lagens mening i dylika fall blefve tydligt angifven till förebyggande af osäkerhet vid tillämpningen. I detta sammanhang vill hofrätten jämväl ifrågasätta, huruvida icke i lagen bör gifvas tydligt uttryck åt den med förslagets syfte sannolikt öfverensstämmande mening att, där anspråk framställes på fullgörande af någon förbindelse mot erhållande af utfäst motprestation, hänsyn till dennas värde icke skall tagas vid pröfning af rätten till fullföljd.

Enligt 3 momentet i 31 § skola, då i ett mål äro flera yrkanden af samma part, dessa anspråk tillsammans räknas, men det synes ovisst, huruvida man af stadgandet är berättigad sluta, att däremot anspråk af den ena parten icke får sammanräknas med vederpartens i samma rättegång pröfvade anspråk, och att rätten till fullföljd således skall vara utesluten, när värdet af det, som ändringssökandet angår, kommer att uppgå till summa revisibilis endast om båda parternas anspråk räknas tillsammans. Ett antagande att i dylikt fall talan ej finge fullföljas torde icke stå väl tillsammans med den i 6 § uttalade allmänna principen men synes å andra sidan finna stöd i affattningen af omförmälda moment, hvarför lagförslagets mening i ifrågavarande hänseende torde böra förtydligas.

I 11 § af förslaget hafva bibehållits nu gällande föreskrifter i fråga om skyldighet för hofrätt att meddela hänvisning, huru talan skall fullföljas. Härtill har emellertid fogats ett tillägg af följande lydelse: »Är parts rätt att fullfölja talan beroende på uppskattning af något, hvarom dömdt blifvit, varde med erinran härom hänvisning lämnad, som nyss är sagd.» Denna formulering synes icke på ett tillfredsställande sätt uttrycka hvad med det anförda stadgandet sannolikt åsyftats. Där den i målet förda talan uteslutande afser något, som kan till visst värde i penningar sättas, är ju parts rätt till fullföljd gifvetvis beroende på domstolens uppskattning af tvisteföremålets värde. För de fall, då detta värde uppenbarligen framgår redan af de vid målets afgörande pröfvade handlingar, lär dock, på sätt jämväl framgår af departementschefens yttrande till statsrådsprotokollet, förslagets afsikt icke vara, att erinran, som ofvan nämnts, skall meddelas. Vidare må märkas att, där flera tvistefrågor föreligga, af hvilka icke alla men någon kan värderas i penningar, det ej på förhand kan af hofrätten afgöras, huruvida rätten till fullföljd är beroende på uppskattning af denna tvistefrågas värde, enär sådant lär ankomma på ändrings-

sökandets omfattning. Möjligen skulle den mening, förslaget får antagas innebära, kunna uttryckas därigenom, att orden »Är parts rätt att fullfölja talan beroende på uppskattning» utbytas mot orden »Kan parts rätt att fullfölja talan blifva beroende på uppskattning».

Enligt 13 § har hofrätt i anledning af parts missnöjesanmälan att pröfva om parten äger sådan talan, att han må sitt ändringssökande fullfölja. Uppstår tvifvel därom skall hofrätten förelägga parten att inom viss tid inkomma med den utredning, hofrätten aktar nödig, vid äfventyr att missnöjesanmälan ej upptages. Orden »uppstår tvifvel» synas kunna föranleda därtill, att dylika förelägganden komme att gifvas oftare än med förslaget torde hafva afsetts, något som synes desto olämpligare, som för underlåtenhet att fullgöra föreläggandet stadgats omförmälda stränga äfventyr. Därjämte vill hofrätten påpeka, att stadgandet sådant det är affattadt skulle kunna gifva anledning till den tolkning att hofrätt vid ifrågavarande förelägganden borde i hvarje fall angifva beskaffenheten af den utredning, hvarmed parten hade att inkomma. Åstadkommande inom behörig tid af den utredning, hvarom i paragrafen är fråga, torde för öfrigt i många fall komma att erbjuda nästan oöfvervinneliga svårigheter.

Revisionsskillingen har enligt 17 § föreslagits skola bibehållas vid nuvarande belopp, etthundrafemtio kronor, i mål, där hufvudsaken ej kan sättas till visst värde i penningar, äfvensom i mål, där sakens värde ej öfverstiger ettusen femhundra kronor. Vid högre värde skulle revisionskillingen stiga med femtio kronor för hvarje femhundra kronor af värdet intill ett värde af fyratusen kronor, men därefter stiga likaledes med femtio kronor för hvarje ytterligare ettusen kronors värde, dock att revisionskillings högst belopp blefve ettusen kronor. Hvad angår den uppskattning af sakens värde, som hofrätt har att verkställa, står det enligt 13 § part fritt att i missnöjesanmälan angifva hvad värde han anser saken äga samt förete sina skäl och bevis därför. Om emellertid parten underlåtit detta och handlingarna väl utvisa, att värdet öfverstiger ettusen femhundra kronor, men i öfrigt ej lämna någon ledning för bestämmande af revisionsskillings rätta storlek, äger hofrätten icke förelägga parten att förebringa utredning, utan skall revisionskillingen då enligt förslaget bestämmas »efter det högsta värde, hvartill saken skäligen kan skattas».

Det är att befara att hvad sålunda föreslagits ofta nog komme att vid tillämpningen medföra afsevärda olägenheter. Hofrätten vill i detta hänseende påpeka, hurusom under ferier i ett stort antal fall inträffar, att annan division än den, hvarå ett mål afgjorts, får handlägga parts

missnöjesanmälan däri. Då frågan om revisionsskillningens belopp är tvifvelaktig, måste gifvetvis division, som är främmande för målet, ägna handlingarna en ingående granskning för att om möjligt erhålla ledning vid bestämmande af revisionsskillningens belopp, måhända allenast med det resultat att divisionen efter ett tidsödande arbete nödgas konstatera, att någon egentlig ledning för bedömandet icke står att finna. Tydligt är ju dessutom att i en kollegial domstol särskilda svårigheter skola möta att komma till beslut i frågor, där afgörandet måste blifva mer eller mindre godtyckligt. Emellertid skulle enligt hofrättens mening åtminstone de i senast antydda hänseende befarade olägenheterna i väsentlig mån förminskas, om i förslaget infördes bestämmelse därom att, där handlingarna väl utmärka att sakens värde öfverstiger ettusen femhundra kronor men icke innefatta ledning för bedömande af det öfverskjutande värdets storlek, revisionsskillningen må sättas till ett visst i lagen för dylika fall fastställt belopp.

Vidkommande därefter de i lagförslaget upptagna stadganden angående rätten att i brottmål, hvari hofrätt ej är första domstol, söka ändring i hofrättens slutliga utslag, har hofrätten funnit, utöfver hvad redan i fråga om 11 § blifvit anmärkt, följande erinringar böra göras.

I 7 § 2 momentet har rätt till fullföljd medgifvits målsägande, där hans talan, i hvad den ej afser ansvar, angår något, som ej kan i penningar skattas. Stadgande om motsvarande förmån för tilltalad återfinnes icke i 1 momentet. Hofrätten vill dock erinra exempelvis om den i nådiga brefvet den 27 maj 1801 förekommande föreskrift att fullmäktig, hvilken beträdes med förseelse, som afses i 14 kapitlet 5, 7 eller 8 § rättegångsbalken, bör, utom böter efter lagens stadganden i dessa fall, jämväl anses ovärdig att vidare såsom fullmäktig i rättegångsmål nyttjas. Därest nu underrätt i sammanhang med afgörande af hufvudsaken och således icke under rättegången dömt fullmäktig till böter för förseelse af antydd art och dessutom med föranledande af nyssnämnda nådiga bref till den däri angifna särskilda påföljd, samt ett dylikt beslut blefve af hofrätt fastställt, skulle, med förslagets nuvarande lydelse, rätten till fullföljd vara utsluten, något som uppenbarligen icke kan vara afsedt.

Enligt de i 7 § föreslagna bestämmelserna skulle tilltalad och målsägande, vare sig i målet föres talan om ansvar eller icke, få klaga öfver hofrätts utslag, där ändringssökandet angår ett värde af mer än ettusen kronor. Härvid torde åsyftats, att vid bedömandet af värdet finge tagas i betraktande bland annat, äfven skadestånd eller sådana påföljder af brott som att gods dömes förbrutet eller att tilltalad förklaras förlustig näringsrätt. Emellertid har i 31 § 2 momentet meddelats den föreskrift, att vid uppskattning icke skall tagas i beräkning ränta, afkomst, rättegångskostnad

eller annat, som af hufvudsaken flyter. Med sistnämnda uttryck torde väl närmast hafva afsetts växelprovision, protestkostnad och dylikt. Men med hänsyn till innehållet i 10 kapitlet 12 § rättegångsbalken, hvarest skadestånd, jämte rättegångskostnad, upptagits såsom något det där af hufvudsaken flyter, synes angeläget, att en omredigering af förslaget vidtages till förekommande af missförstånd i här antydda hänseende.

I fråga om rättegångskostnader gäller jämväl i afseende å brottmålen hvad här ofvan därom erinrats beträffande de vädjade målen.

Hofrätten anser sig ock böra fästa uppmärksamheten på vissa frågor rörande allmän åklagares befogenhet att fullfölja talan. Enligt 30 kapitlet 7 § rättegångsbalken i dess nu gällande lydelse äger i brottmål, som fullföljts i hofrätt eller blifvit dess pröfning underställt, allmän åklagare icke i annat hänseende än såvidt angår ansvars- eller ersättningsskyldighet för honom själf söka ändring i hofrättens utslag, där han ej tillika är målsägande. Det torde icke rimligen kunna antagas, att med förslaget åsyftats någon utvidgning af åklagarens nämnda befogenhet. På sätt framgår af departementschefens yttrande till statsrådsprotokollet skulle den allmän åklagare tillkommande rätt att, såvidt angår ansvars- eller ersättningsskyldighet för honom själf, söka ändring i hofrätts utslag enligt förslaget icke heller lida annan inskränkning än den, som träffar hvarje i brottmål tilltalad eller till ersättning dömd. Hvad sålunda torde vara förslagens mening synes icke vara utsagdt genom de i 7 § valda ordalag. Å ena sidan kan nämligen affattningen af 4 momentet föranleda det missförstånd, att åklagare exempelvis i mål, som rör tillämpning af förordningen angående åtgärder till förekommande af öfverdrifven afverkning å ungskog inom Västerbottens och Norrbottens län den 24 juli 1903 och däri således talan om ansvar ej kan ifrågakomma, skulle vara befogad att öfverklaga hofrätts utslag, om värdet af det virke, som påstås förbrutet, öfverstiger ettusen kronor. Och å andra sidan läser paragrafen, sådan den är affattad knappast kunna anses inrymma rätt till ändringssökande åt åklagare, därest han i mål, hvori talan om ansvar mot honom icke förts, dömts att utgifva ersättning.

I afseende å de i 8 § upptagna stadganden bör erinras, att paragrafens formulering torde kunna gifva anledning till den säkerligen ej afsedda tolkning att i fall, där part dömts till fängelse eller till böter, mer än ettusen kronor, äfven vederparten skulle vara befogad att i målet fullfölja talan. På grund häraf och då förslagens mening ej heller torde vara, att där annan än part för förseelse i målet dömts till så beskaffadt ansvar, som nyss nämnts, fullföljdsrätt skall vara den dömda betagen, synas orden »i fall part» böra utbytas mot orden »af den, som» eller annat lämpligt

uttryck, i sammanhang hvarmed en mindre redaktionsförändring i paragrafens fortsättning blefve af nöden.

Förslaget till lag om ändring i vissa delar af skiftesstadgan innebär, att de skiftesmål, hvilka nu från ägodelningsrätt fullföljas omedelbart hos Eders Kungl. Maj:t, skulle i stället fullföljas till hofrätt, att hofrätten skulle vara sista instans i mål rörande ägostyckning, men att utslag eller beslut, som af hofrätt meddelades i annat skiftesmal, finge hos Eders Kungl. Maj:t öfverklagas.

En företagen undersökning har gifvit vid handen, att under femårsperioden 1900—1904 från rikets ägodelningsrätter hos Eders Kungl. Maj:t fullföljts i medeltal årligen 89,6 mål, däraf 19,4 ägostyckningsmål och 70,2 andra skiftesmål. Af dessa mål hafva från ägodelningsrätter under Svea hofrätts domvärjo inkommit i årligt medeltal 14 ägostyckningsmål och 51,2 andra skiftesmål, eller sammanlagdt 65,2 mål, motsvarande 72,8 procent af de från hela riket inkomna målens antal.

Enligt hvad af departementschefens yttrande till stadsrådsprotokollet framgår, kräfver handläggningen af skiftesmålen i högsta domstolen för närvarande årligen omkring 6 arbetsveckor motsvarande 30 föredragningsdagar. På de från Svea hofrätts domvärjo kommande målen torde häraf belöpa ungefär 22 föredragningsdagar.

Vid ett försök till uppskattning af den tid, som i Svea hofrätt skulle komma att åtgå för skiftesmålen behandling, är först att märka, att, enär nödig tid för hemarbete måste hofrättsledamöterna beredas, i allmänhet icke hålles sammanträde å ämbetsrummet mer än 3 dagar i veckan af division, hvarå handläggas uteslutande vädjade och instämnda saker, och 4 dagar i veckan af de öfriga divisionerna. Utginge man nu från att i hofrätten skiftesmålen handläggning ej skulle kräfva mera af arbetstiden å ämbetsrummet än för högsta domstolen antagits eller 22 föredragningsdagar, komme således ändock berörda mål att omkring 5½ veckor helt och hållet upptaga en division med tjänstgöring å ämbetsrummet under sistnämnda större antal dagar. Men med hänsyn dels till den i afseende å arbetssättet inom hofrätten rådande praxis, enligt hvilken handlingarna i föredragna mål i regeln läsas af samtliga ledamöter, som öfvervarit deras föredragning, och hvilken praxis icke sällan föranleder att öfverläggningarna å ämbetsrummet ånyo upptagas, dels ock därtill att de i skiftesmålen förekommande frågor måste, åtminstone till en början, blifva för hofrättsledamöterna jämförelsevis främmande, torde med visshet kunna an-

tagas, att den arbetstid ifrågavarande mål i verkligheten komme att kräfva hos hofrätten skulle, framför allt den första tiden, blifva högst anseelig i förhållande till den tid, som desamma nu upptaga i högsta domstolen. Tidsmåttet synes dock svårigen kunna på förhand närmare angifvas.

På sätt hofrätten vid särskilda tillfällen haft anledning hos Eders Kungl. Maj:t anmäla, har under de senaste åren hos hofrätten uppkommit en betydande balans af oafgjorda vädjade mål. En extra division har för afarbetande af denna balans varit i verksamhet sedan den 1 september 1904, men det oaktadt har, till följd däraf att vädjade mål fortfarande inkommit i större antal än som hunnit afgöras å de ordinarie divisionerna, balansen hittills endast i mycket obetydlig grad kunnat nedbringas. Under det att år 1905 inkommit 1,438 vädjade mål, har under samma tid afgjorts 1,502, däraf å den extra divisionen 260, och minskningen i den vid 1905 års början till 1,292 mål uppgående balansen har således under året ej utgjort mer än 64 mål.

Hofrätten, som icke torde hafva att yttra sig i frågan, huruvida det må anses verkligen blifva för rättsskipningen i öfvervägande grad gagneligt att hofrätt göres till andra instans i skiftesmål, nödgas med stöd af det ofvan anförda erinra att, då hofrätten, såsom af nyss angifna siffror framgår, med sina sju ordinarie divisioner ej medhinner handläggningen af de årligen inkommande vädjade målen, en så afsevärd tillökning i hofrättens arbetsbörda, som den föreslagna anordningen skulle medföra, är liktydig med en anseelig ytterligare tillväxt i balansen af oafgjorda mål till förfång för de rättssökande, hvilkas kraf på en någorlunda snabb rättsskipning icke ens nu kunna på ett tillfredsställande sätt tillgodoses. Ett genomförande af anordningen i den omfattning som föreslagits synes följaktligen med nödvändighet påkalla en omedelbar ökning af hofrättens ordinarie arbetskrafter.

I afseende å lagförslagets detaljer, såvidt de här skolat utgöra föremål för yttrande, har hofrätten icke något att anmärka.

Bilagda utdrag af hofrättens protokoll utvisar den särskilda mening som af en bland hofrättens ledamöter i ärendet uttalats.

Underdånigst

J. E. Elliot.

C. A. Geijer.

Theodor Westrin.

Joh. Ahlgren.

David von Heijne.

Gustaf von Rosen.

F. af Klinteberg.

Sven Almqvist.

G. W. Hörstadius.

Erik Gyllensvaan.

<i>Wilh. Blom.</i>	<i>L. Kiellander.</i>	<i>Ch. Weidenhielm.</i>
<i>Thor Strömman.</i>	<i>Axel von Oelreich.</i>	<i>John Lemke.</i>
<i>Anders Renström.</i>	<i>Wilh. Moberg.</i>	<i>Adolf Billman.</i>
<i>Birger Wedberg.</i>	<i>Oscar von Sydow.</i>	<i>Ernst Alinder.</i>
<i>J. v. Knorring.</i>	<i>Carl Christiansson.</i>	<i>Nils Munck af Rosenschöld.</i>
<i>Johan Bååth.</i>	<i>Walter Murray.</i>	<i>P. Adlercreutz.</i>
<i>Hj. Himmelstrand.</i>	<i>Adam Gierffa.</i>	<i>Yngve G. Wisén.</i>

Axel Durling.

Stockholm den 5 mars 1906.

1906 den 5 mars.

Närvarande:

— — — — —

Fiskalen von Sydow föredrog Kungl. Maj:ts remiss den 20 oktober 1905, hvarigenom kungl. hofrätten anbefallts att i plenum afgifva utlåtande öfver upprättade förslag dels till lag om ändrad lydelse af 30 kapitlet rättegångsbalken, dels ock till lag om ändring i vissa delar af skiftesstadgan, i hvad samma förslag rörde förfarande i hofrätt; och beslöts efter granskning af förslagen underdänigt utlåtande af innehåll registraturet utvisar.

Från beslutet var herr hofrättsrådet Blom skiljaktig i den mån följande af honom afgifna yttrande utvisar:

»Då i det remitterade förslaget §§ 6 och 7 uttalats den princip, att rätten att fullfölja talan mot hofrätts slutliga utslag rörande penningar eller annat, som kan i penningar skattas, är beroende på storleken af det värde ändringssökandet angår, synes mig, att de »yrkanden» och »anspråk», som enligt § 31 mom. 3 af förslaget skola i angifna fall räknas tillsammans, måste afse de yrkanden, hvilka hos Konungen fullföljas oberoende af om desamma ursprungligen blifvit af den ändringssökande parten genom stämning anhängiggjorda eller afse att vinna befrielse från en genom stämning mot honom anhängiggjord talan. Om exempelvis A. på grund af ett mot honom instämmt påstående af hofrätt ålagts att till B. utgifva sexhundra kronor och A. därjämte i samma mål genstämt B. med yrkande att utbekomma femhundra kronor men fått sistnämnda talan ogillad, föreligga, under förutsättning att A. vill öfverklaga hofrättens utslag i båda hänseendena, uppenbarligen i målet två yrkanden af A., nämligen dels att vinna befrielse från motpartens mot honom riktade, bifallna påstående och

dels att själf få bifall till sitt af hofrätten ogillade genkärömål, och anser jag det på grund af innehållet i förslaget § 6 otvifvelaktigt, att i detta fall A. är berättigad att fullfölja talan i målet till Konungen. Emellertid torde, om denna uppfattning är riktig, stadgandet i § 31 mom. 3 att, om i målet äro flera yrkanden af samma part, de anspråk skola tillsammans räknas, såsom redan uttaladt i §§ 6 och 7, vara öfverflödigt och såsom tilläfventyrs föranledande till missuppfattning kunna ur förslaget utgå.

Enligt § 13 i förslaget skall part, därest han vill genom revisionsansökning söka ändring i hofrätts utslag och ändringssökandet angår något, som kan i penningar skattas, i missnöjesanmälningen angifva hvad värde han anser saken äga så ock förete skäl och bevis därför. Underlåtenhet kan i fall, som i andra stycket sägs, föranleda till föreläggande för parten att inkomma med utredning, men har enligt tredje stycket eller vid pröfning af det belopp, hvarmed revisionsskillingen skall utgå, icke sådan påföljd. Om nu af för hofrätten tillgängliga handlingar framgår, att ändringssökandet angår ett värde öfverstigande ettusenfemhundra kronor, men parten underlåtit att angifva det värde han anser saken äga och all annan ledning saknas för bedömande i hvad mån värdet öfverstiger sistnämnda belopp, kan enligt mitt förmenande knappast sägas, att »i utredningen af sakens värde *något* brister» utan snarare, att all utredning saknas angående det värde, efter hvilket revisionsskillingen skall bestämmas. Skall ej i sådan händelse revisionsskillingens belopp blifva fullkomligt godtyckligt, synes mig nödvändigt, att äfven i detta fall stadgas rätt för hofrätt att förelägga part att inkomma med erforderlig utredning. Det i det underdåniga utlåtandet lämnade förslag att revisionsskillingen skulle sättas till ett visst för dylikt fall fastställt belopp kan näppeligen tillfredsställa rättvisans fordringar och skulle i fall, där sakens värde är så stort, att revisionsskillingen rätteligen borde utgå med högsta belopp, till och med kunna medföra, att parten i sitt eget intresse med afsikt underlåte att angifva värdet, detta senare naturligtvis under förutsättning att ej revisionskillingen för alla dylika fall bestämdes till högsta beloppet.

Tillika anser jag mig böra framhålla att, då partens uppgift angående tvisteföremålets värde jämte de skäl och bevis därför han kan prestera torde blifva af stor betydelse, det synes mig lämpligt att, då parten, såsom i § 11 af förslaget stadgas, skall i hänvisningen till anmälande af missnöje erinras därom att hans rätt att fullfölja talan är beroende på uppskattning af något, hvarom dömdt blifvit, parten tillika erhåller erinran om sin skyldighet enligt § 13 att i missnöjesanmälningen angifva hvad värde han anser saken äga och att därför förete skäl och

bevis. Särskildt torde detta vara af vikt i händelse parten ej har tillgång till rättskunnigt biträde.

Utom de delar af förslaget jag här ofvan behandlat instämmer jag i de uttalanden det underdåniga utlåtandet innehåller.»

In fidem

C. L. Schönmeyr.

Till Konungen.

Sedan inom justitiedepartementet upprättats förslag till lag om ändrad lydelse af 30 kapitlet rättegångsbalken och till lag om ändring i vissa delar af skiftesstadgan, har Eders Kungl. Maj:t i nådig remiss den 20 sistlidne oktober anbefallt hofrätten att i plenum afgifva underdånigt utlåtande öfver förslagen, i hvad desamma röra förfarande i hofrätt; och får hofrätten till åtlydnad däraf i underdånighet härmed afgifva yttrande.

Förslaget till lag om ändrad lydelse af 30 kapitlet rättegångsbalken innehåller i 31 § de regler, hvilka, då frågan, huruvida part äger sådan talan, att den må hos Konungen fullföljas, är beroende på uppskattning, eller uppskattning är erforderlig för bestämmande af revisionsskillningens belopp, skola vid uppskattningen iakttagas. Första stycket af paragrafens andra moment har följande lydelse: »Hvad part ålagts att utgifva i penningar eller gods skall allt tillsammans räknas; dock varde ränta, afkomst, rättegångskostnad eller annat, som af hufvudsaken flyter, icke i beräkning taget.» Därest, såsom antagas bör, förslagets mening är, att de i detta stadgande uttalade principerna skola tillämpas icke blott vid beräkning af värdet utaf hvad part ålagts att utgifva utan äfven vid uppskattning af värdet utaf hvad part yrkat att utfå, torde paragrafen böra omredigeras så, att hvarje tvifvel i ifrågavarande hänseende uteslutes.

Förslaget till lag om ändring i vissa delar af skiftesstadgan innehåller i 135 § sista stycket den bestämmelsen, att vid handläggning i hofrätt af skiftes mål en i landtmäteri kunnig man skall vara tillstådes till biträde åt rätten. Som många fall ju kunna förekomma, då uppenbarligen biträde af sakkunnig ej är erforderligt vid skiftesmåls pröfning, till exempel då besvären afse enbart fråga, om mål tillhör ägodelningsrättens pröfning, får hofrätten hemställa, att ifrågavarande stadgande erhåller följande tillägg: »där ej rättens samtliga ledamöter anse sådant biträde icke erforderligt».

Genom lagen om ändring i vissa delar af rättegångsbalken den 14 juni 1901 har i 27 kapitlet 16 § stadgats, att då hofrätt i besvärsmål meddelat utslag, däröfver klagan må föras, kungörelse om utslaget skall införas i allmänna tidningarna, och genom lag samma dag om ändring i vissa delar af utsökningslagen har i 195 § af sistnämnda lag meddelats liknande föreskrift i fråga om utsökningsmål. Då lämpligt torde vara, att en sådan bestämmelse blir gällande jämväl beträffande hofrätts utslag i skiftesmål, får hofrätten föreslå, att till 140 § i förslaget göres ett tillägg af följande lydelse: »Då i skiftesmål hofrätt meddelat utslag, däröfver klagan må föras, skall kungörelse om utslaget införas i allmänna tidningarna. Närmare bestämmelse i fråga om sådan kungörelse meddelas af Konungen.»

Hofrätten har i öfrigt intet att erinra emot de remitterade förslagen i de delar, beträffande hvilka hofrätten har att afgifva underdånigt utlåtande.

Utdrag af hofrättens i ärendet förda protokoll varder härhos i underdånighet bilagdt. Jönköping den 18 december 1905.

Underdånigst

C. Swalander.

<i>Axel W. Bratt.</i>	<i>L. E. Ståhlberg.</i>	<i>K. Sundstedt.</i>
<i>Axel Romberg.</i>	<i>C. H. Ramsay.</i>	<i>Alb. Nordin.</i>
<i>Hugo Zetterberg.</i>	<i>Claes Edsberg.</i>	<i>Ernst Kellgren.</i>
<i>Richard Lejman.</i>	<i>G. Fischer.</i>	<i>John Zetterstedt.</i>
<i>Herman Wistrand.</i>	<i>C. H. G. Cederschiöld.</i>	<i>K. H. Högstedt.</i>
<i>H. Hjertén.</i>	<i>Carl Arhusiander.</i>	<i>Karl Mellén.</i>
<i>Ivar Koch.</i>	<i>C. W. af Ekenstam.</i>	

M. Fagerberg.

*Utdrag af pleniprotokollet, hållet inför Kungl. Maj:ts och rikets
Göta hofrätt i Jönköping den 18 december 1905.*

§ 16.

Herr hofrättsrådet Ramsay återställde handlingarna rörande Kungl. Maj:ts nådiga remiss den 20 oktober 1905 angående förslag dels till lag om ändrad lydelse af 30 kapitlet rättegångsbalken dels ock till lag om ändring i vissa delar af skiftesstadgan; hvarefter beslöts *underdånigt utlåtande*.

Häriifrån var assessoren Nordin, med hvilken herr hofrättsrådet Sundstedt och herr t. f. presidenten instämde, skiljaktig och ansåg, att i det underdåniga utlåtandet jämväl borde göras en hemställan af följande innehåll:

»Då förslaget till lag om ändrad lydelse af 30 kapitlet rättegångsbalken i 7 § stadgar rätt för part att i brottmål, i hvilka talan om ansvar föres, fullfölja talan mot hofrätts utslag, där hans talan angår ett värde af mer än två tusen daler, afses härmed uppenbarligen, att vid beräkning af värdet jämväl skadestånd skall tagas i betraktande. I 31 § föreskrifves, att vid uppskattning af värde »hvad som af hufvudsaken flyter» ej skall beräknas. På det att ej, med hänsyn till de ordalag, som användas i 10 kapitlet 12 § rättegångsbalken, där skadestånd omtalas såsom något, som af hufvudsaken flyter, någon tvekan må kunna uppstå, huruvida vid beräkning af värde i brottmål, uti hvilka förts talan om ansvar, skadestånd skall betraktas såsom hufvudsak eller ej, torde jämväl härutinnan någon förändring böra vidtagas beträffande affattningen af 31 §. Som ofvan.

In fidem:

A. Linderholm.

Till Konungen.

Enligt Eders Kungl. Maj:ts remiss den 20 oktober 1905 åligger det hofrätten att afgifva underdånigt utlåtande öfver vid remissen fogade förslag dels till lag om ändrad lydelse af 30 kapitlet rättegångsbalken, dels ock till lag om ändring i vissa delar af skiftesstadgan, i hvad samma förslag röra förfarande i hofrätt; och får hofrätten i underdånighet anförä:

Hvad först angår förslaget till lag om ändrad lydelse af 30 kapitlet rättegångsbalken, skulle enligt förslagets 6 § talan mot hofrätts slutliga utslag i vädjadt mål rörande penningar eller annat, som kan till visst värde i penningar sättas, ej få fullföljas med mindre ändringssökandet angår högre värde än två tusen daler; och skulle det enligt förslagets 13 § tillkomma hofrätt att, efter det part anmält missnöje mot hofrätts utslag i vädjadt mål, pröfva huruvida parten ägde sådan talan, att han finge fullfölja sitt ändringssökande. Ehuru denna pröfning i regel icke torde erbjuda större svårighet, kommer det dock mången gång, exempelvis i konkurs- och redovisningsmål, att blifva vanskligt att afgöra, hvilket värde parts talan skall anses angå.

Förslagets 11 § är likalydande med nuvarande 11 § i 30 kapitlet rättegångsbalken allenast med den förändring att i paragrafen införts en bestämmelse att, därest parts rätt att fullfölja talan är beroende på uppskattning af något, hvarom blifvit dömdt, erinran härom skall ske i hofrätts hänvisning till klagans förande. Ehuru härmed icke torde hafva afsetts någon förändring uti nu gällande bestämmelser att i hvarje fall hänvisning till klagans förande skall meddelas, då hofrätt meddelat slutligt utslag i vädjadt mål eller brottmål, lærer dock med hänsyn till föreskriften uti paragrafens första punkt, att hänvisning till klagans förande skall meddelas allenast då hofrätt meddelat utslag eller beslut, däremot talan må omedelbarligen fullföljas, jämförd med de föreslagna nya bestämmelserna om inskränkning i parts rätt att fullfölja talan, tvekan kunna uppstå, huruvida sådan hänvisning skall meddelas, i den mån det

är uppenbart, att talan mot utslaget ej må fullföljas. Med fog kan det också sägas vara oegentligt, att i sådana fall hänvisning till klagans förande skall meddelas. Hänvisningen innefattar ju nära nog en inbjudan till parten att onödigtvis antingen i vädjadt mål anmäla missnöje mot utslaget eller i brottmål besvara sig hos Konungen. Därjämte skulle det uppenbarligen vara en fördel om i hofrätts utslag bestämdt angäfvos, huruvida klagan öfver utslaget finge föras eller ej. Denna fördel motväges dock i väsentlig grad däraf, att parten naturligen icke kan betagas rätt att hos Konungen anföra besvär däröfver, att hänvisning till klagans förande icke blifvit honom meddelad, och af de betydande processuella och andra olägenheter, som skulle uppstå, därest Konungen funne, att hänvisning bort meddelas. Härtill kommer att då för afgörande af huruvida parten må föra klagan uppskattning af något, hvarom blifvit dömdt, skall ske, hänvisning till klagans förande alltid måste meddelas, äfven om det är uppenbart, att uppskattningen kommer att gifva till resultat, att parten ej må föra klagan. Öfvervägande skäl synas dock hofrätten tala för, att hofrätt bör redan vid meddelandet af slutligt utslag i vädjadt mål och i brottmål, såvidt möjligt är, pröfva huruvida och af hvem klagan må föras och därom meddela yttrande. I hvarje fall torde åt ifrågavarande paragraf böra gifvas sådan lydelse, att hvarje tvekan härutinnan undanröjes. Hvilkendera utvägen därvid än må väljas, torde enligt hofrättens förmenande till undvikande af missuppfattning hos parterna rörande omfattningen af deras rätt till klagan böra i hänvisningen med nödig fullständighet angifvas de förutsättningar, under hvilka klagan må föras, och paragrafens bestämmelser undergå med hänsyn härtill erforderlig omarbetning.

I detta sammanhang får hofrätten framhålla, att med hänsyn till de fall, då hofrätt enligt förslaget icke vid meddelandet af utslag i brottmål skulle kunna eller äga bestämma om klagan öfver utslaget finge föras, föreskriften i 27 kapitlet 16 § rättegångsbalken därom, att då hofrätt i besvärsmål meddelat utslag, däröfver klagan må föras, kungörelse om utslaget skall införas i allmänna tidningarna, äfvensom de i nådiga kungörelsen den 29 november 1901 meddelade närmare bestämmelser angående ifrågavarande kungörelser måste i och med förslagets antagande ändras.

Enligt förslagets 13 § skulle hofrätt, efter det part anmält missnöje mot hofrätts utslag och därvid tillkännagifvit, i hvilken omfattning han vill fullfölja saken hos Konungen, pröfva, såväl om parten ägde sådan talan, att han finge fullfölja sitt ändringssökande, som ock i så fall till hvad belopp revisionsskilling skulle af parten erläggas. Uti den för

hofrätterna gällande arbetsordning finnes redan nu föreskrifvet, att anmälan om missnöje mot hofrätts utslag skall tillfalla den division, därå målet afgjorts, men med hänsyn till den noggranna kännedom om själftva målet, som erfordras vid pröfning af missnöjesanmälan, torde lämpligen böra härutöfver föreskrifvas, att missnöjesanmälan skall föredragas af referenten uti det mål missnöjesanmälingen angår, eller, därest denne icke är tjänstgörande, annan divisionens ledamot, som deltagit i målets afgörande. Det torde emellertid icke kunna undvikas, att då den division, som afgjort det mål, missnöjesanmälan angår, icke är tjänstgörande, missnöjesanmälan måste tillfalla den i tjänst varande divisionen; och anser sig hofrätten böra framhålla, att detta naturligen kommer att vara synnerligen betungande för ledamöterna å denna division, då dessa nödgas förskaffa sig en noggrann kännedom om mål, hvarmed de förut icke tagit någon befattning.

Vid pröfningen af missnöjesanmälan kräfvcs det uppenbarligen mången gång, att hofrätt har tillgång till underrättens protokoll i målet. Enligt nådiga kungörelserna den 26 april 1853 och den 29 november 1901 äger emellertid part att, efter det målet afgjorts af hofrätt och innan dess utslag vunnit laga kraft, utbekomna sagda protokoll. Denna rätt för parten torde jämval, därest förslaget varder lag, böra bibehållas, då det för parten kan vara af vikt att hafva tillgång till sagda protokoll vid afgörande huruvida och i hvilken omfattning han skall anmäla missnöje mot hofrätts utslag. Däremot synes det hofrätten lämpligen kunna föreskrifvas, att part, som anmäler missnöje, därvid skall förete underrättens protokoll i målet med rätt för parten att, efter det missnöjesanmälan pröfvats, återtaga desamma. Skulle part underlåta att vid anmälande af missnöje ingifva underrättens protokoll i målet, torde detta lämpligen böra medföra föreläggande för honom att inom viss tid därmed inkomma vid äfventyr, som 2 momentet af 13 § innehåller.

Enligt bestämmelserna uti 13 § skulle hofrätt icke äga förelägga part, som anmält missnöje, att inkomma med ytterligare utredning om sakens värde i fall, då sådan syntes vara erforderlig för bestämmande af revisionsskillingens belopp. Då det är uppenbart, att parten äger sådan talan, att han må fullfölja sitt ändringssökande, såsom t. ex. då ändringssökandet till en del angår något, som ej kan skattas i penningar, torde parten emellertid ofta icke akta nödigt att inkomma med utredning om hvad värde hans ändringssökande angår. Vid sådant förhållande skulle hofrätt mången gång sakna grund för bestämmande af revisionsskillingens belopp samt vid bestämmande däraf kunna komma att utgå från ett oriktigt värde. Till undvikande af dessa olägenheter synes åt hofrätt böra

tillförsäkras rätt att jämväl för att erhålla tillförlitlig grund för bestämmande af revisionsskillingens belopp förelägga parten att inkomma med ytterligare utredning om värdet af hans ändringssökande, därvid såsom äfventyr för underlåtenhet härutinnan torde kunna stadgas, att revisionskillingen i annat fall bestämmes till högsta möjliga belopp.

Enligt 16 § skall part vid revisionsinläga föga revisionsskillning till belopp, »som nedan sägs». Då hofrätt i sitt beslut med anledning af anmält missnöje föreskrifvit, med hvilket belopp revisionsskillning skall erläggas, samt parten, äfven om han hos Konungen inskränker sitt ändringssökande, är pliktig att i revisionsskillning erlägga det sålunda bestämda beloppet, synes det hofrätten som om uti ifrågavarande hänseende lämpligen bör föreskrifvas, att vid revisionsinläga skall fogas revisionsskillning till belopp, »som hofrätten föreskrifvit».

I 17 § heter det, att revisionsskillning skall erläggas efter »sakens» värde. Ehuru med denna bestämelse uppenbarligen är afsedt, att revisionsskillingens storlek skall vara beroende på det värde, partens ändringssökande angår, torde dock ordet »saken» uti paragrafen lämna rum för tvekan. Sålunda kan i fall, då å ömse sidor sökes ändring i hofrätts utslag, sakens värde komma att vara ett annat och högre än det värde, hvardera partens ändringssökande angår.

I 31 § finnas vissa regler angifna för den uppskattning, som kan blifva erforderlig för att afgöra, huruvida part äger sådan talan, att densamma må hos Konungen fullföljas, eller för bestämmande af revisionskillingens belopp. Åtskilliga af dessa regler äro emellertid uppenbarligen afsedda att vinna tillämpning äfven i andra fall, än då uppskattning förekommer. Hvad särskildt beträffar ordalydelsen af första punkten af paragrafens andra moment, kan denna gifva anledning till den uppenbarligen icke afsedda tolkningen, att allenast då part, som ålagts utgifva något, söker ändring, ränta, afkomst, rättegångskostnad eller annat, som af hufvudsaken flyter, icke skulle tagas i beräkning vid ifrågavarande uppskattning, men att så däremot icke skulle vara förhållandet, då ändring sökes af part, som icke fått bifall till sin talan. Någon jämkning i ordalagen torde förty vara erforderlig till undanröjande af all tvekan uti ifrågavarande hänseenden.

Hvad härefter angår förslaget till lag om ändring i vissa delar af skiftesstadgan, så komme naturligen genom detta förslags antagande hofrätternas arbetsbörda att ökas. För denna hofrätt blefve ökningen dock jämförelsevis obetydlig, såsom framgår däraf, att under åren 1895—1904 af högsta domstolen afgjorts allenast 47 skiftesmål, hvilka det enligt förslaget skulle tillkommit denna hofrätt att såsom andra instans pröfva.

Förslaget innehåller bestämmelse, att då skiftesmål handläggas i hofrätt, skall till biträde åt rätten vara tillstädes en i landtmäteri kunnig man. Enligt motiven skulle härmed afses att ersätta den af högsta domstolen anlitade utvägen att för vinnande af sakkunnig utredning infordra utlåtande från landtmäteristyrelsen. I afseende härå får hofrätten erinra, att fall kunna inträffa, då det, oafsedt den sakkunskap biträdet må besitta, kan för hofrätt varda af nöden att införskaffa utredning från landtmäteristyrelsen, en utväg, som därför torde böra stå hofrätt öppen.

I händelse de föreslagna ändringarna i skiftesstadgan komma att företagas, torde i hofrätternas arbetsordning böra stadgas, att skiftesmål skola lottas mellan ledamöterna och i fråga om ordningen för föredragningen äga företräde framför instämda och vädjade saker.

Utdrag af hofrättens i ärendet förda protokoll bifogas, utvisande de skiljaktiga meningar, som vid ärendets afgörande yttrats.

Kristianstad den 15 mars 1906.

Underdånigst

J. A. Lundahl.

G. Bruzelius.

F. Kallenberg.

A. Borgström.

S. Bruzelius.

Bror Petré.

Tore Ljungman.

O. H. Arsell.

H. A. Hamilton.

Nils Wihlborg.

K. Söderwall.

Louis Ljungberg.

*Utdrag af protokoll, hållet inför Kungl. Maj:ts och rikets hofrätt
öfver Skåne och Blekinge i Kristianstad nedannämnda
dagar.*

1906 den 15 mars.

Närvarande:

Sedan jämlikt kungl. hofrättens beslut den 18 december 1905, handlingarna till Kungl. Maj:ts remiss den 20 oktober 1905 rörande förslag dels till lag om ändrad lydelse af 30 kapitlet rättegångsbalken dels ock till lag om ändring i vissa delar af skiftesstadgan mellan herrar ledamöter cirkulerat, så återställdes nu handlingarna; och beslöts utlåtande. *Se civilt registratur.*

Härför voro herr hofrättsrådet Kallenberg och adjungerade ledamoten fiskalen Arsell skiljaktiga och anförde:

Herr hofrättsrådet Kallenberg:

»Jag anser visserligen, att den föreslagna 11 § i 30 kapitlet rättegångsbalken ej kan läsas på annat sätt, än att i de fall, då rätten att fullfölja talan ej är beroende på uppskattning, skall hänvisning för fullföljd af talan icke meddelas, med mindre dylik fullföljd är tillåten enligt förslaget 6 och 7 §§ i samma kapitel. Då emellertid pluraliteten anser, att en annan tolkning icke blott är möjlig utan rent af åsyftas, torde måhända förstnämnda paragraf tariffva ett förtydligande. Af den föreslagna 13 § i nyssnämnda kapitel synes, att sedan hofrätten i meddelad hänvisning tillkännagifvit, att talan mot ett utslag får fullföljas genom

revisionsansökning, kan hofrätten icke desto mindre, sedan part i sin missnöjesanmälan förklarat sig icke vilja söka ändring rörande allt, hvari han tappat, neka honom att fullfölja talan, d. v. s. återtaga det en gång utan något villkor lämnade tillståndet. Denna anordning innebär tydligenvis en oegentlighet, hvilket ådagalägger behovet af en restriktion i hänvisningen. Allt som allt synes det klart, att det kommer att blifva förenadt med ganska stor svårighet att för hvarje särskildt fall formulera en fullt korrekt fullföljdshänvisning. I öfrigt instämmer jag i det väsentliga med pluraliteten.»

Fiskalen Arsell:

»11 § i det föreliggande förslaget till ändrad lydelse af 30 kapitlet rättegångsbalken synes mig böra så tolkas, att hofrätt har att taga hänsyn jämväl till de föreslagna 6 och 7 §§ samma balk, då det gäller att bestämma om talan mot hofrättens utslag får omedelbart fullföljas och om hänvisning förty bör lämnas. Ifall uppenbart är, att utslaget icke får omedelbart öfverklagas, bör således hänvisning icke lämnas. Det skulle ju också vara synnerligen olämpligt och för parterna vilseledande att i utslaget utlåta sig om sättet för fullföljd af talan mot detsamma, trots uppenbart är, att sådan talan icke får fullföljas. Men å andra sidan torde underlåtenhet att i dylika fall lämna hänvisning icke innebära en definitiv pröfning från hofrättens sida af parts rätt att fullfölja talan i målet, utan torde det vara parten obetaget att hos hofrätten anmäla missnöje mot utslaget och begära föreskrift för talans fullföljd. I vademål komme då hofrätt att vid pröfning af missnöjesanmälan definitivt afgöra angående partens rätt att fullfölja talan i målet; och om denna rätt underkändes, ägde parten enligt 14 § däröfver anföra besvär. Därest denna tolkning är den i förslaget afsedda, har jag ej annat att i detta sammanhang mot förslaget erinra än dels att då det med berörda tolkning synes vålla ringa betänklighet att uttryckligen fränkänna part rätt att klaga däröfver att hänvisning icke blifvit lämnad, förslaget måhända borde erhålla någon bestämmelse härom, dels ock att i fall, då uppenbarligen blott endera parten skulle hafva rätt att fullfölja talan mot hofrätts utslag, hänvisningen borde så fullständigas, att icke den part, som saknade utsikt att få sitt ändringssökande pröfvadt, lockades till onödiga kostnader.

Första stycket af förslagets § 13 stadgar bland annat att om ändringsökandet angår något, som kan i penningar skattas, skall parten i missnöjesanmälningen angifva hvad värde han anser saken äga, så ock förete de skäl och bevis, han vill för sin uppskattning åberopa. Denna skyldighet för parten synes välgrundad i fall, då handlingarna i målet icke innehålla

någon uppskattning eller parten tilläfsventyrs skulle vilja göra gällande, att denna uppskattning icke vidare bör lända till efterrättelse, enär t. ex. en omtvistad sak stigit i värde vid den tid, hofrätten meddelade utslag i tvisten. Men för andra fall synes mig ett så kategoriskt stadgande som det föreslagna obehöfligt. Jag tillåter mig därför hemställa, att ordet »skall» utbytes mot »må».

Om det remitterade förslaget blifver lag, torde smäningom blifva brukligt, att då saken rör något, som kan i penningar skattas, redan underrätten söker åstadkomma utredning om dylik uppskattning och att värdet därefter upptages i hofrättsrubriken. I sådana mål likasom i de vanligast förekommande kraf- och ersättningsmålen lærer det därför sällan vålla svårighet att, äfven om part begagnat sig af sin rätt att utbekomma protokollen i målet, vid pröfning af missnöjesanmälan afgöra, om part äger sådan talan att han må sitt ändringssökande fullfölja. Och skulle protokollen någon gång för sådant ändamål behöfvas, ligger väl i andra stycket af förslagets § 13 ett berättigande för hofrätt att af part infordra desamma. En generell föreskrift, sådan den af denna hofrätt ifrågasatts, att part skulle vara skyldig att vid missnöjesanmälningen foga underrättens protokoll i målet synes mig därför icke vara af behovet påkallad.

Enligt andra stycket i förslagets 13 § äger hofrätt infordra den utredning, som hofrätten aktar nödig för afgörande af frågan om parts rätt att söka ändring. Det kan emellertid gifvas fall, då den nödiga utredningen skulle vara af så vidlyftig beskaffenhet, att det icke rimligen borde för sådant ändamål, som ifrågavarande, äläggas part att förebringa densamma. Så blefve t. ex. stundom fallet, när i hofrätt svarande part ville söka ändring i hofrättens utslag, hvarigenom käranden tillerkänts förmånsrätt eller betalningsrätt i konkurs. Det skulle därför vara önskligt, att hofrätt uttryckligen medgäfves en något friare pröfningsrätt i nu afsedda fall.

Inom denna hofrätt har den åsikten gjort sig gällande, att hofrätt borde jämval för bestämmande af revisionsskillingens belopp äga infordra utredning af ändringssökande part och att tredje stycket af 13 § borde innehålla en bestämmelse härom. Denna åsikt kan jag ej dela, ty det synes mig vara att tillmäta revisionsskillingen större betydelse än den i själfva verket äger. Och för öfrigt torde den föreslagna bestämmelsen, att hofrätts beslut i fråga om revisionsskillingens belopp ej får öfverklagas, i praxis komma att innebära en kraftig maning för part att själfmant åvägabringa utredning i nu ifrågavarande hänseende.

Däremot instämmer jag i hvad hofrättens öfriga ledamöter anført i fråga om de föreslagna §§ 16, 17 och 31 i 30 kapitlet rättegångsbalken samt förslaget till lag om ändring i vissa delar af skiftesstadgan.»

Rätt utdraget, betygar Kristianstad, kungl. hofrättens aktuariiekontor den 17 mars 1906.

G. v. Arbin.

*Utdrag af protokollet öfver justitiedepartements-
ärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-
Regenten i statsrådet å Stockholms slott fredagen den 27
april 1906.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern STAAFF,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena TROLLE,
Statsråden: TINGSTEN,
BIESÈRT,
friherre MARKS VON WÜRTEMBERG,
SIDNER,
HELLNER,
SCHOTTE,
BERG,
BERGSTRÖM.

Chefen för justitiedepartementet hans excellens herr statsministern
anförde:

»Sedan Kungl. Maj:t den 6 oktober 1905 beslutit inhämta högsta
domstolens utlåtande öfver upprättade förslag dels till lag om ändrad
lydelse af 30 kap. rättegångsbalken och dels till lag om ändring i vissa
delar af skiftesstadgan, och dessa förslag blifvit inför högsta domstolen
anmälda, hemställde högsta domstolen, enligt beslut den 17 oktober 1905,
att utlåtande öfver förslagen måtte infordras från rikets hofrätter. I an-
ledning af denna hemställan tacktes Kungl. Maj:t genom nådig remiss den
20 oktober 1905 anbefalla hofrätterna att i plenum afgifva utlåtanden
öfver förslagen, i hvad desamma röra förfarande i hofrätt.

De infortrade yttrandena hafva nu från hofrätterna inkommit, och med anledning af erinringar, som hofrätterna vid förslagen framställt, hafva i vissa delar af dessa några hufvudsakligen redaktionella jämkningar ansetts böra vidtagas.»

Föredraganden uppläste härefter de omarbetade förslagen af den lydelse bilagorna vid detta protokoll utvisa samt hemställde, att för det ändamål § 87 regeringsformen omförmäler högsta domstolens utlåtande däröfver måtte genom utdrag af protokollet inhämtas.

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i nåder lämna bifall.

Ur protokollet
Lennart Berglöf.

Bil.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse af 30 kap. rättegångsbalken.

Härigenom förordnas, att 30 kap. rättegångsbalken skall erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

Talan mot hofrätts slutliga utslag i vädjadt mål eller till hofrätten instämmt tvistemål skall, där ej här nedan annorlunda stadgas, hos Konungen fullföljas genom revisionsansökning.

Öfver hofrätts slutliga utslag i mål, som genom besvär inkommit till hofrätten eller blifvit dess pröfning underställt, skall klagan hos Konungen föras genom besvär. Lag samma vare beträffande klagan öfver hofrätts slutliga utslag i brottmål, som omedelbart i hofrätten anhängiggjorts, så ock i sådant tvistemål eller ärende, hvarmed, utan föregången stämning, hofrätten såsom första domstol tagit befattnings.

Beslut, hvarigenom hofrätten utan att skilja målet från sig dömt till värjemålsed, vare i fråga om fullföljd af talan såsom slutligt utslag ansedt.

2 §.

Har hofrätt i dit instämmt tvistemål förklarat sig obehörig eller stämningen ogill, skall öfver det utslag klagan föras genom besvär.

3 §.

Har underrätt i slutligt utslag meddelat beslut af beskaffenhet att, där det under rättegången gifvits, särskild klagan däröfver varit tillåten, och varder talan mot det beslut i hofrätten fullföljd i sammanhang med

klagan i hufvudsaken, skall part, som allenast i den sålunda fullföljda särskilda frågan vill klaga öfver hofrättens utslag, fullfölja sin talan genom besvär, ändå att målet efter vad till hofrätten inkommit.

4 §.

Öfver utslag, hvarigenom hofrätt visat mål åter till underrätt, må ej klagas; innefattar utslaget pröfning af fråga, som på målets utgång inverkar, vare dock part berättigad att däremot fullfölja talan i sammanhang med hufvudsaken, där denna kommer under Konungens pröfning.

Hvad nu är sagdt äge dock ej tillämpning, där hofrätt dömt till väremålsed och på den grund visat målet åter.

Har i brottmål hofrätt, jämte det utslag meddelats, tillika hänvisat målet till fortsatt handläggning vid annan öfverrätt, skall, i fråga om tid för klagan öfver det utslag, hvad i 25 kap. 6 § är stadgadt äga motsvarande tillämpning.

5 §.

Öfver hofrätts utslag i fråga, som jämlikt 16 kap. 3 § blifvit från underrätt fullföljd, må ej klagas, utan så är att hofrätten upphäft beslut, hvarigenom underrätten förklarar sig behörig att målet upptaga.

6 §.

Mot hofrätts slutliga utslag i vädjadt mål rörande penningar eller annat, som kan till visst värde i penningar sättas, må ej talan fullföljas, med mindre ändringssökandet angår högre värde än två tusen daler; rörer målet till någon del sådant, som icke kan i penningar skattas, och söker part i den delen ändring, må han fullfölja målet i dess helhet.

7 §.

I brottmål, som fullföljts i hofrätt eller blifvit dess pröfning underställdt, må ej ändring i hofrättens slutliga utslag sökas utom i dessa fall:

1:o) Tilltalad vare tillåtet att fullfölja talan, där han för brott, som i lagen är belagdt med dödsstraff, straffarbete, fängelse, afsättning eller mistning af ämbete på viss tid, blifvit sakfälld eller under framtiden ställd, eller han blifvit dömd till edgång angående gärning, därå straff, som nyss är sagdt, kan följa, eller den talan, han vill hos Konungen fullfölja, angår ett värde af mer än två tusen daler.

2:o) Af målsägande må klagan föras, där hans talan afser ansvar för brott, som i lagen är belagdt med dödsstraff, straffarbete eller afsättning, eller hans talan, i hvad den ej afser ansvar, angår något, som ej kan i penningar skattas, eller ock ett värde af mer än två tusen daler.

3:o) I afseende å ansvar för brott af beskaffenhet, som i 2:o) sägs, må, där brottet ej är sådant, att det allenast af målsäganden åtalas må, justitiekanslern förordna om fullföljd af talan, när synnerliga skäl därtill äro. Samma rätt tillkommer justitieombudsmannen, där målet hörer under hans åtal.

4:o) Föres i målet ej talan om ansvar, må part föra klagan, där hans ändringssökande angår något, som ej kan i penningar skattas, eller ock ett värde af mer än två tusen daler.

8 §.

Öfver hofrätts utslag i fråga, hvarom i 16 kap. 10 § förmäles och som blifvit från underrätt fullföljd, må ej klagas, utom af den, som dömts till fängelse eller böter, mer än två tusen daler, eller i fall fullmäktig blifvit skild från fullmäktigskapet eller hofrätt fastställt beslut, hvarigenom kvarstad eller skingringsförbud eller annan därmed jämförlig åtgärd beviljats eller yrkande om häfvande af sådan åtgärd ogillats.

Har underrätt meddelat föreskrift om någons häktande eller kvarhållande i häkte eller hämtande till rätten, och varder det beslut af hofrätten upphäfdt, vare ej klagan öfver hofrättens utslag tillåten. Ej heller må klagan föras öfver hofrätts utslag i fråga, som enligt 16 kap. 12 § dragits under hofrättens pröfning.

9 §.

Har hofrätt i där anhängigt mål under rättegången meddelat beslut af beskaffenhet, som i 16 kap. 10 eller 11 § sägs, skall talan mot beslutet föras genom besvär; är beslutet meddeladt i det slutliga utslaget, skall i fråga om sättet för fullföljd af talan hos Konungen hvad för hvarje fall finnes i 25 kap. 5 § stadgadt om klagan öfver underrätts beslut i sådan fråga äga motsvarande tillämpning.

10 §.

I fråga om beslut, som i annat fall, än i 9 § afses, blifvit af hofrätt i där anhängigt mål under rättegången meddeladt, skall hvad i 25 kap. 7 § är angående där omförmälda beslut föreskrifvet äga motsvarande tillämpning.

11 §.

Då hofrätt meddelar utslag eller beslut, däremot talan må omedelbarligen fullföljas, skall däri gifvas till känna, huruvida klagan skall föras genom revisionsansökning eller genom besvär; och varde jämväl angifvet, där talan skall fullföljas genom revisionsansökning, huru missnöje skall i hofrätten anmälas, samt, i annat fall, inom hvilken tid och hvarest besvär skola inlämnas. Sådan hänvisning varde lämnad i hvarje fall, där ej uppenbart är att talan ej må fullföljas. Är parts rätt att fullfölja talan beroende på den omfattning, hvori ändring varder sökt, eller på uppskattning af något, hvarom dömdt blifvit, varde med erinran härom hänvisning lämnad, som nyss är sagd. Hvad hofrätten sålunda föreskrifver skall i fråga om sättet för fullföljd af talan lända till efterrättelse.

I mål, däri någon hålles häktad, skall utslag eller beslut, hvarom nu är sagdt, ofördröjligen genom hofrättens föranstaltande delgifvas den häktade, där det ej blifvit för honom muntligen afsagdt.

12 §.

Vill part söka revision, åligge honom att före klockan tolf å tjugonde dagen från den dag, då hofrättens utslag gafs, skriftligen hos hofrätten anmäla missnöje. Varder ej missnöje sålunda anmaldt, stånde utslaget fast; och varde förty missnöjesanmälan, som göres senare eller annorledes, än nu är sagdt, ej upptagen.

Den, som i hofrätten fört parts talan, äge, utan särskildt bemyndigande, å partens vägnar anmäla missnöje.

Ej vare nödigt att öfver missnöjesanmälan höra vederparten.

13 §.

Part äger i sin missnöjesanmälan gifva till känna, i hvilken omfattning han vill fullfölja saken hos Konungen. Gör han det ej, varde ansedt, att han vill söka ändring rörande allt, hvad han i hofrätten tappat. Angår ändringssökandet något, som kan i penningar skattas, skall parten i missnöjesanmälan gifva hvad värde han anser saken äga, så ock förte de skäl och bevis, han för sin uppskattning vill åberopa.

Hofrätten pröfve om parten äger sådan talan, att han må sitt ändringssökande fullfölja. Uppstår tvifvel därom, varde parten förelagdt att inom viss tid, högst fjorton dagar, inkomma med den utredning hofrätten aktar nödig, vid äfventyr att missnöjesanmälan ej upptages

Hofrätten pröfve ock, till hvad belopp revisionsskilling, enligt hvad i 17 § sägs, skall af parten erläggas, och iakttaga därvid, att där i utredningen af sakens värde något brister, revisionsskillingen skall bestämmas efter det högsta värde, hvartill saken skäligen kan skattas.

Finner hofrätten, att part, som anmält missnöje, må sitt ändringsökande fullfölja, gifve hofrätten bevis därom med underrättelse om hvad parten enligt 16, 17 och 18 §§ har att iakttaga för fullföljd af sin talan.

14 §.

Har missnöjesanmälan ej upptagits eller har hofrätten funnit, att anmältdt ändringssökande icke må hos Konungen fullföljas, äge parten mot beslutet fullfölja talan genom besvär. Föranleda besvären ej ändring i hofrättens yttrande, varde han dömd att till kronan utgifva hvad emot lägsta revisionsskilling svarar.

Ej må särskild klagan föras däröfver att hofrätten upptagit missnöjesanmälan eller förklarat, att part, som anmält missnöje, må sitt ändringssökande fullfölja. Varder talan i målet af parten fullföljd, äge vederparten inom den tid, som för svaromåls afgifvande gäller, påkalla pröfning af frågan, huruvida anmälan blifvit rätteligen gjord och tillstånd till talans fullföljande bort meddelas.

Öfver hofrätts beslut i fråga om revisionsskillings belopp må ej klagan föras.

15 §.

Har hofrätten gifvit tillstånd, att anmältdt missnöje må hos Konungen fullföljas, låte hofrätten före utgången af den tid, inom hvilken talan skall fullföljas, till Konungen insända hos hofrätten befintliga handlingar i målet.

16 §.

Part, som efter missnöjesanmälan erhållit hofrättens tillstånd till talans fullföljande, skall före klockan tolf å sextionde dagen från den dag, då utslaget gafs, inställa sig i Konungens Nedre Justitierevision samt dit ingifva revisionsinläga. Vid inlägan foga han ej allenast revisionsskilling till belopp, som hofrätten föreskrifvit, utan ock det öfverklagade utslaget, jämte hofrättens bevis, att tillstånd till talans fullföljande honom lämnats, samt underrättens protokoll i målet, såvidt deras insändande ej åligger hofrätten, så ock de hos hofrätten förda protokoll. Har i mål, däri flere äga gemensam talan, en af dem erlagt revisionsskilling, gälle det äfven för medpart, som rätteligen anmält missnöje och erhållit tillstånd att talan fullfölja.

17 §.

I mål, där hufvudsaken ej kan sättas till visst värde i penningar, vare revisionsskillingen trehundra daler.

Rörer saken penningar eller annat, som kan i penningar skattas, skall revisionsskillingen erläggas efter sakens värde sålunda, att för sak, som

ej öfverstiger 3,000 daler	erlägges revisionsskillning med	300 daler,
öfverstiger 3,000, men ej 4,000 daler, »	»	400 »
» 4,000 » » 5,000 » »	»	500 »
» 5,000 » » 6,000 » »	»	600 »
» 6,000 » » 7,000 » »	»	700 »
» 7,000 » » 8,000 » »	»	800 »
» 8,000 » » 10,000 » »	»	900 »
» 10,000 » » 12,000 » »	»	1,000 »
» 12,000 » » 14,000 » »	»	1,100 »
» 14,000 » » 16,000 » »	»	1,200 »
» 16,000 » » 18,000 » »	»	1,300 »
» 18,000 » » 20,000 » »	»	1,400 »
» 20,000 » » 22,000 » »	»	1,500 »
» 22,000 » » 24,000 » »	»	1,600 »
» 24,000 » » 26,000 » »	»	1,700 »
» 26,000 » » 28,000 » »	»	1,800 »
» 28,000 » » 30,000 » »	»	1,900 »
» 30,000 » »	»	2,000 »

Rörer saken allenast till någon del penningar eller något, som kan till visst värde i penningar sättas, och går saken i den delen öfver tre tusen daler, vare revisionsskillning erlagd efter den delens värde.

18 §.

Från erläggande af revisionsskillning njute sökanden befrielse, där han, före utgången af den för inställelse stadgade tid, med intyg af Konungens befallningshafvande eller underrätten eller häradshöfdingen eller borgmästaren eller kronofogden eller, i mål från Norrbottens eller Västerbottens läns lappmark, länsmannen eller lappfogden i den ort, där sökanden har sitt hemvist, styrker, att sökanden icke äger tillgång till gäldande af revisionsskillingen eller efter dess utgifvande skulle sakna nödtorftigt uppehälle. Sökes hos någon af de myndigheter nu sagda äro sådant intyg, som här afses, och äro ej sökandens förmögenhetsvillkor myndigheten

kunniga, uppdrage då åt trovärdig man att därom hålla undersökning, och gifve sedan intyg, där det pröfvas kunna ske.

Kronan vare ock fri från erläggande af revisionsskilling.

19 §.

Försummar part, som efter missnöjesanmälan erhållit hofrättens tillstånd till talans fullföljande, att inom den i 16 § stadgade tid inställa sig eller ingifva revisionsinlaga eller ock revisionsskilling eller sådant intyg om fattigdom, som i 18 § sägs, stånde hofrättens utslag fast, där ej inom samma tid visas laga förfall. Visas förfall, utsätter Konungen ny tid.

Uteblifver parten, och vill vederpart, som inom den för svaromåls afgifvande stadgade tid sig inställer, njuta ersättning för sin kostnad, söke det skriftligen hos Konungen sist å trettionde dagen efter utgången af den tid.

20 §.

Har den, som söker revision, underlåtit att ingifva öfverklagade utslaget eller hofrättens bevis att tillstånd till talans fullföljande lämnats, eller underrättens eller hofrättens protokoll i målet, och är ej handlingen af annan part företedd eller från hofrätten insänd, varde sökanden förelagdt, att inom viss tid med det felande inkomma, vid äfventyr att, där det ej är hos Konungen tillgängligt, då målet till afgörande företages, sökanden skall hafva sin talan förlorat.

Har den, som söker revision i sak angående penningar eller annat, som kan i penningar skattas, i revisionsinlagan eller under rättegången hos Konungen inskränkt sitt ändringssökande, eller kommer eljest saken till Konungen i ringare omfattning än missnöjesanmälningen gifver vid handen; finner Konungen, att sakens värde i dess ändrade skick uppenbarligen icke öfverstiger två tusen daler, varde ändringssökandet ej upptaget.

21 §.

Svaranden skall inställa sig i Nedre Justitierevisionen sist å fjortonde dagen från den dag, då sökanden senast bör där tillstädeskomma. Inställer sig svaranden ej inom sagda tid, hafve sedan ej rätt att varda hos Konungen hörd, med mindre inom samma tid laga förfall visas. Visas förfall, utsätter Konungen ny tid.

Ändå att svaranden ej i rätt tid inställt sig, äge han framställa jäf mot vittne, som hos Konungen åberopas.

22 §.

Hvad i 26 kap. 9, 10, 11, 12, 13 och 14 §§ är stadgadt angående mål, som efter vad till hofrätt inkommit, skall äga motsvarande tillämpning i fråga om mål, som genom revisionsansökning dragits under Konungens pröfning.

23 §.

Gör ej Konungen ändring i hofrättens utslag eller förlikas parterna, skall nedsatt revisionsskilling tillfalla kronan. Varder ändringssökandet i hufvudsaken till alla delar bifallet, förordnar Konungen, att sökanden äger återbekomma revisionsskillingen. Bifalles ändringssökandet allenast till någon del, pröfvar Konungen efter omständigheterna, om sökanden må återbekomma revisionsskillingen eller någon del däraf.

Menar part, som nedsatt revisionsskillning, att enligt lag talan skolat fullföljas genom besvär, eller att af annan orsak revisionsskilling rätteligen ej skolat af parten gäldas, äge han, intill dess målet blifvit afgjordt, hos Konungen framställa yrkande om afgiftens återfående.

24 §.

Besvär öfver hofrätts utslag eller beslut skola till Nedre Justitierevisionen ingifvas före klockan tolf å trettionde dagen från den dag, då utslaget eller beslutet gafs.

Part, som i målet hålles häktad, äge att till Konungens befallningshafvande eller tillsyningsmannen vid häktet ingifva sina besvär; och varde, där ej utslaget eller beslutet blifvit af hofrätten muntligen afsagdt för parten, tiden för besvärens ingifvande för honom räknad från den dag utslaget eller beslutet honom delgafs.

Har hofrätt fastställt underrätts beslut om någons häktande eller kvarhållande i häkte eller hämtande till rätten, vare klagan öfver hofrättens utslag i den fråga ej till viss tid inskränkt. Har hofrätt i där anhängigt mål meddelat beslut, hvarom nyss är sagdt, vare lag samma.

25 §.

Hvad i 25 kap. 10 § är för där afsedt fall stadgadt skall äga motsvarande tillämpning i fråga om klagan öfver utslag, som af hofrätt meddelats; och gälle i ty fall icke hvad i 6 och 7 §§ i detta kap. är stadgadt om inskränkning i parts rätt att fullfölja talan.

26 §.

Varda ej i mål, som skall genom besvär inom viss tid hos Konungen fullföljas, besvär inom den tid ingifna, stände hofrättens utslag fast, där ej inom samma tid visas laga förfall. Visas förfall, utsätter Konungen ny tid.

Är i brottmål parts rätt att hos Konungen föra klagan beroende af värdet å det, hvarom han vill fullfölja talan, och är ej uppenbart, att ändringssökandet angår värde öfver två tusen daler, varde klaganden förelagdt, att inom viss tid inkomma med den utredning, Konungen aktar nödig, vid äfventyr, att klaganden skall hafva sin talan förlorat.

27 §.

Äro besvär öfver hofrätts utslag hos Konungen anförda, skola från hofrätten infordras därstädes befintliga handlingar i målet samt, där klaganden är allmän åklagare eller i målet häktad, jämväl hofrättens i målet förda protokoll, såvidt de ej redan äro hos Konungen tillgängliga.

28 §.

Vid besvär, som hos Konungen anföras, foge klaganden öfverklagade utslaget samt underrättens och hofrättens i målet förda protokoll, såvidt deras insändande ej åligger hofrätten efter ty i 27 § sägs.

Underlåter klaganden hvad sålunda är föreskrifvet, skall hvad i 27 kap. 4 § är för där afsedt fall stadgadt äga motsvarande tillämpning.

29 §.

Finnes någon böra höras öfver besvär, som hos Konungen anförts, eller öfver annan inlaga, som i målet ingifvits till Konungen, skall hvad i 27 kap. 6—14 §§ är för hofrätt stadgadt i tillämpliga delar gälla; dock skola, vid delgifning af besvär, jämväl hofrättens protokoll och utslag i målet samt de i hofrätten af klaganden ingifna handlingar, öfver hvilka tillfälle ej lämnats vederparten att sig yttra, honom delgifvas.

30 §.

Har någon blifvit af hofrätt dömd till döden, skall målet, i hvåd det honom rör, underställas Konungens pröfning. I ty fall låte hofrätten inom en månad från den dag, utslaget meddelades, till Konungen insända

hofrättens protokoll och utslag i målet samt öfriga därtill hörande handlingar.

Hvad här ofvan är om besvärsmål stadgadt gälle ej om underställningsmål, utan skall å sådant mål hvad i 27 kap. 17 § sägs äga motsvarande tillämpning.

Då mål underställes Konungens pröfning, gifve hofrätten till känna, hvad part har att iakttaga, där han vill påminnelser i målet afgifva.

31 §.

Är frågan, huruvida part äger sådan talan, att den må hos Konungen fullföljas, beroende på uppskattning, eller är uppskattning erforderlig för bestämmande af revisionsskillings belopp, skola följande regler vid uppskattningen iakttagas:

1:o) Värdet uppskattas sådant det var, då hofrättens utslag gafs.

2:o) Äro i målet flera yrkanden af samma part, eller föra flera parter gemensam talan, skola de anspråk tillsammans räknas; dock varde ränta, afkomst, rättegångskostnad eller annat dylikt, som af hufvudsaken flyter, icke i beräkning taget.

3:o) Förer tilltalad klagan däröfver, att edgång blifvit honom ålagd angående gärning, därå ej kan följa annat straff än böter, varde högsta bötesbelopp, som kan ådömas, i beräkning taget.

4:o) Servitut skall anses hafva värde motsvarande tjugu gånger det belopp, hvartill den årliga nyttan för den servitutsberättigade skattas må.

5:o) Nyttjanderätt till fast egendom, rätt till afgäld eller till afkomst eller annan förmån af fast egendom samt rätt till ränta eller annan dylik fordran, som ej är till kapitalet bestämd, skall uppskattas, där fråga är om beständig rätt, till tjugu gånger rättighetens årliga värde; där fråga är om rätt för lifstid eller annan obestämd tid, till tio gånger rättighetens årliga värde; samt, där fråga är om bestämd tid, till så många gånger det årliga värdet, som antalet år tvisten afser, dock i intet fall till mera än tjugu gånger samma värde.

Årliga värdet af nyttjanderätt skall, där viss årlig afgäld erlägges för rättighetens åtnjutande, anses motsvara afgäldens belopp.

32 §.

Hvad i 26 och 27 kapitlen är stadgadt i fråga om förhörs anställande i hofrätt äge motsvarande tillämpning, där i något mål Konungen finner

nödigt, att till vinnande af upplysning rörande viss omständighet förhör med parterne hålles.

33 §.

Har i mål, som dragits under Konungens pröfning, förlikning mellan parterne träffats, eller varder, efter det part jämlikt 12 § anmält missnöje med hofrätts utslag, förlikning ingången innan målet hos Konungen fullföljes, ankomme på Konungen att förlikningen stadsfästa.

34 §.

Om fullföljd af talan mot hofrätts utslag i utsökningsmål skills i utsökningslagen.

Denna lag träder i kraft den _____ ; dock att i fråga om fullföljd af talan mot hofrätts utslag eller beslut, som tidigare meddelats, äldre lag skall äga tillämpning.

Bil.

Förslag
till
Lag
om ändring i vissa delar af skiftesstadgan.

Härigenom förordnas, att nedannämnda delar af skiftesstadgan skola erhålla följande lydelse:

120 §.

Har mål, som icke rätteligen hörer till Ägodelningsrättens pröfning, af landtmätare eller delägare hos ordföranden blifvit anmaldt; då äge han å landtmätarens protokoll eller delägarens anmälan teckna, det målet ej af rätten upptagas kan. Är någon därmed missnöjd, må han, efter delfäendet af ett sådant beslut, däröfver hos hofrätten anförä besvär inom den tid och i den ordning, som i 134 § sägs.

126 §.

När frågor af den i nästföregående § upptagna beskaffenhet, såsom i 54 § sagdt är, blifvit hos ordföranden i Ägodelningsrätten anmälda; åligge honom att utsätta dag och ställe till rättens sammanträde och kungörelse därom utfärda, som i 130 § sägs. Den, som med Ägodelningsrättens beslut i dessa frågor finner sig missnöjd, äger öppet att, på sätt i 134 § stadgadt finnes, hos hofrätten besvär anförä.

134 §.

Ägodelningsrättens slutliga utslag skall offentligen afkunnas och, ehvad missnöje anmäles eller ej, i utslaget underrättelse meddelas, att den, som vill söka ändring i hufvudsaken eller i det, som under rättegången förefallit, skall, vid talans förlust, inom trettio dagar, den oräknad, då utslaget föll, hos ordföranden i Ägodelningsrätten tvefaldt ingifva sina till hofrätten ställda besvär; bifoge ock i två exemplar de till saken hörande bevis, klaganden kan anse nödigt förete.

Missnöjd part äge äfven öppet att, där han finner sådant för sig bekvämligare, inom besvärstidens slut inlämna besvärshandlingarna till Konungens befallningshafvande i länet, som med påtecknande af dagen, då de blifvit inlämnade, desamma till ordföranden i Ägodelningsrätten genast öfversänder.

135 §.

När, på sätt i nästföregående § föreskrifves, besvär öfver Ägodelningsrättens utslag inkommit, bör ordföranden genast låta ena exemplaret af besvärshandlingarna tillställas den, som enligt 105 § i denna stadga blifvit utsedd att förvara protokoll och öfriga förrättningshandlingar, eller, om hinder därför möter, annan delägare; låte ock kungörelse därom uppläsas från predikstolen i den eller de socknar, där jorden är belägen, med föreläggande för de icke klagande delägarne att, vid förlust af rättigheten att vidare varda i målet hörda, inom en månad efter kungörandet till ordföranden ingifva förklaring. Erfordras förklaring från skiftesmannen, böra handlingarna tillställas denne med föreläggande att inom en månad där-efter vid påföljd, som nyss är nämnd, förklaring aflämnas. Sedan förklaring inkommit, eller den därtill förelagda tid tilländalupit utan att förklaring blifvit afgifven, åligger ordföranden att besvärshandlingarna, jämte kartor, protokoll och öfriga skifteshandlingar, ofördröjligen till hofrätten insända.

Har målet blifvit afgjort vid å stället hållen besiktning, hvars riktighet eller fullständighet af klaganden ifrågasättes, ankomme på hofrätten att, där förnyad besiktning finnes vara nödig, därom förordna.

Då skiftesmål handlägges i hofrätt, skall till biträde åt rätten vara tillstädes en i landtmåteri kunnig man. Konungen bestämmer, huru förordnande för sådan sakkunnig meddelas.

137 §.

Ordförande i Ägodelningsrätt skall öfver alla till rättens åtgärd anmälda ärender, så ock öfver inkomna besvär, hålla dagbok, på sätt särskildt stadgas, och densamma, inom en månad efter hvarje års slut, till Justitie-Kanslers-ämbetet insända, vid bot af 1 riksdaler 50 öre för hvar dag han uteblifver.

140 §.

När hofrätten meddelat utslag i skiftesmål, skola handlingarna i målet tillika med ett exemplar af hofrättens utslag och protokoll omedelbarligen till Ägodelningsrättens ordförande öfversändas; och skall hvad i 127 § är

föreskrifvet om ordförandens skyldighet att i visst fall meddela skiftesmannen underrättelse, att besvär ej blifvit anförda, äga tillämpning äfven i afseende å hofrättens utslag.

Då i skiftesmål hofrätt meddelat utslag, däröfver klagan må föras, skall kungörelse om utslaget införas i allmänna tidningarna. Närmare bestämmelser i fråga om sådan kungörelse meddelas af Konungen.

141 §.

Öfver utslag eller beslut, som hofrätt meddelat i ägostyckningsmål, må ej klagas.

Öfver utslag eller beslut, som af hofrätt meddelas i annat skiftesmål, må klagan genom besvär hos Kungl. Maj:t fullföljas. Hofrätten skall i utslaget eller beslutet meddela underrättelse, att den, som vill söka ändring skall vid talans förlust inom trettio dagar, den oräknad, då utslaget eller beslutet gafs, hos ordföranden i ägodelningsrätten eller hos Konungens befallningshafvande i länet tvefaldt ingifva sina till Konungen ställda, underdåniga besvär, samt bifoga i två exemplar de till saken hörande bevis, han anser nödigt förete. Varda besvären inlämnade hos Konungens befallningshafvande, åligger denne att, med påtecknande af dagen då de blifvit inlämnade, desamma till ordföranden i Ägodelningsrätten genast öfversända. Ordföranden i Ägodelningsrätten åligger att i den ordning, 135 § föreskrifver, förelägga icke klagande delägare samt, där så erfordras, skiftesmannen vid den i nämnda § stadgade påföljd, att ingifva förklaring öfver besvären. Sedan tiden för förklarings ingifvande utgått, åligger ordföranden att till justitierevisionsexpeditionen insända besvärshandlingarna jämte förklaring, som må hafva inkommit, äfvensom de handlingar, han jämlikt 140 § från hofrätten mottagit.

Har målet i Ägodelningsrätten blifvit afgjordt vid å stället hållen besiktning, hvars riktighet eller fullständighet af klaganden i fråga sättes, vill Kungl. Maj:t i nåder tillse, huruvida, före målets hufvudsakliga pröfning hos Kungl. Maj:t, förnyad besiktning må vara nödig, samt i sådant fall därom i nåder förordna.

Denna lag träder i kraft den _____; dock att i fråga om fullföljd af talan mot Ägodelningsrätts utslag eller beslut, som tidigare meddelats, äldre lag skall äga tillämpning.

Utdrag af protokollet öfver lagärenden, hållet uti Kungl. Maj:ts högsta domstol tisdagen den 20 november 1906.

Tredje rummet.

Närvarande:

Justitieråden: HUSS,
CARLSON,
LINDBÄCK,
CASSEL,
SILVERSTOLPE,
TRYGGER.

1:o.

Sedan jämlikt högsta domstolens beslut den 16 maj innevarande år handlingarna rörande det till högsta domstolen för afgifvande af utlåtande öfverlämnade förslag till lag om ändrad lydelse af 30 kap. rättegångsbalken cirkulerat mellan högsta domstolens ofvanbemälda ledamöter, så företogs nu detta ärende till slutlig behandling; varande ett tryckt exemplar af förslaget bilagdt detta protokoll.

Beträffande förslagets allmänna grunder afgåfvos inom högsta domstolen följande yttranden, nämligen:

Justitierådet *Trygger* anförde:

»Förevarande lagförslag är afsedt att i sin mån medverka till realiserandet af det dubbla programmet: att nedbringa den nu befintliga balansen i högsta domstolen samt att för framtiden möjliggöra för domstolen att, fördelad på blott två afdelningar, fullgöra den domstolen åliggande rättskipningen. Vid förslagets affattande har man utgått ifrån att enheten i rättsskipningen svårligen går att upprätthålla med den nuvarande, såsom

provisorisk afsedda anordningen, enligt hvilken domstolen under viss tid af året arbetar på tre afdelningar, liksom man ock antagit, att i ett land som vårt det understundom skulle möta nästan öfvervinnerliga hinder att besätta tre afdelningar med fullt kvalificerade personer, särskildt om man — såsom synes med rätta — icke gör någon skillnad mellan afdelningarna i fråga om antalet ledamöter.

Med en dylik uppfattning har man varit hänvisad till att söka minska domstolens arbetsbörda. Då emellertid den utväg, som i motiveringen till förslaget förklarats vara den närmast liggande, nämligen att helt eller delvis befria domstolen från densamma nu åliggande befattning med granskning af lagförslag samt afgifvande af yttranden i ansökningsärenden, för tillfället skjutits åt sidan samt tanken på att begränsa domstolens pröfning till rättsfrågan eller att åtminstone inskränka parts befogenhet att i högsta instansen förebringa ny bevisning på anförda skäl afvisats, har förslaget stannat vid att utesluta vissa civila mål och brottmål från fullföljd till Kungl. Maj:t.

Svårigen lär det kunna förnekas, att endast om verkliga, tungt vägande skäl ställa sig hindrande i vägen mot att öka domstolens arbetsprodukt, man kan anses försvarad med att använda ett medel, hvilket, såsom fallet är med uteslutandet af vissa mål från rätt till fullföljd, så lätt framstår såsom en olikhet inför lagen. Tillräckliga skäl har man emellertid, såsom ofvan nämnts, ansett sig hafva funnit i svårigheten att eljest upprätthålla vare sig domstolens fulla kompetens eller rättsskipningens enhet. För min del kan jag ej godkänna dessa skäl. Hvad domstolens kompetens angår, är det visserligen sannt, att det är lättare att i vårt land erhålla 18 än t. ex. 24 särskildt skickliga jurister, men därmed är saken för ingen del afgjord. Till en början har man att erinra sig, att ett domarekollegium icke alltid blir mera kompetent, därför att samtliga dess ledamöter besitta den högsta graden af juridisk skärpa. Det finnes andra egenskaper än juridiskt skarpsinne, som hafva värde i en domstol. Lifserfarenhet, kunskaper, ordningsinne, sens commun kunna ofta göra ovärderliga tjänster i ett domarekollegium, blott det juridiska skarpsinnet får därstädes hafva ledningen. Men äfven en annan sak är värd att beaktas, det är ej nog att i ett land äga ett tillräckligt antal för de högsta domarevärfven kvalificerade personer; det kräfves ock att man kan förmå dem inträda i domstolen. Äfven om man begränsar antalet ledamöter i vår högsta domstol till 18, lär man med de ekonomiska villkor, som bjudas justitieråden, näppeligen kunna räkna på att i framtiden kunna uppehålla den erforderliga nivån, ty statens tjänst

i och för sig förlorar för hvar dag i dragningskraft och för öfrigt kunna tydligen privat förmögenhet och framstående domareskicklighet icke antagas regelmässigt vara förenade. Enligt min mening skulle åter, om aflöningsförhållandena för domstolens ledamöter väsentligen förbättrades, icke någon större svårighet möta att i vårt land erhålla t. ex. 24 fullt kvalificerade justitieråd, särskildt om man icke begränsade sitt val inom kretsen af på ett och samma sätt utbildade ämbetsmän, utan sökte mannen med de egenskaper, som fordras, hvar helst han kunde fås.

Öfvergår jag därefter till påståendet, att en högsta instans på tre afdelningar icke skulle vara förenlig med rättsskipningens enhet, synes det samma innebära ett underskattande af domstolsledamöternas förmåga att tillgodogöra sig hvarandras arbete. Men äfven om en fara för enheten genom en dylik organisation föreläge, kunde den motverkas därigenom, att en afdelning ständigt finge sig tilldelade mål af en viss beskaffenhet. Domareverksamheten måste för öfrigt lika väl som annan verksamhet befordras af arbetets fördelning. Och till sist torde böra påpekas, att äfven rättsskipningens enhet kan köpas för dyrt. Lagstiftningen kan understundom utan större olägenhet ersätta hvad därutinnan brister.

Skulle man nu acceptera tanken på att, i stället för att minska, söka öka högsta domstolens arbetsprodukt, är det likväl af vikt att befria domstolen från arbete, som lika väl kan af annan fullgöras. Därigenom blir domstolen i tillfälle att lämna bättre och fylligare domslut, som kunna verka befruktande på hela vårt rättslif. Såsom lämpliga att afskiljas från högsta domstolen har man, såsom förut nämnts, ifrågasatt åtskilliga ansökningsärenden, af hvilka de viktigaste äro nådemålen. Något att häremot invända finner jag ej, under förutsättning att, såsom hittills, två justitieråd öfvervara dessa måls föredragning i statsrådet. Den omständigheten, att ett genomförande häraf kräfver grundlagsändring, torde icke ställa sig i vägen för reformens snara realiserande, då redan ett år på andra kammarens valperiod i det närmaste gått till ända.

När man emellertid därjämte såsom ett önskemål framhållit, att domstolens granskning af lagförslag borde upphöra, hyser jag emot ett sådant förslag — för såvidt det afser allmän civil- och kriminallag — de största betänkligheter. Hvad man än kan hafva att säga mot domstolens laggranskning, säkert är att den varit ägnad att bevara den svenska rättsuppfattningen i våra nya lagar. Anföretros lagarbetet uteslutande åt en från lagskipningen fristående lagberedning, är fara värdt, att den nationella kraft, vi ännu äga i vår nationella rätt, går förlorad, och vi i stället från

utlandet — sannolikt närmast från Tyskland — erhålla rättssatser, framprungna ur utlandets behof och främmande för vår svenska rättsuppfattning. Samt är visserligen, att laggranskningen tager mycken tid från domstolen, men om antalet justitieråd bestämmes till 24 samt vid laggranskningen högst 5 justitieråd äro närvarande, torde man icke behöfva taga det steget i det obekanta, som upphörandet af högsta domstolens befattning med laggranskningen skulle innebära.

Långt mera tilltalande än att låta domstolens befattning med laggranskningen upphöra, synes mig vara att begränsa domstolens pröfningsrätt i dit fullföljda mål. Mot att underlätta domstolens arbetsbörda genom att för dess pröfning förbehålla endast rättsfrågan, medan, beträffande sakfrågan, finge vid hofrättens pröfning bero, eller åtminstone inskränka rätten att föra ny bevisning i högsta domstolen, har man visserligen gjort gällande, att en dylik lagändring, för att ej innebära ett ingrepp i rättssäkerheten, skulle förutsätta en omgestaltning af domstolsförfarandet i de lägre instanserna. Jag tror dock för min del, att denna invändning innehåller mycken öfverdrift; särskildt är det mig ofattligt, huru rättssäkerheten i vissa mål kan vara tillgodosedd, trots det att de ej alls få fullföljas hos Kungl. Maj:t, men i åtskilliga andra, ingalunda mera invecklade mål icke tillfredsställd, när de få fullföljas, låt vara med en viss begränsning af domstolens pröfningsrätt.

Med min åsikt om hvad som borde göras för att åstadkomma jämvikt mellan högsta domstolens arbetsprodukt och de kraf, som rättsskipningen ställer på domstolen, kunde jag begränsa mig till att, under åberopande af hvad nu anförts, afstyrka det remitterade förslaget. Skulle emellertid Kungl. Maj:t ändock anse detsamma förtjänt af att läggas till grund för lagstiftning i ämnet, vill jag i fråga om detsamma göra följande mera allmänna erinringar.

Skall man utesluta vissa mål från högsta domstolen samt låta hofrätten för dem utgöra högsta instans, synes det vara en oeftergiftig fordran, att man ser till att hofrätternas sammansättning erbjuder tillräcklig trygghet för ett verkligt tillfredsställande och under alla omständigheter mera tillfredsställande afgörande än i underrätterna. Såsom hofrätterna nu äro sammansatta, med ett stort antal vikarier, som sakna fast anställning, ordentlig aflöning och större erfarenhet, erbjuder hofrättens organisation ej den garanti, som kräfves för att låta hofrätten såsom sista instans afgöra ett betydande antal mål.

Vidare torde böra erinras därom, att, om man, af hänsyn till högsta domstolens upptagna tid, stänger vägen till domstolen för vissa mål, man ej

bör anordna saken på det sätt, att man riskerar att domstolen på pröfningen af frågan, om fullföljd får äga rum eller ej, måste använda en afsevärd del af den tid, man sökt att för domstolen bespara. Alldeles likgiltigt kan det ej heller vara, om genom de nya bestämmelserna hofrätternas arbete förökas, så att samtidigt som man utvidgar möjligheten af ett hastigt afgörande i högsta domstolen, man minskar möjligheten däraf i hofrätterna.

I nu nämnda afseenden fyller enligt min mening det remitterade förslaget icke de anspråk, som skäligen kunna ställas på en lagstiftning uti förevarande ämne. Riktigheten af denna min uppfattning torde framgå af mina anmärkningar vid de särskilda lagrummen.»

Justitierådet *Silverstolpe* utlät sig:

»I åtskilliga af de yttranden, som den 13 december 1904 af högsta domstolens ledamöter afgåfvos beträffande frågan om vidtagande af åtgärder för minskning af de balanserade målens antal, berördes möjligheten att stadga ett visst värde å tvistens föremål (summa revisibilis) såsom villkor för rätt att fullfölja talan till högsta instans. I det yttrande af justitierådet friherre Marks von Würtemberg, till hvilket jag därvid i hufvudsak anslöt mig, framhölls en sådan åtgärd såsom ett synnerligen verksamt medel till förekommande af obehörig balans och betonades särskildt, att, om andra utvägar för minskning af högsta domstolens arbetsbörda ej anlidades, anordningar i nu angifna syfte måste blifva nödvändiga och ju förr dess hellre borde bringas till stånd, men uttalades tillika farhågor, att ett förslag i denna riktning skulle komma att möta motstånd, och föreslogs därför i främsta rummet andra medel för vinnande af samma ändamål.

Då emellertid ett dylikt förslag nu blifvit upprättadt samt af Kungl. Maj:t öfverlämnadt till granskning, och detsamma innefattar en anordning, som i andra länder under liknande förhållanden befunnits ändamålsenlig, anser jag mig så mycket hellre böra tillstyrka, att detta förslag lägges till grund för lagstiftning i ämnet, som man därigenom möjligen kan undgå att vidtaga en af de i sistberörda yttrande föreslagna åtgärder, upphäfvandet af högsta domstolens befattning med granskning af lagförslag. I nämnda yttrande angafs visserligen högsta domstolens befriande från laggranskningen såsom en tjänlig utväg för lindrande af dess arbetsbörda, men, såsom af det därvid förda protokollet framgår, var det endast med största tvekan jag biträdde yttrandet i denna del och gjorde jag detta allenast under förutsättning, att det eftersträfvade målet att söka undvika en permanent ökning af ledamotsantalet i högsta domstolen icke skulle kunna på annat sätt vinnas.

Om rätten att fullfölja talan mot hofrätts utslag i vädjade mål och brottmål inskränkes i hufvudsaklig öfverensstämmelse med förslaget och revisionsskillingen höjes till lämpligt belopp samt de nu jämväl föreslagna ändringarna med afseende å fullföljden af skiftesmål genomföras, torde man på grund af de gjorda beräkningarna öfver antalet arbetsveckor, som härigenom skulle för högsta domstolen inbesparas, med fog kunna antaga, att därutöfver annan åtgärd till förekommande af balans icke under nuvarande förhållanden erfordras än upphäfvandet af högsta domstolens befattning med afgifvande af yttranden i ansökningsärenden, hvilkas afgörande tillkommer Kungl. Maj:t i statsrådet. Pröfningen af frågan, om eller i hvad mån högsta domstolen bör befrias från arbetet med laggranskningen, skulle då kunna anstå i afbidan på, huruvida en s. k. regeringsrätt kommer till stånd. Därest så sker och denna rätt erhåller sådan sammansättning, att granskningen af en del lagförslag, som falla utom den allmänna civil- och kriminalrättens område, anses kunna å densamma öfverflyttas, skall det måhända visa sig, att högsta domstolen, äfven om de revisibla målens antal framdeles till följd af ökad samfärdsel växer, kan utan olägenhet medhinna granskningen af öfriga lagförslag.»

Vidare anförde justitierådet *Silverstolpe*, med hvilken justitierådet *Cassel* instämde:

»Såsom en allmän anmärkning beträffande det föreliggande förslaget åberopar jag hvad justitierådet Trygger erinrat därom, att bestämmelserna angående rätten att fullfölja talan ej böra vara så beskaffade, att högsta domstolen nödgas på pröfningen af frågan, om fullföljd får äga rum eller ej, använda en väsentlig del af den tid, man afsett att för nämnda domstol bespara, samt att det ej heller kan vara likgiltigt, om genom de nya bestämmelserna hofrätternas arbete förökas. De bristfälligheter, hvilka i sådant afseende vidlåda förslaget, synas likväl kunna på ett tillfredsställande sätt afhjälpas genom ändringar, som här nedan vid de särskilda lagrummen närmare angifvas.»

I öfrigt föranledde förslaget följande anmärkningar:

6 §.

Justitierådet *Trygger*, med hvilken *högsta domstolens öfriga ledamöter* förenade sig, yttrade:

»Förevarande paragraf inskränker rätten till fullföljd i fråga om hofrätts slutliga utslag i vädjade mål. Civila besvärsmål träffas däremot ej af

bestämmelsen, utan om dem gäller hvad hittills gällt. Ifrågasättas kan emellertid, om det vid sådant förhållande kan vara lämpligt att utan vidare lämna 1 § oförändrad, hvarigenom underrätts hänvisning med afseende å de mål, som träffas af stadgandet i 6 §, i själfva verket blir ovillkorligen bindande icke blott, såsom 25 kap. 8 § stadgar, i fråga om sättet för fullföljden utan rent af för rätten att från hofrätten fullfölja målet hos Kungl. Maj:t. Möjligen kan ett stadgande, uppburet af den tanke, som föranledt bestämmelsen i nuvarande 22 § 2 mom. i 30 kap., vara erforderligt.

Hvad angår den gjorda begränsningen i fullföljdsrätten, framgår af 6 §, jämförd med 13 §, att klagande i vädjadt mål, som rör penningar eller annat, som kan till visst värde i penningar sättas, icke äger fullfölja sin talan hos Kungl. Maj:t, med mindre han — därest det ej skulle vara uppenbart — ådagalagt, att ändringssökandet angår högre värde än 1,000 kronor. Beviset härom skall företes i samband med missnöjesanmälningen, och fullgör parten ej föreskriften i 13 § i fråga om denna bevisning, har hofrätten att vägra upptaga missnöjesanmälningen. Därmed är saken dock icke definitivt afgjord, utan den missnöjde äger genom besvär fullfölja talan hos Kungl. Maj:t mot hofrättens sistnämnda beslut, liksom ock motparten, om anmälan upptagits, kan, på sätt 14 § stadgar, få rättmätigheten häraf underkastad pröfning i högsta domstolen. Det lär ej kunna bestridas, att icke blott part utan såväl hofrätt som högsta domstolen härigenom komma att betungas med ett tidsödande och i sig onyttigt arbete. De nya stadgandena synas därför böra förenklas, hvilket torde kunna ske bland annat på det sätt, att man i 6 § föreskrifver, att talan mot hofrätts slutliga utslag i vädjade mål rörande penningar eller annat, som kan i penningar skattas, icke må fullföljas, när sakens värde uppenbarligen icke öfverstiger 1,000 kronor. I samband härmed borde bestämmelser gifvas dels därom, att med saken skall här förstås allt, hvad parten i hofrätten tappat, dels ock därom, att öfver hofrätts beslut, i hvad det innebär uppskattning af sakens värde, klagan ej må föras. Mot sistnämnda stadgande torde man ej kunna göra någon berättigad anmärkning, när, såsom här föreslagits, värdet skall bestämmas efter hvad som är uppenbart.

Om, på sätt nu föreslagits, ej värdet af ändringssökandet utan värdet af hvad parten i hofrätten tappat beräknas, vinner man jämväl den fördelen, att hofrätten redan i samband med utslaget i det vädjade målet kan gifva tillkänna, huruvida målet får fullföljas hos Kungl. Maj:t. Emot denna fördel torde det väga lätt, om part undantagsvis skulle fullfölja sin talan i mindre omfattning än han gjort den gällande i de lägre instanserna.»

7 §.

Justitierådet *Trygger* anförde:

»Därest den vid 6 § gjorda anmärkningen anses förtjäna afseende, synes en motsvarande ändring böra ske i 7 §. I fråga om 2, 3 och 4 momenten i denna § har jag i öfrigt ej någon annan erinran att göra än att jag ej finner någon rubbning påkallad i den åtalsrätt, som tillkommer Riksdagens justitieombudsman. Beträffande åter 1 mom. anser jag mig ej kunna tillstyrka, att inskränkning göres i tilltalads rätt att fullfölja talan mot brottmålsutslag, för så vidt han därigenom för brott blifvit sakfälld eller under framtiden ställd. Mot förslaget i denna del kan särskildt göras gällande, att därigenom nådemålens antal sannolikt skulle komma att ökas, hvarföre, så länge högsta domstolen i dylika mål fortfarande afgifver utlåtande, den afsedda minskningen i domstolens arbetsbörda icke skulle inträda.»

Justitierådet *Carlson* instämde i hvad justitierådet *Trygger* yttrat beträffande paragrafen i dess helhet och i fråga om 1 mom.

Justitierådet *Silverstolpe*, med hvilken justitieråden *Huss*, *Lindbäck* och *Cassel* voro ense, yttrade:

»I händelse 6 § ändras så, att icke värdet å hvad ändringssökandet angår utan värdet af hvad parten i hofrätten tappat blifver afgörande för rätten att fullfölja talan i vädjade mål rörande penningar eller annat, som kan i penningar skattas, böra motsvarande ändringar vidtagas i 1, 2 och 4 mom. af 7 §. Därvid torde jämväl böra tydligare, än i förslaget skett, angifvas, att i det värde, hvartill man sålunda har att taga hänsyn, skall inräknas beloppet af böter eller viten, som ådömts parten, äfvensom, därest samma part på en gång är tilltalad och målsägande, såväl hvad han i den ena egenskapen förpliktats utgifva som hvad han i den andra icke fått sig tillerkändt. Hvad vidare särskildt beträffar 1 mom. synes tilltalad böra erhålla rätt att fullfölja talan mot hofrättens utslag äfven i det fall, att utslaget, i hvad detsamma gått honom emot, rör något, som ej kan i penningar skattas. Motsvarande bestämmelser finnas redan i 2 och 4 mom. men torde tarfva någon omredigering, därest icke partens ändringssökande, utan de af hofrätten pröfvade påståendena läggas till grund för bedömande af hans rätt att fullfölja talan.

Om fullföljdsrätten bestämmes på nu föreslaget sätt, bör 4 mom. därjämte ändras så att det kommer att omfatta alla de fall, då fråga om

straff eller annan ansvarspåföljd icke varit föremål för hofrättens pröfning, vare sig därför att ett vid underrätt framställt ansvarspåstående ej i hofrätten fullföljts eller af annan orsak.

Någon anledning att, såsom i 3 mom. skett, göra rubbning i den rätt att föra talan, som för närvarande tillkommer Riksdagens justitieombudsman, synes icke förefinnas, hvadan jag hemställer, att nuvarande stadgande härom bibehålles oförändradt.»

8 §.

Justitierådet *Trygger* anmärkte, att af paragrafens lydelse ej med full tydlighet framginge, hvilken omfattning den föreslagna inskränkningen i fullföljdsrätten vore afsedd att erhålla.

11 §.

Högsta domstolen erinrade, att, därest de vid 6 och 7 §§ gjorda anmärkningarna ansåges förtjäna afseende, annan ändring i nuvarande 11 § icke syntes erforderlig, än att däri borde intagas en föreskrift, att hänvisning skulle af hofrätten lämnas part, som hofrätten enligt de i föregående §§ gifna bestämmelser funne berättigad att fullfölja talan.

13, 14, 15, 16, 19, 20 och 26 §§.

Justitierådet *Trygger* yttrade:

»Därest den af mig ifrågasatta ändringen af 6 och 7 §§ vidtages samt 17 § utgår, kunna nuvarande bestämmelser i de §§, som motsvara 13, 14, 15, 16, 19, 20 och 26 §§, bibehållas oförändrade.»

Justitierådet *Silverstolpe*, med hvilken justitieråden *Huss*, *Carlson*, *Lindbäck* och *Cassel* voro ense, utlät sig:

»Under förutsättning att förslaget omarbetas på sätt vid 6 och 7 §§ blifvit hemställt, synas nuvarande bestämmelser i de §§, som motsvara de föreslagna 13, 14, 15, 16, 19, 20 och 26 §§, kunna bibehållas oförändrade, dock att i fråga om beloppet af revisionsskillingen återopas hvad vid 17 § här nedan anföres.»

17 §.

Justitierådet *Trygger* anförde:

»Det föreslagna sättet att bestämma revisionsskillingens belopp synes mig både olämpligt och obilligt. Olämpligt, enär det skulle väsentligen inkräkta på hofrätternas redan starkt anlitade arbetstid; obilligt, enär parts förmåga att bära en högre revisionsskillning icke kan anses vara större, därför att tvisten rör sig om ett högre värde. Äfven med en allmän ökning af revisionsskillingens belopp, hvilket senast fixerades för blott fem år sedan, synes enligt min mening böra tillsvidare anstå.

Däremot anser jag skäl förefinnas att skärpa bestämmelserna i § 18, så att full garanti vinnes för att endast den verkligt medellöse njuter befrielse från erläggande af revisionsskillning.»

Justitierådet *Silverstolpe* afgaf följande yttrande:

»De föreslagna bestämmelserna angående revisionsskillingens belopp, enligt hvilka detsamma, när saken i dess helhet eller till någon del rör penningar eller annat, som kan i penningar skattas, skall fastställas af hofrätten efter en stigande skala i förhållande till sakens, eventuellt genom uppskattning utrönta, värde, äro enligt min tanke i flera afseenden otillfredsställande.

Den pröfning, som sålunda skulle blifva nödvändig för revisionskillingens bestämmande, kunde, på sätt ock af hofrätterna framhållits, i allmänhet icke ske utan stor svårighet och tidsutdräkt och komme följaktligen att högst väsentligt öka hofrätternas arbete.

Höjningen af revisionsskillingen skulle vidare komma att drabba parterna synnerligen ojämnt. Den blefve nämligen icke tillämplig å mål, hvilka rörde något, som ej kunde sättas till visst värde i penningar, och beträffande mål, hvilka delvis anginge något sådant, skulle den inträda allenast i förhållande till den del, hvilken rörde penningar eller annat, som kunde i penningar skattas, fastän båda dessa slag af mål naturligtvis kunna för parterna vara af lika stor vikt som betydande krafsmål. Den föreslagna anordningen måste i afseende å de förra målen anses så mycket olämpligare, som det ur synpunkten att förhindra alltför stor tillströmning af mål till högsta domstolen just är af vikt, att de mål, hvilka i sin helhet eller till någon del angå sådant, som icke kan i penningar skattas, och å hvilka därför bestämmelsen om en summa revisibilis ej kan vinna tillämpning, träffas af en höjning af revisionsskillingen.

Härtill kommer, att i de fall, där tvistens föremål utgöres af eller kan värderas i penningar, dessas belopp ingalunda är någon tillförlitlig mätare af den betydelse, målet har för parten.

På grund af hvad nu blifvit framhållet anser jag, att revisionskillingen bör bestämmas till ett visst belopp, lika för alla mål, men tillika sättas så högt, att den kan verka hindrande på fullföljden af en del mål af obetydligare beskaffenhet. Det kan visserligen vara vanskligt att i sådant hänseende föreslå något belopp, men detsamma synes i alla händelser icke böra understiga 300 kronor. Om hänsyn toges till penningvärdet nu och vid tillkomsten af 1734 års lag, är detta belopp väsentligt lägre än den i nämnda lag stadgade revisionsskillning af 200 daler.

Det är väl sannt, att revisionsskillningens belopp så nyligen som 1901 blifvit höjdt från 100 till 150 kronor, men denna höjning har, såvidt erfarenheten hittills visat, icke varit tillräcklig att motväga de väsentliga lättnader i afseende å fullföljden, som samtidigt åstadkommos genom borttagandet af förut stadgade prestanda, än mindre att i någon mån ytterligare hindra onödigt fullföljd af mål.»

Justitierådet *Cassel* utlät sig:

»I likhet med justitieråden *Silverstolpe* och *Trygger* anser äfven jag de föreslagna bestämmelserna, enligt hvilka revisionsskillningen skulle komma att utgå med växlande belopp, beroende på tvistens värde, vara synnerligen otillfredsställande, och afstyrker jag förty förslaget i denna del och hemställer, att revisionsskillningen måtte, såsom hittills, utgå med ett och samma belopp, oberoende af tvisteföremålets beskaffenhet eller värde.

I afseende å det belopp, hvartill revisionsskillningen bör bestämmas, har, som bekant, frågan härom för endast några få år sedan varit föremål för Riksdagens pröfning och den måste då göras till föremål för sammanjämkning af olika utaf Riksdagens kammare fattade beslut. Huruvida man under sådana förhållanden redan nu efter så kort tids förlopp bör ånyo väcka denna tvistefråga till lif, synes mig vara mycket tveksamt. Men då det lär vara oafvisligen nödvändigt att minska högsta domstolens arbetsbörda och då den i sådant hänseende enligt min uppfattning lämpligaste och mest verksamma utvägen, nämligen att i så stor utsträckning som möjligt befria högsta domstolen från arbete med laggranskning, på obestämd tid skjutits å sido, synes mig någon annan utväg icke återstå än att söka minska tillflödet af mål till högsta domstolen. Att för sådant ändamål en höjning af revisionsskillningens belopp skulle visa sig verksamt, får man väl

antaga, och jag anser mig därför böra, lika med justitierådet Silverstolpe, hemställa, att revisionsskillningens belopp höjes, förslagsvis till 300 kronor.»

Justitierådet *Lindbäck*, med hvilken justitieråden *Huss* och *Carlson* instämde, yttrade:

»Med hänsyn till hvad inom högsta domstolen redan blifvit anmärkt emot den föreslagna anordningen att, där hufvudsaken angår något, som kan i penningar skattas, låta revisionsskillningen utgå med växlande belopp, beroende af tvistens värde, anser äfven jag, att förslaget i denna del ej bör vinna godkännande.

Den obetydliga förhöjning af revisionsskillningen, som ägde rum år 1901, har icke medfört den därmed afsedda verkan, i det att fortfarande i minst lika stor utsträckning som före vidtagandet af sagda åtgärd till Konungen fullföljas mål af sådan beskaffenhet, att högsta domstolens dyrbara arbetstid ej bör för dem få tagas i anspråk. För att råda bot på detta missförhållande, i den mån sådant är möjligt genom föreskrift om nedsättande af revisionsskillning, synes det följaktligen vara nödvändigt, att revisionsskillningen väsentligen höjes; och anser jag att, om på denna väg något skall kunna vinnas för ernående af syftet med ifrågavarande lagförslag, revisionsskillningen ej kan sättas till lägre belopp än 300 kronor.»

23 §.

Högsta domstolens ledamöter förenade sig om följande af justitierådet *Trygger* afgifna yttrande:

»Det nya stadgandet angående sökandens rätt att återbekomma revisionskillningen torde möjligen kunna gifvas den affattning, att Konungen förordnar att sökanden äger återbekomma revisionsskillningen, när ändrings sökandet i hufvudsakliga delar bifallits.

Med afseende på mål, däri hofrätt är första instans, synas nu gällande föreskrifter lämpligen kunna bibehållas.»

31 §.

Justitierådet *Trygger*, med hvilken justitieråden *Carlson*, *Cassel* och *Silverstolpe* voro ense, yttrade:

»Därest den ifrågasatta ändringen af 6 och 7 §§ vidtages, blir 1 mom. i förevarande § öfverflödigt.

Jämväl i öfrigt torde berättigade anmärkningar kunna göras mot de föreslagna bestämmelserna, hvarför jag hemställer, att paragrafen i sin helhet måtte utgå, samt att på lämpligt ställe i kapitlet meddelas föreskrift, dels därom, att utslag, hvarigenom värjemålsed ålagts part, alltid får af honom öfverklagas, dels ock därom, att rättegångskostnad icke må beräknas vid bestämmande af sakens värde samt att talan enbart i fråga om rättegångskostnad ej må hos Kungl. Maj:t fullföljas i andra mål än sådana, däri hofrätt är första instans.»

Justitierådet *Lindbäck*, med hvilken justitierådet *Huss* instämde, yttrade:

»Därest revisionsskillingen bestämmes till ett visst belopp lika för alla mål, böra orden »eller är uppskattning erforderlig för bestämmande af revisionsskillings belopp» utgå; likasom 1 mom. varder öfverflödigt, om de vid 6 och 7 §§ gjorda ändringsförslag godkännas.

I fråga om parts rätt att fullfölja talan endast i fråga om rättegångskostnad är jag ense med justitierådet *Trygger*.»

Slutligen ifrågasatte *högsta domstolen*, huruvida, därest den föreslagna lagen skulle omfatta hela 30 kap., den föråldrade värdeberäkningen i daler lämpligen borde bibehållas, samt erinrade, att, om beräkningen i kronor ansåges oförenlig med stadgandet i 32 kap. 1 § rättegångsbalken, en modifikation i lydelsen af sistnämnda lagrum lätt kunde äga rum.

Justitierådet *Trygger*, som icke deltagit i den föregående behandlingen af nedan omförmälda ärende, uppstod och bortgick.

2:o.

Sedan jämlikt *högsta domstolens* beslut den 16 maj innevarande år handlingarna rörande det till *högsta domstolen* för afgifvande af utlåtande öfverlämnade förslag till lag om ändring i vissa delar af skiftesstadgan cirkulerat emellan *högsta domstolens* nu närvarande ledamöter, så företogs detta ärende till slutlig behandling; varande ett tryckt exemplar af förslaget bilagdt detta protokoll.

Beträffande förslaget i dess helhet afgåfvos inom *högsta domstolen* följande yttranden:

Justitierådet *Lindbäck*, med hvilken justitierådet *Huss* instämde, anförde:

»Sedan förevarande lagförslag remitterades till *högsta domstolen*, har Riksdagen hos Kungl. Maj:t gjort framställning om verkställande af en full-

ständig revision utaf skiftesstadgan jämte därmed sammanhörande författningar äfvensom anhållit, att förslag till lag i ämnet därefter måtte för Riksdagen framläggas. Då härigenom frågan, huru klagoförfarandet i skiftes- och ägostyckningsmål må kunna så anordnas, att högsta domstolens befattning med dessa mål helt och hållet upphör eller i möjligaste mån inskränkes, kommit i sådant förändradt läge, att lagstiftningsåtgärder i ämnet synas icke lämpligen böra nu vidtagas, hemställer jag, att det remitterade lagförslaget icke för närvarande må till vidare åtgärd föranleda.»

Justitierådet *Carlson* yttrade:

»Då det synes tvifvelaktigt, huruvida den föreslagna åtgärden att göra hofrätt till mellaninstans i skiftesmål i och för sig komme att medföra afsevärd minskning i tillströmningen af dessa mål till högsta domstolen, men åtgärden skulle i många fall till skada för parterna fördröja dessa måls slutliga afgörande och antagligen föranleda olägenheter i andra afseenden, samt skiftesstadgan för öfrigt, såsom redan blifvit anmärkt, för närvarande är föremål för omarbetning, finner äfven jag mig böra afstyrka detta förslag.»

I öfrigt föranledde förslaget följande anmärkningar:

135 §.

Justitieråden *Cassel* och *Silverstolpe* förenade sig om följande yttrande:

»Det synes kunna starkt ifrågasättas, huruvida den föreslagna bestämmelsen, att vid skiftesmåls handläggning i hofrätt en i landtmäteri kunnig man skall till biträde åt rätten vara tillstädes, kan blifva till någon större nytta. Ett sådant sakkunnigt biträde skulle visserligen kunna vid dylika måls handläggning lämna en del muntliga upplysningar, men det stöd, domstolen vid afgörandet af dessa mål behöfver, är egentligen något annat, nämligen landtmäteritekniska utredningar, ofta efter granskning af i landtmäteriarbiven förvarade äldre skifteskartor och handlingar. Sådana utredningar hafva hittills gjorts af landtmäteristyrelsen efter remiss från högsta domstolen eller nedre justitierevisionen, och de hafva i allmänhet lämnat synnerligen värdefull ledning vid skiftesmålens afgörande. Enär det af flere skäl torde falla sig svårt för en till biträde åt hofrätten förordnad landtmätare, hvilken antagligen äfven måste sysselsätta sig med andra landtmäterigörömmål, att verkställa så omfattande utredningar, som i många fall erfordras, samt intet hinder förefinnes för hofrätten att i mån af behof infordra utlåtande från landtmäteristyrelsen, och någon särdeles vidlyftig

föredragning icke synes behöfva föregå hofrättens beslut härom, torde bestämmelsen om sakkunnigt biträde åt hofrätten böra utgå.»

141 §.

Justitierådet *Silverstolpe*, med hvilken justitierådet *Cassel* var ense, anförde:

»Då gällande stadganden om ägostyckning icke inrymts i skiftesstadgan utan upptagits i särskild lag om hemmansklyfning, ägostyckning och jord-afsöndring, synes förbudet mot att öfverklaga hofrätts utslag eller beslut i ägostyckningsmål rätteligen hafva sin plats i sistnämnda lag samt första stycket i förevarande § förty böra utgå.

Iakttages detta, torde däraf påkallas jämkning af ordalagen dels i sista stycket af 140 § och dels i andra stycket af 141 §.»

Ur protokollet

Carl Lundquist.

*Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet
å Stockholms slott fredagen den 8 mars 1907.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena TROLLE,
Statsråden: TINGSTEN,
ALBERT PETERSSON,
ALFRED PETERSSON,
HEDERSTIERNA,
DYRSSEN,
HAMMARSKJÖLD,
ROOS,
JUHLIN,
SWARTZ,
Justitieråden: LINDBÄCK,
CASSEL.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Albert Petersson anmälde högsta domstolens genom utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden för den 27 april 1906 inhämtade utlåtande öfver de vid samma protokoll fogade förslag till lag om ändrad lydelse af 30 kap. rättegångsbalken och till lag om ändring i vissa delar af skiftesstadgan.

Efter att hafva redogjort för utlåtandets innehåll yttrade föredraganden:

»På sätt inom domstolen erinrats, har Riksdagen i skrifvelse den 28 mars 1906 hemställt, att Kungl. Maj:t tacktes låta verkställa en fullständig

Bih. till Riksd. Prot. 1907. 1 Saml. 1 Afd. 70 Häft.

revision af skiftesstadgan och därmed sammanhörande författningar samt därefter för Riksdagen framlägga förslag i ämnet; och har den begärda revisionen numera genom Kungl. Maj:ts beslut den 5 oktober 1906 uppdragits åt en för ändamålet tillsatt kommitté.

Då frågan, om och på hvad sätt högsta domstolens arbetsbörda må kunna minskas genom ändrade bestämmelser om fullföljd af skiftes- och ägostyckningsmål, torde böra behandlas i sammanhang med den sålunda påbörjade revisionen af skifteslagstiftningen, anser jag i likhet med högsta domstolens flesta ledamöter, att det remitterade förslaget till lag om ändring i vissa delar af skiftesstadgan icke för närvarande bör föranleda vidare åtgärd.

Hvad beträffar förslaget till lag om ändrad lydelse af 30 kap. rättegångsbalken, har endast en ledamot af högsta domstolen afstyrkt detsamma. Denne ledamot har förklarat sig ej dela de betänkligheter med afseende å svårigheterna att upprätthålla rättsskipningens enhet och att till justitierådsplatserna erhålla fullt kvalificerade personer, hvilka vållat, att man ansett sig ej kunna föreslå ytterligare ökning af ledamotsantalet eller ens ifrågasätta att såsom ständig bibehålla den nuvarande anordningen med 21 justitieråd, arbetande å tre afdelningar, af hvilka en är besatt med endast fem ledamöter. I anledning af hvad samme ledamot härutinnan anfört tillåter jag mig erinra, att, äfven om en ökning af antalet ledamöter till, såsom han förutsatt, 24 kunde utan väsentlig olägenhet genomföras, därmed dock ej vunnes någon afsevärd ökning i arbetsveckor utöfver det antal, som högsta domstolens nuvarande organisation medgifver. Jag går därvid ut från, att samtliga högsta domstolens afdelningar åter skulle blifva fulltaliga, d. v. s. bestå af sju samtidigt tjänstgörande ledamöter, medan under nuvarande provisorium, som bekant, endast två af afdelningarna ständigt utgöras af sju justitieråd. Under nämnda förutsättning skulle i själfva verket en höjning af ledamotsantalet till 24 icke medföra större ökning af antalet arbetsveckor för högsta domstolen än med omkring en vecka.

I hvilken mån domstolens nuvarande arbetstid svarar mot de inkommande målens antal och medger ett afarbetande af den öfverklagade balansen, torde framgå af en statistik rörande de till högsta domstolen inkommande samt därstädes afgjorda mål och ärenden, som uppgjorts för åren 1860—1906 och torde få såsom bilaga A fogas vid detta protokoll. Nämnda statistik visar nämligen, att, oaktadt högsta domstolen sedan den 1 november 1905 varit förstärkt med en under 25 veckor af året arbetande tredje afdelning, balansen ej nedgått i någon afsevärd grad. Detta förhållande torde vara att tillskrifva såväl den betydande ökningen under de senare åren i antalet inkommande revisionssaker som ock i någon mån målens alltmer

vidlyftiga och invecklade beskaffenhet. För mig synes det därför vara en af omständigheterna framkallad nödvändighet att söka väsentligt minska högsta domstolens arbetsbörda, bland annat, genom att inskränka de inkommande målens antal.

Såsom en allmän anmärkning mot förslaget till ändringar i 30 kap. rättegångsbalken har inom högsta domstolen framhållits, att bestämmelserna om rätten att fullfölja talan ej böra vara så beskaffade, att högsta domstolen nödgas på pröfningen af frågan, om fullföljd får äga rum eller ej, använda en väsentlig del af den tid, man afsett att för domstolen bespara, samt att det ej heller kan vara likgiltigt, om genom de nya bestämmelserna hofrätternas arbete förökas. För afhjälpande af de brister, som i dessa afseenden ansetts vidlåda förslaget, har högsta domstolen hemställt om vissa ändringar i detsamma, hvilka synas vara ändamålsenliga. Väl torde det kunna befaras, att, om nämnda ändringar komma till stånd, lagens effektivitet i någon mån minskas, men fördelen af ett väsentligen förenkladt och för domstolarna mindre tidsödande förfarande synes mig så afsevärd, att jag ej tvekar förorda, att hvad högsta domstolen hemställt varder iakttaget. I sådant syfte har jag ock låtit omarbета förslaget. Därvid hafva äfven ändringar eller jämkningar skett i anledning af de anmärkningar, som i öfrigt af högsta domstolen eller ett flertal af dess ledamöter framställts mot särskilda bestämmelser i förslaget.

Hvad särskildt angår frågan om revisionsskillningens belopp, finner jag så stora olägenheter vara förbundna med att låta afgiften utgå med växlande belopp, beroende af tvistens värde, att tanken härpå bör öfvergifvas. Men då den höjning af revisionsskillningen från 100 till 150 kronor, som 1901 kom till stånd, lär hafva visat sig alltför obetydlig för att medföra någon afsevärd inskränkning i tillflödet af mål till högsta domstolen, anser jag det ej kunna undvikas att ytterligare höja nämnda afgift; och får jag i sådant afseende föreslå, att densamma bestämmes till 300 kronor.

Angående grunderna för de förändringar, som i öfrigt vidtagits i det remitterade förslaget, torde jag i allmänhet kunna inskränka mig till att åberopa högsta domstolens utlåtande. Endast några erinringar i vissa afseenden torde vara af nöden.

Uttrycklig föreskrift om rätt för den, som dömts till böter eller vite, att söka ändring i hofrätts utslag, om förutsättningen i fråga om värdet af hvad han tappat är uppfylld, har upptagits bland bestämmelserna om klagan i brottmål, men icke därjämte i den §, som handlar om fullföljd af talan i vädjade mål. Anledningen hertill är ej, att någon skillnad i förevarande hänseende skall råda mellan de särskilda slagen

af mål, utan allenast att man funnit uppställningen af §:n angående brottmålen påkalla ett stadgande af angifna innehåll, medan i fråga om vädjade mål hufvudregeln ansetts hafva fått sådan affattning, att ett specialstadgande i berörda afseende vore öfverflödigt. Äfvenledes bör måhända påpekas, att den, som påstått ansvar å annan för brott, som är belagdt med böter, eller yrkat utdömande af förelagdt vite, naturligen ej bör, om yrkandet ogillas, anses hafva tappat i fråga om något, som kan i penningar skattas.

Då genom omarbetningen antalet paragrafer, som måste undergå ändring, betydligt minskats, torde ej vidare vara skäl att låta förslaget omfatta hela 30 kap., utan lär det böra inskränkas att gälla endast de paragrafer, som skola ändras, äfvensom några andra, hvilkas sammanförande synes lämpligt för undvikande, såvidt möjligt, af rubbning i kapitlets nuvarande paragrafföljd.

Såsom redan förut inför Kungl. Maj:t framhållits, kan verkan af de nu föreslagna ändringarna icke förväntas blifva sådan, att vidare åtgärder för minskning af högsta domstolens arbetsbörda därigenom göras öfverflödiga. Skall målens antal nedbringas till hvad domstolen, organiserad på endast två afdelningar, kan medhinna, måste jämväl andra medel komma till användning. I detta afseende bör i första hand tagas under öfvervägande, huruvida någon ändring kan göras i den ställning, högsta domstolen enligt grundlagen intager i fråga om laggranskningen. Det har, som bekant, tidigare varit ifrågasatt att alldeles befria högsta domstolen från detta arbete. Då emellertid en så vidtgående åtgärd, mot hvilken tvifvelsutan stora betänkligheter komme att resa sig, kan finnas icke böra vidtagas, bör tillika undersökas, huruvida icke högsta domstolens laggranskande verksamhet kan i viss mån inskränkas och därjämte inordnas under sådana former, att den icke i den omfattning, som för närvarande är fallet, inkräktar på den för lagskipningen väl behöfliga arbetstiden. Sedan erforderlig utredning blifvit verkställd, torde jag få återkomma till dessa frågor och i sammanhang därmed jämväl upptaga frågan om förändrade bestämmelser rörande högsta domstolens befattningsmed nämnd och andra ansökningsärenden.»

Föredraganden uppläste härefter omförmälda förslag till lag om ändring i vissa delar af 30 kap. rättegångsbalken och hemställde, att det samma måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, genom nådig proposition föreläggas Riksdagen till antagande.

Justitierådet Lindbäck åberopade hvad han anförte vid granskningen i högsta domstolen af det den 27 april 1906 dit remitterade förslaget till lag om ändrad lydelse af 30 kap. rättegångsbalken, i den mån de af

honom framställda anmärkningar icke vid förslagets omarbetande vunnit beaktande.

Statsrådets öfriga ledamöter biträdde föredragandens hemställan;

och tacktes, med bifall till densamma, Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten förordna, att nådig proposition i ämnet, af den lydelse bilagan B vid detta protokoll utvisar, skulle till Riksdagen aflätas.

Ur protokollet
Lennart Berglöf.

Bilaga A.

		1860.	1861.	1862.	1863.	1864.	1865.	1866.	1867.	1868.	1869.	1870.	1871.	1872.	1873.	1874.	1875.	1876.	1877.	1878.	1879.	1880.	1881.	1882.	1883.	1884.	1885.	1886.	1887.	1888.	1889.	1890.	¹⁾ 1891.	²⁾ 1892.	²⁾ 1893.	1894.	1895.	1896.	1897.	1898.	1899.	1900.	1901.	1902.	1903.	1904.	1905.	1906.																											
Högsta Domstolen.																																																																											
Inkomna mål och ärenden.																																																																											
Civila:	revisionssaker	—	404	380	375	325	465	456	402	446	518	494	541	503	516	518	455	606	428	480	442	419	510	455	478	420	444	406	433	473	441	466	495	471	457	524	454	510	471	537	543	546	496	479	553	557	597	590																											
	skiftesmål	—	131	130	154	124	124	101	99	118	102	83	90	92	88	78	70	85	89	88	66	93	88	80	66	81	76	71	83	88	88	79	65	62	72	67	66	60	70	61	57	89	85	102	100	98	128	8																											
	fattigvårdsmål	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	56	57	70	66	70	64	71	75	146	104	122	155	109	118	133	105	160	137	167	143	127	106	66	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—																											
	andra besvärsmål	}																				98	140	135	132	141	124	136	213	163	140	146	136	132	130	124	128	165	114	91	104	97	113	149	129	136	134	157																											
	ansökningar																																																228	172	203	192	220	220	222	263	243	290	329	264	309	305	307	339	348	370	418	431	457	421	392	449	451	454	475
Kriminella:	hemställda mål och besvärsmål																																																409	471	492	447	490	421	500	473	558	558	578	514	499	499	491	514	597	508	504	445	465	478	502	489	477	482	510
	nådcansökningar	}																				232	236	232	232	179	195	273	198	212	248	279	255	336	350	281	240	191	219	164	189	181	170	166	170	161	176	192																											
	andra ansökningar																																																8	13	9	15	10	16	25	23	6	11	15	10	16	8	12	5	14	20	19	10	15	11	17	10	25		
Summa		—	1,790	1,671	1,685	1,702	1,690	1,770	1,684	1,767	1,916	1,817	1,957	1,912	1,972	1,834	1,582	1,794	1,586	1,610	1,456	1,562	1,776	1,710	1,684	1,696	1,605	1,751	1,819	1,848	1,936	2,029	1,906	1,968	1,948	1,912	1,812	1,886	1,772	1,794	1,779	1,850	1,774	1,807	1,900	1,905	1,971	2,005																											
Afgjorda mål och ärenden.																																																																											
De afskrifna däri inberäknade.																																																																											
Civila:	revisionssaker	—	439	441	604	580	472	503	496	469	479	510	500	523	508	512	471	450	529	519	477	397	426	483	438	469	446	407	358	403	441	397	424	495	465	432	429	352	516	469	630	561	548	426	514	356	479	594																											
	skiftesmål	—	209	169	215	133	134	105	111	107	95	91	90	86	82	88	64	88	65	130	70	78	77	97	76	67	82	57	97	59	83	75	73	60	60	41	68	81	72	94	65	61	75	55	84	84	99	109																											
	fattigvårdsmål	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30	68	45	83	60	68	68	54	84	157	119	125	166	104	90	134	121	124	154	158	165	108	100	44	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—																											
	andra besvärsmål	}																				89	131	120	123	153	133	136	155	173	159	147	127	133	142	116	95	130	214	113	100	110	118	105	127	122	146	134																											
	ansökningar																																																204	202	179	193	232	218	216	249	251	275	322	286	296	311	299	342	342	376	417	437	448	429	385	434	431	461	497
Kriminella:	hemställda mål och besvärsmål																																																405	424	479	463	461	434	499	407	453	587	552	540	546	487	447	470	446	636	503	528	447	463	437	436	422	459	557
	nådcansökningar	}																				224	236	225	244	178	195	266	193	209	237	280	257	337	342	272	259	190	208	179	200	171	184	165	174	159	187	190																											
	andra ansökningar																																																8	15	12	14	9	15	24	26	5	11	7	19	17	4	10	4	14	21	18	11	15	13	12	10	19		
Summa		—	2,018	1,941	2,182	1,969	1,863	1,915	1,820	1,826	1,808	1,891	1,873	1,927	1,937	1,834	1,562	1,575	1,706	1,744	1,524	1,459	1,595	1,752	1,670	1,694	1,689	1,709	1,575	1,687	1,914	1,904	1,880	2,042	1,976	1,725	1,767	1,599	2,047	1,793	1,971	1,813	1,830	1,585	1,779	1,593	1,831	2,081																											
Balanserade mål och ärenden.																																																																											
Civila:	revisionssaker	897	862	801	572	317	310	263	169	146	185	169	210	190	198	204	188	344	243	204	169	190	274	246	286	237	235	234	309	379	379	448	519	495	487	579	604	762	717	785	698	683	631	684	723	924	1,042	1,038																											
	skiftesmål	245	167	128	67	58	48	44	32	43	50	42	42	48	54	47	53	50	74	32	28	40	51	34	24	38	32	46	32	61	66	70	62	64	76	102	100	79	77	44	36	64	74	121	187	151	180	152																											
	fattigvårdsmål	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30	19	44	27	37	33	36	58	120	67	70	100	43	57	100	71	110	123	136	121	83	81	47	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—																											
	andra besvärsmål	}																				37	46	60	69	57	48	48	106	96	77	76	85	84	72	80	113	148	48	26	30	17	12	56	58	72	60	83																											
	ansökningar																																																39	9	33	32	20	22	28	42	34	49	56	34	47	41	49	46	52	46	47	41	50	42	49	64	84	77	55
Kriminella:	hemställda mål och besvärsmål																																																101	148	161	145	174	161	162	228	333	304	330	304	257	269	313	357	508	380	381	298	316	331	396	449	504	527	480
	nådcansökningar	}																				14	14	21	9	10	10	17	22	25	36	35	33	32	40	49	30	31	42	27	16	26	12	13	9	11	15	17																											
	andra ansökningar																																																3	1	—	1	2	3	4	1	2	2	10	1	—	4	6	7	7	6	7	6	6	4	9	9	15		
Summa		2,201	1,883	1,613	1,116	849	676	531	395	336	444	370	454	439	474	474	494	713	592	459	381	482	663	622	636	638	554	596	840	1,901	1,023	1,148	1,174	1,100	1,072	1,259	1,304	1,591	1,316	1,317	1,125	1,162	1,106	1,328	1,449	1,761	1,901	1,825																											
Lagföredragning, dagar		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13	7	23	7	10	28	28	36	33	37	25	13	20	30	28	40	30	59	31	22	27	31	57	25	29	33	38	67	38	48	31	74	37	50	64	56																											

¹⁾ Eftermiddagstjänstgöring i december. ²⁾ Eftermiddagstjänstgöring. Pingstferierna afskaffade